

SBORNÍK NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE

ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE

Volumen XXXIII B (1977), No. 3 - 4

REDAKTOR JIŘÍ ČEJKA

HANA HANÁKOVÁ, MILAN STLOUKAL

Národní muzeum v Praze – Přírodovědecké muzeum

JIŘÍ MUŠKA

Archeologický ústav ČSAV, expozitura v Mostě

ANTROPOLOGICKÉ NÁLEZY ZE SEVEROZÁPADNÍCH ČECH PŘEVZATÉ ZE STARŠÍCH FONDŮ KRAJSKÉHO MUZEA V TEPLICÍCH

Práce zveřejňuje základní antropologické údaje o kostrovém materiálu, který byl uložen ve sbírkách muzea v Bílině a v Teplicích. Antropologické oddělení Národního muzea v Praze tento soubor postupně převzalo do svých sbírkových fondů a zajistilo jeho laboratorní zpracování i odborné zhodnocení. Jsou to nálezy z posledních let minulého století a z první poloviny 20. století, mnohé z nich z důležitých archeologických lokalit, převážná většina z nich však dosud nebyla antropologicky zpracována. Této publikaci předcházelo podrobné zjišťování nálezových okolností u jednotlivých koster a při tom bylo i ověřeno, zda je správné datování a kulturní řazení jednotlivých nálezů; případy, kde bylo datování a nálezové okolnosti nejisté, byly ze souboru vyřazeny. Odborné veřejnosti tedy předkládáme přesně revidovaný soubor se základní dokumentací metrickou i obrazovou, doprovázený přesnými odkazy na archivní zprávy a publikace.

ÚVOD

Lidské kostry z archeologických výzkumů jsou nesmírně cenným pramenem informací o populačním vývoji. Jejich hodnotu si dobře uvědomovali již první archeologové v 19. století, v době, kdy ještě neexistovaly antropologické sbírky a vlastně celá historická antropologie teprve začínala. Jednotlivé nálezy byly ukládány do archeologických sbírek v různých muzeích a většinou tam leží dosud. Avšak muzeum kde nepracuje antropolog, a těch je většina, nemůže těchto fondů využít; použije nejvýše jednu či dvě dobře zachované kostry jako efektní exponát v archeologické expozici. Ostatní antropologický materiál je většinou pro malá muzea zbytečnou přítěží. Proto se tři naše hlavní muzea, kde pracují dobře vybavená antropologická oddělení, snaží postupně soustředit ve svých sbírkách všechny starší antropologické nálezy. Hodnota tohoto materiálu, pokud jsou známy nálezové okolnosti, dobou neklesla, naopak jsme dnes schopni vytěžit z něj více informací.

První soubory, které v rámci této akce převedlo do svých sbírkových fondů antropologické oddělení Národního muzea v Praze, jsou z nynějšího Krajského muzea v Teplicích z fondů Stará teplická sbírka a Bílinská sbírka. Jsou to antropologické nálezy z doby mezi r. 1892 a 1946; pocházejí z výzkumů a sběrů A. H. Fassla, G. Laubeho, O. Tschakerta, R. R. v. Weinzierla a dalších, mnoho je též nálezů náhodných, které různé osoby přinesly do muzea. Tyto nálezy byly antropologickým oddělením Národního muzea v Praze převzaty postupně v letech 1970 až 1973. Při jejich muzeologickém zpracování šlo především o to, přesně ověřit každý nález, zjistit přesné datování a nálezové okolnosti. Tato práce se však brzo ukázala být nad síly antropologů, i když jsme studovali záznamy v archívu Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Proto jsme požádali o pomoc Jiřího Mušku z mostecké expozitury Archeologického ústavu ČSAV, který se speciálně zabývá studiem archivních zpráv o starších nálezech a muzejních fondech na Mostecku.

Výsledkem společné práce je publikace, kterou zde předkládáme. Jsou v ní shrnuty všechny nálezy ze sbírek bílinského a teplického muzea, které nám byly predisponovány do Národního muzea a u nichž bylo možno ověřit nálezové okolnosti a tím i bezpečně zjistit datování nálezu. Velkou většinou jsou to nálezy z antropologického hlediska dosud nepublikované, některé z nich byly již registrovány ve starších pracích. Týká se to zejména nálezů z Velkých Žernosek, jimiž se zabývali již O. RECHE (1908—1909), A. SCHLIZ (1908—1909) a A. STOCKÝ (1931); v poslední době publikovala únětické nálezy z této lokality M. BLAJEROVÁ (1961) a rozbohem zdravotního stavu chrupu se u těchto lebek zabýval E. STROUHAL (1964). Žádný z uvedených autorů však neuvádí úplný soubor měr a protože se snažíme podat čtenáři úplný přehled materiálu, který je dnes k dispozici pro případné další studium, uvádíme zde i tyto nálezy. O trepanované lebce z Bíliny se zmiňuje ve dvou pracích J. MATIEGKA (1918 a 1928).

Celá sbírka, o níž je zde řeč, byla nově laboratorně zpracována v antropologickém oddělení Národního muzea v Praze a v jeho depozitářích je také definitivně uložena.

Při zveřejňování jednotlivých nálezů bylo by na škodu věci, kdybychom se snažili od sebe úzkostlivě oddělovat texty jednotlivých autorů. Čtenáři bude jistě jasné, že veškeré partie, zabývající se nálezovými okolnostmi a datováním jednotlivých nálezů, jsou dílem Jiřího Mušky, celé zpracování antropologické je pak výsledkem společné práce obou antropologů, Hany Hanákové a Milana Stloukala. Za laboratorní zpracování celého materiálu děkujeme V. Hodkové, veškerá fotodokumentace je dílem M. Kořínka, a to ať už jde o nové záběry či fotokopie archivních dokumentů.

I. ČÁST ARCHEOLOGICKO-HISTORICKÁ

I. a. Původ souboru nálezů ze SZ Čech

Se vznikem a letitým působením regionálních muzeí v SZ Čechách souvisí celá epocha bohaté sběratelské činnosti koncentrované do míst. Z hlediska námi sledovaných souborů bude nás v tomto směru za-

jímat zatím jen projev této obecné tendence na *Teplickou* a *Bílinsku*, i když ani vznik ostatních sbírek v kraji není pro budoucnost nezajímavý.

Výraznou a přitom poměrně systematickou záchrannou činnost v teplické a k ní přilehlé části Podkrušnohoří začal provádět zvláště v devadesátých letech 19. st. A. H. Fassl. Ctižádostivost jemu vlastní vedla jej záhy k založení jeho vlastního soukromého muzea v Teplicích, k jehož nejhodnotnějším částem patřil posléze i soubor sedmdesátipětiletých hrobů z Jeníšova Újezdu, posuzovaných i v této práci. Tento počín se koncem devadesátých let odrazil v rostoucím veřejném zájmu a vedl ke vzniku místní muzejní společnosti, která za úhradu muzeem založené Fasslem převzala.

Jeho zakladatel sám musel pak odejít do ústraní, na to však měl hlavní vliv příchod R. R. von Weinzierla do Teplic, který převyšoval nejen ctižádostí, ale i odborností vysoko svého předchůdce. Hlavní myšlenkou Weinzierlovou bylo přeměnit teplické muzeum v centrální sbírkový fond SZ Čech. Sám posílil muzeum svou rozsáhlou soukromou sbírkou z Lovosicka, kde dvě desetiletí prováděl výzkumy na ohrožených lokalitách. S jeho jménem je pak spojena celá další éra teplického muzea, za níž rozsah záchranných akcí v kraji nabyl rozměrů jinde v té době nevidaných a asi těžko uskutečnitelných. S mimořádnou péčí byla zkoumána zvláště kostrová pohřebiště, z nichž se četné dochované nálezy posuzují i v této práci.

Léta první světové války znamenala konec vystupňované činnosti muzea v Teplicích na poli archeologickém a další léta jsou již ve znamení náhodných sběrů. V té době se ujímá postupně iniciativy mladé a až po válce založené muzeum v Bílině se svým kustodem G. Laubem. Odborně ne zcela připravený a v poměru k dokumentaci až trochu nesvědomitý Laube byl bezesporu vášnivým sběratelem a zachránil ve své sběrné oblasti řadu pravěkých hodnot. Na jeho kontě nejsou sice souvislá pohřebiště, ale spíše sídliště, ale počet jím zachráněných náhodně skrytých kostrových hrobů je i tak dosti vysoký a tvoří cenný vzorek z řady lokalit.

Sbírky obou zmíněných muzeí díky této činnosti předchůdců soustřeďují dnes základní fond pro poznání vývoje v teplicko-bílinské části Podkrušnohoří a do velké míry i částí sousedních. Až do roku 1945 nepostupovaly hodnotné soubory odtud jinam než právě sem a převzetí jejich antropologické části má proto až na ojedinělé případy hodnotu výhradního vzorku, jehož posouzení se přes četné novější nálezy nelze vyhnout.

I. b. Stav antropologické části sbírek

Poměrně značné pozornosti se těšila antropologická část pravěkých nálezů v teplickém muzeu, a to jmenovitě v letech působení R. R. von Weinzierla. Většinou pečlivý záznam o okolnostech, o uložení kostry a výbavy a pečlivá kresebná dokumentace doprovázely každý hrobový nález. Vyzdvihování byli však převážně jen jedinci dobře zachovalí a zhusta dokonce jen lebky nebo kosti se stopami výbavy. Z těchto nálezů byla pak budována zvláštní antropologická sbírka, která roku 1906 čítala 109 lebek celých a 12 fragmentárních (WEINZIERL 1907, 56), zatímco jiné části koster byly ponechány u předmětů hmotné kultury. Zvláštní fond

lebek pohotově využili O. RECHE (1908) a A. SCHLIZ (1908), ostatní materiál zůstal tehdy nepovšimnut.

Pozdější přírůstky muzea měly obdobný charakter, slábla však dokumentace nálezových celků a rostl počet souborů bez okolností, jichž v původní Weinzierlově sbírce lebek a kostí bylo minimum. Přes poměrně dobré uložení docházelo postupem let i k tomu, že stará označení mizela nebo získala ráz tajemných nápisů. Přes to vše rozhodná část sbírky zůstala zachována a vzhledem k obecné situaci muzeí byly převzaté části původního antropologického materiálu ve velmi dobrém stavu.

Také o antropologickou část sbírky v bývalém bílinském muzeu bylo původně dobře pečováno. Slabší úroveň měla písemná a kresebná dokumentace hrobových celků, naproti tomu se však neprováděla tak přísná selekce při vyzdvihování nálezů, jak ji v Teplicích zavedl Weinzierl. Tato určitá přednost byla později znehodnocena uložení, jehož charakter je stěží popsitelný. K zhoršení stavu přispělo i to, že muzeum nebylo dvacet let v provozu. Po revizi bylo schopno k převzetí asi 50 % původního počtu jedinců.

Z výše uvedených důvodů nenajde již čtenář v tomto soupisu několik dříve publikovaných či okrajově zmíněných nálezů. Pokud byly tyto nálezy v M. Teplice, je perspektivně ještě naděje, že se najdou v průběhu probíhající revize tamní pravěké sbírky a budou pak moci být náležitě zhodnoceny při jiné příležitosti. Pokud byly takové celky v M. Bílina, je třeba vzít na vědomí, že s výjimkou 2 jedinců uložených in situ (únětický hrob ze Světce z r. 1913 a laténský hrob z Chotovenky z r. 1941), je převzatý počet dochovaných celků definitivní a zcela konečný.

I. c. Způsob zveřejnění

S ohledem na charakter publikace bylo nutno základní data o převzatých nálezech omezit na nejnutnější míru a navíc je rozdělit do dvou částí.

Do části první byly soustředěny údaje o nalezištích, z nichž soubory pocházejí, o pramenech a literatuře, která o nich nejširěji pojednává a počtu měřených souborů, řazených podle kultur.

Všechna tato podchycená naleziště jsou seřazena podle abecedního pořádku lokalit a opatřena pořadovými čísly od 1 do 48. Pod těmiž čísly jsou pak zanesena do připojené mapky.

Do druhé části byly soustředěny údaje o okolnostech, za nichž každý z jednotlivých nálezových celků byl získán. Stručnost tu byla podmíněna nejen potřebami edice, ale ještě častěji mezerami v excerpovaných pramenech. V ojedinělých případech bylo od tohoto popisu okolností upuštěno, pakliže se ukázalo výhodnější odkázat na dostupnou literaturu. Ve všech ostatních případech byly na prvním místě k popisům využity nepublikované původní zprávy nálezců. U každé z anotací jsou tyto prvotní prameny uvozeny zkratkou pram., za níž následuje číslo užitého pramene dle seznamu v závěru této práce a odkaz na přísl. stránku či signaturu.

Všechny takto podchycené celky jsou seřazeny podle jednotlivých kultur, uvnitř kultur podle pořadí nalezišť a opatřeny lomenými čísly, v nichž čtenář označuje naleziště, jmenovatel poř. čís. nálezu a celek identifikační číslo souboru.

Kromě těchto dat je u každé anotace uvedena i literatura, a to v následujícím smyslu: (1) Kde nepostačoval původní pramen, bylo užito první publikované zprávy o daném nálezovém celku. V ostatních případech, kdy publikace nenahradila původní zprávu, nebylo ji námi užito a není proto námi ani citována. (2) U literatury vydané po r. 1945 bylo sledováno výhradně to, zda popsaný celek byl po tomto roce v domácích pracích revizním způsobem a s náležitými okolnostmi publikován, či zda při těchto nových soupisech unikal zatím pozornosti. Celkově tedy sledují námi uváděné citace určitý vyhraněný cíl a nelze je v žádném případě pokládat za vyčerpávající.

Snahu doprovodit anotace i odkazem na nynější uložení dochovaných archeologických pramenů způsobem v literatuře obvyklým nebylo možno realizovat. Jak původní teplická, tak původní bílínská sbírka jsou ve stadiu revize a nové uložení bude zveřejněno v odborném tisku P. Budínským, na jehož budoucí práci, v rukopise již dokončenou, tímto odkazujeme. I za těchto podmínek nebude pro badatele obtížné získat archeologické prameny k publikovaným zde souborům.

Za každou jednotlivou anotací pak následuje vlastní popis převzaté antropologické části popsaného celku. O tom však již blíže informuje druhá a hlavní část této edice.

I. d. Postup při datování

V souladu s obvyklou praxí byla na prvním místě užita ke kulturnímu určení data publikovaná v novější literatuře. U nálezů nepublikovaných byla naproti tomu provedena revize. Pokud se tyto nálezy nacházely ve staré teplické muzejní sbírce, prováděl revizi jejich kulturního určení vzpomenuť P. Budínský. Za laskavé zapůjčení jeho rukopisu mu touto cestou srdečně děkuji. Pokud se nepublikované nálezy nacházely ve staré sbírce bílínské, prováděl revizi kulturního určení autor této stati za pomoci a ve spolupráci s odbornými pracovníky expozitury AÚ ČSAV v Mostě. Bez jejich účasti by tato hodnocení nemohla být považována za plně autoritativní a dostatečně fundovaná.

Je přirozené, že tak rozsáhlý soubor nálezů nemohl být zatím zhodnocen s náležitou datovací jemností. Lze nicméně zaznamenat, že zveřejněné zde nálezy únětické sahají nejdále k III. fázi Mouchově čili II. stupni Pleinerové (srov. MOUCHA 1961, PLEINEROVÁ 1967) a nejsou ani v jednom případě mladší. Obdobně nálezy laténské jsou časově omezeny stupni LB₁ - LC₁ a nesahají za tyto horizonty (srov. WALDHAUSER 1976). Nálezy z doby hradištní lze pak s výjimkou hrobu ze Zabrušan přičítat bezvýhradně k fázi mladší až pozdní.

Část převzatých nálezů se nedala kulturně určit vůbec. S ohledem na okolnosti bylo však možno u nich konstatovat alespoň přibližné stáří v rozpětí jedné epochy. U skupiny nálezů připsaných blíže neurčitelným eneolitickým až starobronzovým populacím bylo hlavním kriteriem pro zařazení určité atypické uspořádání pohřbu, který svým celkovým vzhledem nemohl být mladší. U skupiny nálezů připsaných staro- až mlado-bronzovým populacím byla naproti tomu motivem pro zařazení spíše ne-

jasná nálezová situace a nejednotnost archeologických pramenů, o což se většinou přičinili svou nepozorností sami nálezci.

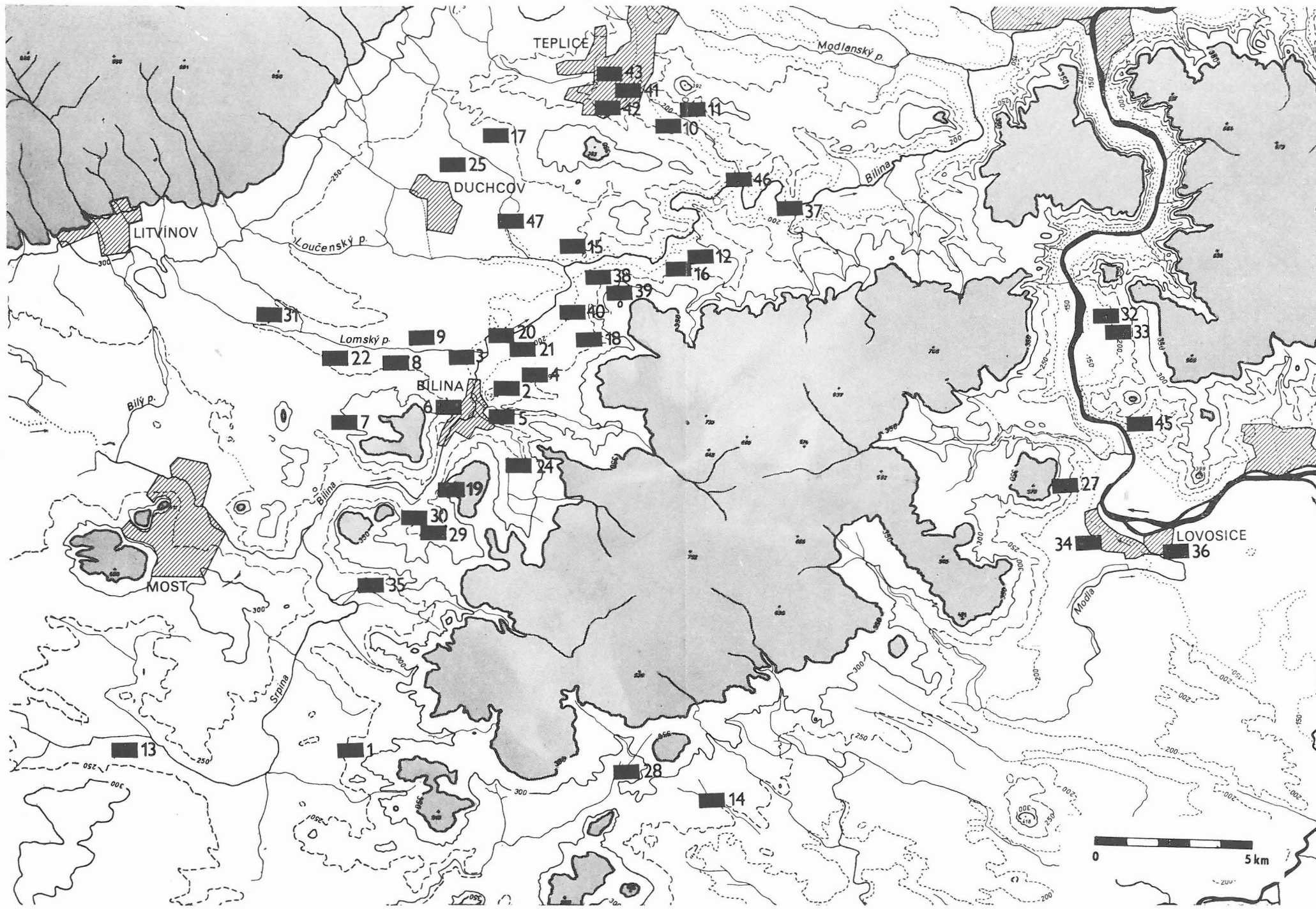
Soubory zcela nedatovatelné nebyly do této publikace pojaty.

I. e. Seznam nalezišť

1. Bečov, okres Most, u silnice do Kamenné Vody. První nálezy odtud jsou známy od konce minulého století jako příležitostné sběry v ornici pod jihozápadním okrajem vsi. Kolem roku 1890 se narazilo i na první kostrové hroby, z nichž výstavu zachránil dr. Hausenblas z Libčevse a v roce 1906 byla pak při výstavbě silnice prakticky v týchž místech rozrušena další část tohoto pohřebiště, z něhož torza zachránili místní sběratelé a majitelé polí. Z tohoto posledního narušení pochází i soubor kostí. V místě je sídliště řady kultur, datovatelné hroby byly laténské. Pram.: 15:4/95—97; 12:26/1906. Liter.: FILIP 1956, 334. Soubor: 1/1 — kultura laténská?

2. Bílina, okres Teplice, pískovny východně od Chlumu. Naleziště bylo objeveno koncem minulého století otevřením pískovny Titzlerovy. V letech 1898—1914 sem intenzivně docházeli R. R. Weinzierl, A. H. Fassel a další sběratelé a prozkoumali či jinak zachránili zatím nevyčíslené množství sídlištních objektů, kostrových hrobů nebo jam s pohřby různých kultur. V následujících letech 1920—1945 se těžba rozšířila na další plochy otevřením pískoven městské, Lobkowitzovy a tak zvané nové pískovny Titzlerovy, do nichž docházeli G. Laube a amatérští sběratelé. Z tohoto období pochází kromě nálezů sídlištních i šest kostrových hrobů různých kultur. Plocha všech těžných míst je podchycena parc. č. 1745/2, 1746, 1749, 1751/1 a 1752, vzájemně spolu sousedícími. Z obou období exploatace jsou známy i četné soubory kostí. Pram.: 10: Bílina 1. Liter.: LAUBE 1931, 7—9. Soubory: 2/1a, 2/1b — kultura baalberská; 2/2, 2/3, 2/4 — kultura se šňůrovou keramikou; 2/5 — kultura se zvoncovitými poháry; 2/6 — eneolit až starší doba bronzová; 2/7, 2/8, 2/9 — kultura knovízská; 2/10, 2/11 — středověk.

3. Bílina, okres Teplice, sklárna a důl Rudíay I. První nálezy odtud jsou částečně spojovány se sklárnou Engelsovou a s nalezišti, která ji obklopovala jako např. pískovnou Königovou, pískovnou Černého za sklárnou Engelsovou atd., a částečně připisovány povrchové těžbě dolu Rudíay I., nebo nádražnímu skladu poblíž dolu Rudíay I. V letech 1898 až 1914 odtud nejvíce nálezů získal A. H. Fassel, řídčeji sem docházeli i pracovníci muzea v Teplicích. V souborně dosud nezpracovaných nálezech z tohoto období je kromě sídlištního materiálu i několik hrobů a jam s pohřby různých kultur. V letech 1921—1945 ustoupil význam nalezišť u sklárny Engelsovy do pozadí a hlavní pozornost začaly poutat těžené pozemky dolu Rudíay I., totožného s nynější východní částí dolu Maxim Gorkij. Kromě několika případů tu záchranné akce vedl G. Laube, který postupně nashromáždil kolem šedesáti objektů, svou většinou knovízských, mezi nimi i jámy s pohřby, a prozkoumal i čtyři hroby datovatelné do doby hradištní. Antropologický materiál z výzkumů se dochoval řídce. Pram.: 10: Bílina 19. Liter. LAUBE 1924, 1—11. Soubory: 3/1 —

kultura se šňůrovou keramikou; 3/8 — doba bronzová starší až mladší; 3/2, 3/3, 3/4, 3/5 3/6, 3/7 — kultura knovízská.

4. Bílina, okres Teplice, pískovny jižně od dolu Rudíay II. První nálezy jsou odtud známy od přelomu století. Jsou to svou povahou nálezy ojedinělé a za místo jejich původu je označována pískovna dolu Rudíay II, bližší údaje o její poloze se zatím nepodařilo získat. První záchranné výzkumy se váží až k létům 1929—1934, kdy na jiném místě byla po zániku prvé otevřena pískovna Köhlerova, a to na parc. č. 1549. Výzkumy vedl převážnou měrou G. Laube z muzea v Bílině. Kromě sídlištních objektů tu postupně prozkoumal i několik hrobů popřípadě jam s pohřby různých kultur. Další záchranné výzkumy spadají do let 1945 až 1946, kdy byla otevřena tzv. pískovna Büschel na sousední parc. č. 1562/2. Výzkum vedl jako předtím G. Laube z muzea v Bílině. Vedle velkého množství sídlištních objektů tu prozkoumal další hroby popř. jámy s pohřby různých kultur. Získané soubory kostí jsou většinou až z těchto let. Pram.: 10: Bílina 22! Liter.: LAUBE 1942, 17—21. Soubory: 4/1, 4/7 — kultura se šňůrovou keramikou; 4/2 — eneolit až starší doba bronzová; 4/3, 4/5 doba bronzová starší až mladší; 4/4 — kultura knovízská; 4/6 — kultura laténská.

5. Bílina, okres Teplice, zámecký park. Tato poloha se v literatuře častěji uvádí jako bílinské hradiště. Při rekultivaci jedné louky uvnitř zámeckého parku v říjnu 1921 byl tu proveden správou zámku neodborný výzkum, který zachytil sídliště a několik hrobů z doby hradištní. Vztah této polohy k místům řádného a odborně vedeného výzkumu po roce 1945 nebylo možno spolehlivě zjistit. Dochovaný antropologický materiál je značně torzovitý. Pram.: 6: 2476; 9: 2053, 2281; 11: 88-91; 2: 4164/46. Soubor: 5/1 — doba hradištní.

6. Bílina, okres Teplice, nové sídliště na parc. 461. Při kopání základů pro rodinné domky na novém sídlišti v mosteckém předměstí bylo roku 1939 odkryto sídliště a pohřebiště kultury únětické. Záchranný výzkum zde provedl G. Laube z muzea v Bílině, kosti z prozkoumaných hrobů se jen řídce dochovaly. Pram.: 10: Bílina 16. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 425—426. Soubor: 6/1 — kultura únětická?

7. Braňany, okres Most, pískovna Weizendörferova. První nálezy byly učiněny počátkem tohoto století v pískovně Haberově, z níž muzeum v Teplicích získalo postupně výstavu čtyř laténských hrobů. Místem rozrušení byly parc. č. 1053—1059 k. ú. Jenišův Újezd. O 40 let později krátce před úplným zničením celé plochy tu G. Laube zachránil v pískovně Weizendörferově obsah dvou dalších a posledních hrobů na parc. č. 138/4 k. ú. Braňany. Všechny uvedené pozemky spolu velmi těsně sousedí. Pram.: 12: 5/1904, 40—48/1906; 16: 39; 10: Braňany 3. Liter.: FILIP 1956, 335. Soubor: 7/1 — kultura laténská.

8. Břešťany, okres Teplice, pískovna Sieberova. Poloha je známa jen řídkými nálezy knovízskými a neurčenými a pro její identifikaci v terénu chybí podklady. Patrně patřila ke skupině pískoven v severní části

katastru, z nichž později přicházely další nálezy kultury knovízské. Pram.: 4: 21. 2. 1899. Soubor: 8/1 — kultura knovízská.

9. B ř e ž á n k y, okres Teplice, bližší poloha neznámá. Soubor: 9/1 — kultura laténská?

10. B y s t ř a n y, okres Teplice, dům Karla Becka. Naleziště bylo objeveno při stavbě kanalizační přípojky a prozkoumáno pod dohledem O. Tschakerta r. 1938. Podchyceny byly bezpečně dva středověké hroby a sídlištní vrstva kultury knovízské. Poloha se nachází na parc. č. 437/2 vedle evangelického kostela. Pram.: 3: 5/1938. Soubory: 10/1, 10/2, středověk; 10/3, 10/4 — středověk?

11. B y s t ř a n y, okres Teplice, zahradnictví Försterovo. Naleziště hojně navštěvoval teplický sběratel A. H. Fassl. V letech 1898—1906 tu získal vedle většího počtu sídlištních nálezů doby bronzové a laténské obsah dvou kostrových hrobů. Antropologický materiál z nich vyzdvížený není kompletní. Pram.: 1: Bystřany 56—60; 4: 29. 5. 1905. Liter.: FILIP 1956, 336. Soubory: 11/1, 11/2 — kultura laténská.

12. B ž a n y, okres Teplice, důl Karolina. Při těžbě v r. 1944 byly ve stěně dolu odkryty jámy a hrob kultury s keramikou volutovou. Objevené naleziště bylo při tomto narušení jen vzorkováno, zachráněno bylo i torzo nálezů z kostrového hrobu. Větší výzkumy tu započaly až po roce 1950 a přinesly poznatek, že místo bylo osídleno souvisle od neolitu po eneolit. Vztah naleziště k poloze Am Nagel s nálezy obdobného charakteru ve sbírkách muzea v Teplicích nebylo možno zjistit. Pram.: 2: 3148/45; 13: 136—157/44. Soubor: 12/1 — kultura s keramikou volutovou.

13. H a v r a ň, okres Most, severovýchodně od cukrovaru. Naleziště nepřineslo až dosud kromě náhodného nálezů z parc. č. 211 v r. 1910 žádné další doklady o osídlení. Pram.: 3: 8/1910. Soubor: 13/1 — kultura knovízská?

14. H n o j n i c e, okres Louny, cihelna Hellerova. Poloha je dosud známa jen nálezy z let 1933—1943, kdy při těžbě cihlářské hlíny byly kromě sídliště s keramikou 13. století odkryty a zachráněny i tři únětické hroby. Většinu těchto objektů získali amatérští sběratelé. Antropologické nálezy se přesto zachovaly v obstojném stavu. Pram.: 10: Hnojnice 1. Liter.: LAUBE 1934, 48—50; PLEINEROVÁ 1966, 433—434. Soubory: 14/1, 14/2, 14/3 — kultura únětická.

15. H o s t o m i c e, okres Teplice, bližší poloha neznámá. Soubor: 15/1— kultura laténská.

16. H r a d i š t ě, okres Teplice, u silnice Ohníč—Bžany. Naleziště bylo objeveno při úpravách silnice v prostoru bývalého dolu Arnold a zkoumáno v letech 1935—1936. Souvislost této polohy s místy některých starších nálezů, učiněných na dole Arnold, nebylo možno prokázat. Naleziště se nachází u odbočky ze silnice do vsi Hradiště a byl na něm postupně odkryt kromě sídlištních jam z doby bronzové i jeden hrob s keramikou šňůrovou a jeden hrob se zvoncovitými poháry. Pram.: 3: 1/1935, 1/1936.

Soubory: 16/1 — kultura s keramikou šňůrovou; 16/2 — kultura se zvoncovitými poháry.

17. Hudcov, okres Teplice, vápencový lom. Naleziště proslulo záchranným výzkumem pohřebiště, které se jako celek hlásí do doby hradištní a bylo těžbou téměř zničeno až na sedm kostrových hrobů, odkrytých v r. 1931. Z kostí se dochovalo jen malé torzo. Pram.: 3: 5/1931. Soubor: 17/1 — doba hradištní.

18. Chotovenka, okres Teplice, jáma dolu Heinrich. Na nalezišti bylo v r. 1941 odkryto malé pohřebiště, jehož záchranu provedl Amt für Vorgeschichte v Teplicích a muzeum v Bílině. Ze čtyř hrobů byly řádně prozkoumány dva a z nich jeden vyzdvižen in situ, z druhého odebrány kosti. Další nálezy nejsou odtud známy, v místě je i sídliště. Pram.: 10: Chotovenka. Liter.: GIESECKE 1942, 49—60; FILIP 1956, 348. Soubor: 18/1 — kultura laténská.

19. Chouč, okres Teplice, jižní strana Bořeně. Naleziště objevil v r. 1907 A. H. Fassel, jeho nálezy odtud však nebyly až dosud odborně zpracovány. Od r. 1925 vedl v týchž místech víceletý výzkum G. Laube, který postupně prozkoumal téměř 50 zahloubených jam, jejichž převážná část náležela kulturám doby bronzové; některé z nich obsahovaly pohřby lebek nebo celých koster. Nálezcem publikované zprávy o výzkumu nejsou zcela spolehlivé a nález sám vyžaduje odborné revize. Nejspíše tu šlo o výšinné sídliště s kostrovými pohřby v jámách. Pram.: 10: Chouč. Liter.: LAUBE 1927, 27 a n.; LAUBE 1932, 24—30; SPURNÝ 1948, 13—20. Soubory: 19/1 — kultura knovízská?; 19/2 — kultura knovízská.

20. Chudeřice, okres Teplice, u dolu Ludvík. Naleziště je známo větším počtem rozrušených laténských hrobů ještě v průběhu minulého století. V r. 1907 odtud získal R. R. Weinzierl lebku snad z dalšího rozrušeného hrobu a v sousedství dolu v závodě Weinmanově prozkoumal posléze G. Laube v září 1930 poslední dva hroby. Pram.: 11: 18—25; 13: 11/43. Liter.: FILIP 1956, 349. Soubory: 20/1 — kultura laténská?; 20/2 — kultura laténská.

21. Chudeřice, okres Teplice, pískovna Pohlova. Naleziště je známo toliko z jednorázového výzkumu R. R. Weinzierla v r. 1901, kdy tu byly zachráněny dva hroby. Pram.: 12: 60/1901; 16: 21. Soubor: 21/1 — kultura s keramikou šňůrovou.

22. Jeníšov Újezd, okres Teplice, pískovny jižně od vsi. Nacházely se při jižním okraji Hofmannovy usedlosti na parc. č. 661, 662, 650, 649, 646 a bylo v nich kromě několika málo hrobů jiných kultur prozkoumáno v letech 1895—1914 dosud největší střeoevropské laténské pohřebiště se 130 hroby. Poslední hrob tu byl náhodně odkryt ještě v r. 1957. Kostry byly bohužel nacházeny v dosti špatném stavu, v některých případech se dochovaly jen stopy po uložení těl. Převzatý materiál plně odráží tuto situaci na nalezišti. Pram.: viz v antropol. části. Liter.: WEINZIERL 1899; FILIP 1956, 295, 349—350; BUDÍNSKÝ 1970. Soubory: 22/1 — kultura únětická; 22/2—22/18 — kultura laténská.

23. K o l e š o v i c e, okres Rakovník, staveniště domu č. 29. Naleziště bylo objeveno místním lékařem Hermannem, který se tu r. 1908 ujal záchrany pohřebiště ničeného dosti hrubě při výkopu základů. Z většího počtu devastovaných hrobů se mu během roku podařilo dokumentovat devět a sběrem získal výstavu tří dalších. Mimo tyto celky nashromáždil i soubor keramických zlomků. Jeho nálezy převzalo muzeum v Teplicích po částečné skartaci. Všechny nálezy patřily době hradištní. Pram.: 8: 31—33/1908. Soubory: 23/1, 23/2, 23/3 — doba hradištní.

24. K u č l í n, okres Teplice, pole Herklotzovo v trati Horka. První a zatím jediný nález z tohoto místa je z r. 1939, kdy tu byl odkryt a muzeem Bílina prozkoumán hrob s keramikou šňůrovou. Pram.: 10: Kučlín 4. Soubor: 24/1 — kultura s keramikou šňůrovou.

25. L a h o š ť, okres Teplice, vápencový lom. Z naleziště je znám jen ojedinělý hrob z výzkumu A. H. Fassla. Souvislost polohy s dalšími nalezišti v místě nebylo možno zjistit. Pram.: 4: 3. 10. 1899. Soubor: 25/1 — doba bronzová starší až mladší.

26. L a ž a n y, okres Chomutov, parcela č. 308. Při pracích na tomto pozemku byl vícekrát odkryt depot bronzů ze střední až mladší doby bronzové. V r. 1907 zde provedlo kontrolní výzkum muzeum v Teplicích, při němž bylo mimo jiné zjištěno i osídlení laténské. Datování jediného kostrového nálezu odtud je nejisté. Liter.: PREIDEL 1934, 91—92/1; FILIP 1956, 356. Soubor: 26/1 — kultura laténská?

27. L h o t k a, okres Litoměřice, poloha u vodárny. Naleziště bylo objeveno R. R. Weinzierlem při stavbě železniční trati r. 1897, kdy tu byl odkryt kostrový pohřeb v jámě se střepy. Jiné údaje o nalezišti nejsou známy. Pram.: 15: 2/155, 6/102. Soubor: 27/1 — kultura knovízská.

28. L i b č e v e s, okres Louny, sportovní hřiště a sýpka. Naleziště je především známo velkým počtem laténských hrobů, větším dílem zničených a jen menším dílem prozkoumaných v druhé polovině minulého století. Místo bylo vytrvale navštěvováno i potom a získávány odtud sběrem i sídlištní nálezy různých kultur. V třicátých letech se v téže poloze při stavbě sportovního hřiště našly i tři hroby se skrčenými kostřami a ze dvou z nich se dochoval i antropologický materiál. Pram.: 10: Libčeves. Liter.: FILIP 1956, 359—361; PLEINEROVÁ 1966, 434 pod Všechlapy. Soubor: 28/1 — kultura únětická; 28/2 — kultura únětická?

29. L i b ě š i c e, okres Most, jižní okraj vsi. Z naleziště pocházejí čtyři dobře datované hradištní hroby. Z nich tři byly na hranici parc. 137 a 132 a jeden na parcele 228. Vyzdvížené z nich lidské kosti jsou značně torzovitě. Výzkum polohy byl omezen na léta 1934—1935 a nepokračoval. Údajný nález mladobronzového hrobu v týchž místech je falsem. Pram.: 10: Liběšice. Soubory: 29/1, 29/2, 29/3, 29/4 — doba hradištní.

30. L i b ě š i c e, okres Most, střelnice při silnici do Lužice. První nálezy tu byly zjištěny již při stavbě zmíněné střelnice. Narušeno bylo sídliště kultury knovízské a hrob se sponami doby římské. Další nález

učiněn až r. 1924 při nových zemních pracích, kdy tu byl neodborným zásahem zničen hrob kultury s keramikou šňůrovou. Z kostry se zachovalo a mohlo být vyzdvíženo jen torzo. Pram.: 10: Liběšice 1. Soubor: 30;1 — kultura s keramikou šňůrovou.

31. Libkovičky, okres Most, cihelny jižně od vsi. Na počátku tohoto století bylo v cihelně Kominikově rozrušeno několik kostrových hrobů bez bližších okolností. Výzkum v přilehlých prostorách odkryl postupně větší laténské pohřebiště a část laténského a neolitického sídliště, přičemž některé nálezy přecházely až do k. ú. Mariánských Radčic. Převzatý antropologický materiál reprezentuje zatím nepatrnou část původního celku, zbývající části budou NM Praha postoupeny později. Pram.: 12: 20/1900. Liter.: FILIP 1956, 361—362; BUDINSKÝ 1968. Soubor 31/1 — kultura laténská.

32. Libochovany, okres Litoměřice, parcela č. 126. Naleziště je především známo lužickými žárovými hroby, které tu na přelomu našeho století prozkoumal R. R. Weinzierl. Kromě nich tu však byl odkryt i laténský kostrový hrob. Pram.: 12: 75—79/1903; 17: 1/126—127. Liter.: FILIP 1956, 362. Soubor: 32/1 — kultura laténská.

33. Libochovany, okres Litoměřice, zahrada p. Weise. V poloze byl r. 1905 náhodně odkryt kostrový hrob s nádobou. Další nálezy z místa nejsou známy. Pram.: 13: 18/43. Soubor: 33/1 — doba hradištní?

34. Lovosice, okres Litoměřice, továrna na fosfáty. Poloha je zatím známa jen nálezem laténského hrobu z r. 1911. Pram.: 3: 8/1911. Soubor: 34/1 — kultura laténská.

35. Patokryje, okres Most, kamenolom při silnici do Lužice. Toto naleziště bylo objeveno a zkoumáno v letech 1929—1930. V zahradách při východním okraji vsi nad silnicí do Lužice byly při zemních pracích rozrušeny a z části zachráněny dva únětické hroby, 300 m východněji byly v téže době odkryty a prozkoumány v kamenolomu nad silnicí do Lužice další dva únětické hroby a jeden hrob s keramikou šňůrovou; jiné nálezy nejsou odtud známy. Pram.: 10: Patokryje. Liter.: LAUBE 1931, 15; PLEINEROVÁ 1966, 438. Soubor: 35/1 — kultura s keramikou šňůrovou.

36. Prosmýky, okres Litoměřice, západní okraj vsi. Při pracích na pozemcích p. Hellera parc. č. 719—721 bylo odkryto žárové a kostrové pohřebiště více kultur. Záchranné akce tu prováděl v letech 1900—1902 R. R. Weinzierl, který tu mimo jiné prozkoumal i skupinu tří římských hrobů, čtvrtý byl zachráněn amatérsky jedním z dělníků. Pram.: 17: 1/29, 47, 72—76. Liter.: FILIP 1956, 377. Soubor: 36/1 — doba římská.

37. Rtyň, okres Teplice, lom na Paradiesbergu. Z naleziště je znám pouze hradištní hrob z r. 1928, v místě však se rýsovaly a zůstaly údajně nedotčeny další. Poloha se nachází východně od vsi při cestě do Vrahožil. Pram.: 3: 1/1928. Soubor: 37/1 — doba hradištní.

38. Světec, okres Teplice, kamenolom Berndtův. Z naleziště pocházejí toliko dva baalberské hroby z Tschakertova výzkumu r. 1942, označované též za dvojhrob. Místo leží nad tratí do Hostomic za severozápadním okrajem Světce. Pram.: 2: 4273/46. Liter.: ZÁPOTOCKÝ 1956, 546. Soubory: 38/1, 38/2 — kultura baalberská.

39. Světec, okres Teplice, výsypka dolu Lotte Maria. Z naleziště je znám pouze ojedinělý hrob z výzkumu r. 1940. Místo nálezů se nachází na parc. č. 406 u severovýchodního okraje vsi. Pram.: 10: Světec 1. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 432. Soubor: 39/1 — kultura únětická.

40. Světec, okres Teplice, těžní jámy dolu Florentiny. Naleziště proslulo nálezy většího počtu únětických hrobů, které tu v letech 1910 až 1913 dílem prozkoumal J. Kamitz, dílem však neodborně i soukromý sběratel ing. Hoftich. Šest hrobů s okolnostmi je z těžních jam Marie III a Marie IV, tento počet však není ještě konečný a zvýší se o nálezy, které Hoftich odprodal a které doposud čekají na zpracování. Naleziště se nachází na parc. č. 47 k. ú. Chotějovice jihozápadně od Světce a bývá někdy publikováno pod oběma lokalitami. Upotřebitelná část antropologického materiálu je z r. 1913. Pram.: 3: 10—11/1910, 10/1912, 18—20/1913. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 432. Soubory: 40/1, 40/2 — kultura únětická.

41. Teplice, okres Teplice, lázeňská zahrada. Při kladení potrubí pro odvod termálních vod byly rozrušeny vrstvy v poloze, v jejíž části býval středověký hřbitov a snad i sídliště. Během r. 1900 navštívil místo několikrát A. H. Fassel, který kromě střepů a j. získal v rýze i torzovitý pohřeb. Pram.: 4: 23—29. 11. 1900. Soubor: 41/1 — středověk.

42. Teplice, okres Teplice, stavba městského sálu. V průběhu stavebních prací, prováděných po 1. světové válce, tu bylo narušeno pravěké sídliště a středověký hřbitov, z nichž však dodáno do muzea v Teplicích jen torzo nálezů. Soubor: 42/1 — středověk?

43. Teplice, okres Teplice, plynárna. V místech proveden R. R. Weinzierlem jednorázový výzkum profilu v jámě na dehet a odebrány vzorky z vrstvy neolitické a nerozlišené vrstvy doby bronzové, v níž nalezeny i lidské kosti. Pram.: 16: 36—37. Soubor: 43/1 — doba bronzová starší až mladší.

44. Tvršice, okres Louny, bližší poloha neznámá. Soubor: 44/ 1 — doba hradištní?

45. Velké Žernoseky, okres Litoměřice, lomy východně od vsi. První nálezy jsou odtud známy od konce minulého století. V letech 1889 až 1909 tu prováděl systematické výzkumy R. R. Weinzierl a v návaznosti na něj pak krátkou dobu i J. Kamitz. Prozkoumáno bylo kromě řady kno-vízských jam i 61 hrobů větším dílem únětických a menším dílem eneolitických. V roce 1926 tu podnikl krátký výzkum dalších čtyř hrobů E. Gattermann a posléze týž nálezce zachytil ještě v r. 1933 poslední pomíšené nálezy z různých rozrušených hrobů. Antropologický materiál se

dochoval jen z výzkumů Weinzierlových a byl již větším dílem zpracován M. Blajerovou. Opomenuty byly přitom jen nálezy eneolitické z hrobů č. VI, VIII, 27, 32, 46, 57, únětické z hrobů č. 44, 54, 55, 58 a obtížně datovatelné z obj. č. 49. Ze sbírek muzea v Teplicích byl postoupen veškerý materiál z naleziště. Liter.: MOUCHA 1961, 5—23, kde i pram. a ostatní liter.; PLEINEROVÁ 1966, 346—350. Soubory: 45/1, 45/2, 45/3 — kultura baalberská; 45/4 — kultura s keramikou šňůrovou; 45/5, 45/6, 45/7 — eneolit až starší doba bronzová; 45/8, 45/9, 45/10 — kultura únětická; 45/11 — kultura únětická?

46. Velvěty, okres Teplice, pískovna Kraftova. Naleziště proslulo nálezem velkého počtu hradištních hrobů. Jistý počet jich byl prozkoumán již v letech 1894—1896. Šest hrobů bylo pak prozkoumáno v letech 1900—1901. Ve výbavě hrobů se nejčastěji nacházely prý nádoby. Poloha dnes již zaniklá leží u silnice z Velvět do Sezemic. Pram.: 7: 4765—4779; 4: 8. 12. 1901. Soubory: 46/1 až 46/4 — doba hradištní.

47. Zabršany, okres Teplice, fořtovna a okolí. Naleziště nebylo v minulosti nijak systematicky sledováno. Pocházejí z něho dva hradištní a jeden patrně hradištní hrob. Trať sama je označována velmi proměnlivými názvy, zdá se však, že nejde o místa příliš od sebe vzdálená. Z těchto důvodů je spojujeme pod společný název. Pram.: 4: 9. 7. 1907; 13: 28/43; 17: 1/200. Soubory: 47/1, 47/2 — doba hradištní; 47/3 — doba hradištní?

48. Žatec, okres Louny, trať Macorka. Bližší souvislosti nálezu nebylo možno zjistit. Soubor: 48/1 — eneolit až starší doba bronzová.

II. KATALOG ANTROPOLOGICKÝCH NÁLEZŮ

Do této práce bylo možno zařadit celkem 181 antropologických nálezů; u každého nálezu považujeme za nutné uvést základní nálezové okolnosti, odkazy na pramen a literaturu a ovšem základní určení antropologická. V mnoha případech jde o důležité historické nálezy, jež je nutno zmínit, i když se z antropologického materiálu zachovaly pouze zlomky, takže možnosti určení věku a pohlaví byly velmi omezeny; pro archeologické studium má však význam i konstatování, zda šlo o pohřeb dospělého člověka anebo dítěte, které je možné téměř u všech nálezů. Rozsáhlost souboru si však současně vyžádala, aby antropologická charakteristika byla co nejstručnější. Omezili jsme se proto pouze na základní demografická data (určení pohlaví a stáří zemřelého), registraci případných anatomických odchylek či patologických změn, charakteristiku chrupu a slovní vyjádření metrické charakteristiky; rozdělení absolutních měr je podle SCHEIDTA (1930), indexů podle kategorií v MARTINOVĚ a SALLEROVĚ Učebnici (1957), rozdělení u frontomandibulárního indexu je podle ŠKERLJA (1950).

Celý studovaný soubor byl podle datování rozdělen do dvanácti skupin:

- A. kultura s volutovou keramikou
- B. baalberská kultura
- C. kultura se šňůrovou keramikou

- D. kultura s keramikou zvoncovitých pohárů
- E. eneolit až starší doba bronzová
- F. únětická kultura
- G. starší až mladší doba bronzová
- H. knovízská kultura
- I. laténská kultura
- J. doba římská
- K. doba hradištní
- L. středověk

Za každou skupinou jsou připojeny tabulky metrických znaků; všechny tyto tabulky mají stejné uspořádání s výjimkou skupiny A a J, kde byla měřitelná vždy jen jedna lebka. S ohledem na úsporu místa uvádíme v těchto tabulkách pouze zkrácené názvy jednotlivých měř, ale u každé míry a indexu je uvedeno číslo seznamu podle MARTINA a SALLERA (s výjimkou frontomandibulárního indexu podle Škerlja, který tam není uveden), takže je zcela jasné o jakou míru jde; poslední tři absolutní míry před indexy slouží k vyjádření plochosti obličeje, jejich označení je převzato ze základní práce Woo a Moranta, ale jinak jsou to míry běžně používané zejména sovětskými antropology (ALEXEJEV a DEBEC 1964), v Československu jsme je prvně použili při hodnocení slovanské populace z Abrahámu (STLOUKAL a HANÁKOVÁ 1971). Kapacita lebek byla vypočítávána podle Welckerovy I. metody, výška postavy byla vypočítávána podle metody Breitingerovy pro muže a Bachovy pro ženy (obě BACH 1965).

Lépe zachované nálezy jsou dokumentovány fotografiemi, někde uvádíme historické kresby či fotografie. Celá evidence je založena na inventárních číslech a názvu lokality; čísla u lokalit odpovídají seznamu v archeologicko-historické části.

A. KULTURA S VOLUTOVOU KERAMIKOU

Bžany — 12/1. Hrob rozrušen při těžbě na dole Karolina, zbytek prozkoumán A. f. V. 26. 7. 1944. V jámě kotlovitého tvaru o průměru 150 cm ležela v hloubce 100 cm kostra v nerekonstruovatelné poloze a orientaci. Z výplně dílem převzaty, dílem dobrány střepey z nádob. Pram.: 2:3148/45; 13:136—157/44.

Z kostry zachována zčásti měřitelná lebka a zlomky postkraniálního skeletu ženy, zeměděle ve věku mezi 20 a 30 lety. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá a úzká, v indexech dolichokranní a stenometopní. Plochá *cribra orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 7557.

Zjistitelné míry a indexy lebky z hrobu s volutovou keramikou z Bžan:

Největší délka lebky (1) — 185 mm

Největší šířka lebky (8) — 132 mm

Nejmenší šířka čela (9) — 87 mm

Temenní oblouk (27) — 130 mm?

Temenní tětíva (30) — 114 mm?

Výška ramene mandibuly (70) — 48 mm

Šířka ramene mandibuly (71) — 30 mm

Délkošířkový index [I 1] — 71,4

Transv. frontoparietální index [I 13] — 65,9

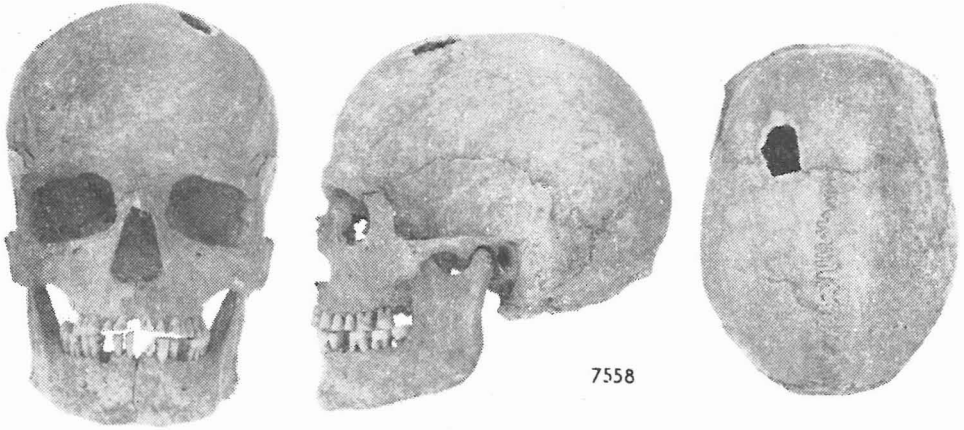
B. BAALBERSKÁ KULTURA

Bílina — 2/1a. Hrob odkryt při těžbě v Titzlerově pískovně, prozkoumán A. H. Fasslem 19. 4. 1910. V jámě neuvedených rozměrů ležela kostra v pokřivené poloze v orientaci Z—V a měla za hlavou zdobenou amforu se čtyřmi tunelovými oušky. Pram.: 4: 19. 4. 1910; 13: 1/43. Liter.: ZÁPOTOCKÝ 1956, 541—542.

Bílina — 2/1b. Hrob odkryt za týchž okolností jako hrob předešlý. V jámě neuvedených rozměrů, tesně se přimykající k hrobové jámě 2/1a ležela kostra v pokřivené poloze v orientaci Z—V a byla bez výbavy. Pram.: 4: 19. 4. 1910.

V antropologickém materiálu, dodaném bez rozlišení příslušnosti k jednotlivým hrobům, byly rozeznány pozůstatky tří osob:

1. Měřitelná lebka i postkraniální skelet muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Lebka je v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký obličej a nízký obličej i horní obličej; v indexech je dolichokranní, akrokranní a hypsikranní, eurymetopní, euryprosopní a euryenní, chamaekonch a chamaerhin, brachyuran, ortognát a eurymandibulár, aristencefál. Pánev výrazně mužského tvaru, také ischiopubický index se hodnotou 57,2 jasně řadí do skupiny mužů. Výška postavy byla vypočítána na 167,5 cm (nadstřední). *Spondylóza* 3. a 5. krčního obratle a bederní páteře. Inv. č. 7558.

Obr. 1. Bílina — 2/1, baalberská lebka č. 7558. Muž, 30—40 let.

Abb. 1. Bílina — 2/1, baalberger Schädel Nr. 7558. Mann, 30—40 Jahre.

2. Zčásti měřitelná lebka pravděpodobně ženy, zemřelá ve věku asi 18—20 let. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká a vysoká, aristencefální; v indexech dolichokranní, ortokranní a hypsikranní, eurymetopní. Inv. č. 7971.

3. Téměř nepoškozená, dokonale měřitelná lebka dítěte, zemřelého ve věku 13 let. Je brachykranní, hypsikranní a metriokranní, metriometopní, euryprosopní a euryenní, mesokonchní a chamaerhinní, ortognátní a leptomandibulární. *Cribrá orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 7972.

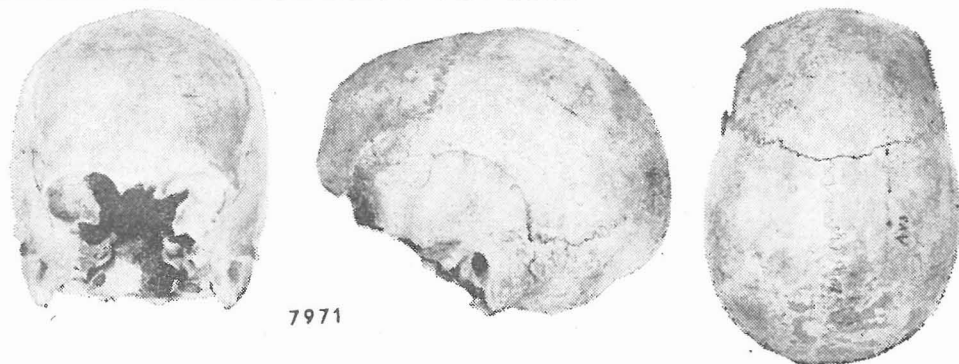
Světce — 38/1. Hrob odkryt při těžbě v Berndtově lomu, prozkoumán O. Tschakertem 22. 7. 1942 pod č. 2 — horní. V jámě neurčitelných rozměrů ležela v hloubce 40 cm kostra ve skrčené poloze v orientaci JZ—SV a měla za hlavou džbáněk. Pram.: 2:4273/46. Liter.: ZÁPOTOCKÝ 1956, 546.

Zachovala se silně poškozená apomortálně deformovaná lebka a zlomky postkranálního skeletu s dosud volnými epifýzami dlouhých kostí. Stáří zemřelého odhadujeme na 16—18 let, pohlaví nelze určit. Inv. č. 7559.

Světce — 38/2. Hrob odkryt při těžbě v Berndtově lomu, prozkoumán O. Tschakertem 7. 8. 1942 pod č. 1 — spodní. V jámě oválného tvaru z poloviny odtěžené, ležela

v hloubce 100 cm pod kamenným závalem kostra ve skrčené poloze v orientaci JZ—SV a měla před sebou nádobu ve střepích. Pram.: 2:4273/46. Liter.: ZÁPOTOCKÝ 1956, 546.

Zachovaly se jen zlomky lebky a téměř kompletní postkranální skelet dítěte, zemřelého asi ve věku 1 roku až 2 let. Inv. č. 7560.

Obr. 2. Bílina — 2/1, baalberská lebka č. 7971. Žena, 18—20 let.

Abb. 2. Bílina — 2/1, baalberger Schädel Nr. 7971. Frau, 18—20 Jahre.

Velké Žernoseky — 45/1. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 31. 8. — 10. 9. 1896 pod č. VI. V jámě 100×50 cm oválného tvaru, obložené kamenným věncem, ležela v hloubce 25 cm kostra v silně pokrčené

Obr. 3. Světec — 38/1, hrob z 22. 7. 1942, baalberská kultura. Pram: Archív AÚ ČSAV, Světec č. j. 4273/46.

Abb. 3. Světec — 38/1, baalberger Grab, gefunden den 22. 7. 1942.

Obr. 4. Světec — 38/2,
hrob ze 7. 8. 1942,
baalberská kultura.

Pram:
Archív AÚ ČSAV,
Světec č. j. 4273/46.

Abb. 4. Světec 38/2,
baalberger Grab, ge-
funden den 7.8.1942.

Obr. 5. Velké Žerno-
seky — 45/1, baalber-
ská kultura, lebka č.
6601. Muž, 40—50 let.
Zhojené zranění na
pravostranné temenní
kosti.

Abb. 5. Velké Žerno-
seky — 45/1, baalber-
ger Schädel Nr. 6601.
Mann, 40—50 Jahre.
Verheilte Verletzung
des rechten Scheitel-
beins.

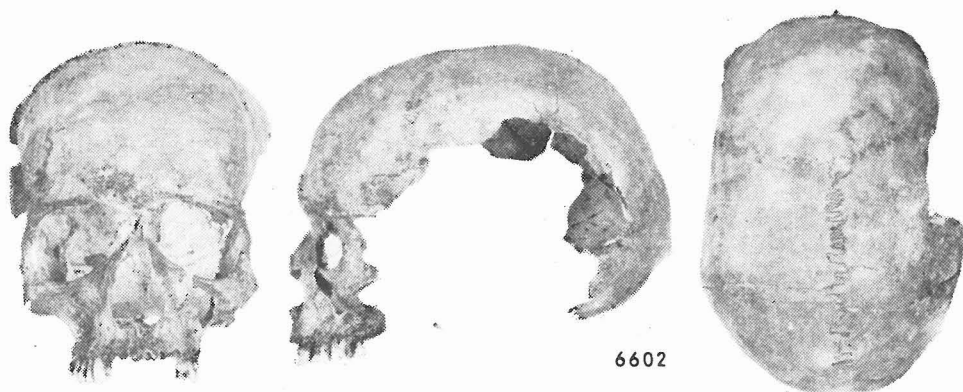

poloze v orientaci Z—V, obličejem k jihu, pravou ruku měla zasunutou pod hlavu a byla bez výbavy. Z výplně byly získány pazourkové úštěpy a opracovaný paroh. Pram.: 15:3/49. Liter.: MOUCHA 1961, 10.

Zachovala se téměř nepoškozená lebka pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je v absolutních mírách středně dlouhá, velmi úzká a středně vysoká, má úzký obličej a nízký obličej i horní obličej; v indexech je lebka dolichokranní, hypsi- a akrokranní, eurymetopní, mesoprosopní a mesénní, mesokonchní a mesorhinní, mesognátní a mesomandibulární, oligencefální. Na pravé temenní kosti je v blízkosti foramen parietale oválná vkleslina o rozměrech 26×19 mm se zcela hladkými okraji, na lamina interna není v odpovídajícím místě ani stopy nějaké změny; jde pravděpodobně o dobře zhojené *povrchové poranění lebky*. Chrup je silně obroušen, v horní čelisti až ke krčkům, v dolní čelisti je abrasedo něco slabší; několik zubních lůžek je zaceleno po intravitálních ztrátách zubů. Inv. č. 6601.

Velké Žernoseky — 45/2. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 31. 8. — 10. 9. 1896 pod č. VIII. V jámě obdobného vzezření jako v předešlém případě ležela v hloubce 100 cm pod částečným kamenným závalem kostra v silně pokrčené poloze v orientaci Z—V, obličejem k jihu a byla bez výbavy. Ve výplni byla nalezena prasečí kost. Pram.: 15:3/50. Liter.: MOUCHA 1961, 10.

Z antropologického materiálu se zachovala pouze zčásti měřitelná lebka muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Je velmi dlouhá a má nízký horní obličej, zjištělné jsou pouze indexy očníce [mesokonch] a nosu [chamaerhin]. Chrup v zachované horní čelisti je silně obroušen, ale bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 6602.

Obr. 6. Velké Žernoseky — 45/2, baalberská lebka č. 6602. Muž, 40—50 let.

Abb. 6. Velké Žernoseky — 45/2, baalberger Schädel Nr. 6602. Mann, 40—50 Jahre.

Velké Žernoseky — 45/3. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán A. Pobelem 5. — 16. 11. 1901 pod č. 32. V jámě neurčitelných rozměrů ležela v hloubce 100 cm kostra v silně pokrčené poloze v orientaci Z—V, obličejem k jihu a byla bez výbavy. Délka pohřbu činila 80 cm. Ve výplni byly nalezeny 4 pazourkové úštěpy. Pram.: 12:68—78/1901. Liter.: MOUCHA 1961, 13.

Zachovala se poškozená, zčásti měřitelná lebka dítěte, zemřelého ve věku 9 let. V indexech je lebka dolichokranní, eurymetopní, leptoprosopní a mesénní, hypsikonchní a leptorhinní. Inv. č. 7973.

Míry a indexy lebek baalberské kultury

Lokalita:	Bílina			Světec	Velké Žernoseky		
Inv. č.:	7558	7971	7972	7559	6601	6602	7973
Pohlaví:	muž	žena?	?	?	muž?	muž	?
Stáří:	30—40	18—20	13	16—18	40—50	40—50	9
Délka lebky (1)	182	185	165	—	180	195	179
Délka baze (5)	107	—	90	—	105	—	—
Šířka lebky (8)	134	130	134	—	127	—	133
Nejmenší šířka čela (9)	97	92	90	—	91	92	93
Největší šířka čela (10)	111	107	115	—	114	—	117
Aurikulární šířka (11)	110	108	103	—	105	—	103
Asteriální šířka (12)	98	106	97	—	97	—	108
Výška lebky (17)	146	136	127	—	137	—	—
Nadušní výška (20)	116	116	105	—	114	—	112
Obvod lebky (23)	505	510	472	—	500	—	498
Příčný oblouk (24)	320	308	300	—	307	—	308
Podélný oblouk (25)	374	381	344	—	367	—	—
Čelní oblouk (26)	127	128	127	—	128	132	—
Temenní oblouk (27)	135	142	120	—	132	139	135
Týlní oblouk (28)	112	111	97	—	107	—	—
Čelní tětiva (29)	109	109	106	—	110	113	102
Temenní tětiva (30)	119	123	107	—	116	122	116
Týlní tětiva (31)	97	95	84	—	94	—	—
Kapacita (38)	1464	1359	1182	—	1294	—	—
Délka obličeje (40)	101	—	87	—	103	—	—
Šířka horního obličeje (43)	111	—	93,5	—	100	102	—
Šířka biorbitální (43—1)	103	—	88	—	94,5	96	—
Bizygomatická šířka (45)	129	—	109	—	120	—	110?
Šířka stř. obličeje (46)	102	—	83	—	—	92	—
Výška obličeje (47)	106	—	89	—	106	—	103?
Výška horního obličeje (48)	59	—	54	—	63	64	60

Lokalita:	Bílina			Světec	Velké Žernoseky		
Inv. č.:	7558	7971	7972	7559	6601	6602	7973
Pohlaví:	muž	žena?	?	?	muž?	muž	?
Stáří:	30—40	18—20	13	16—18	40—50	40—50	9
Interorbitální šířka (50)	24	—	20	—	21	18	19
Šířka očníce (51)	45	—	36	—	40P	42	38P
Výška očníce (52)	30	—	28	—	31P	32	34P
Šířka nosu (54)	23	—	20	—	23	25	20?
Výška nosu (55)	43	—	38	—	46	47	45
Nejmenší šířka nosu (57)	7,3	—	10,5	—	8,5	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	118	—	100	—	—	—	—
Bigoniální šířka (66)	102	—	78	—	91	—	—
Výška brady (69)	34	—	25	32	28	—	28
Výška ramene mand. (70)	69	—	46	—	58	—	—
Šířka ramene mand. (71)	34	—	32	—	29	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	20,0	—	17,1	—	20,5	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	23,7	—	22,7	—	—	22,0	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	3,5	—	4,7	—	3,2	—	—
I. délkošířkový (I 1)	73,6	70,3	81,2	—	70,6	—	74,3
I. délkovýškový (I 2)	80,2	73,5	77,0	—	76,1	—	—
I. šířkovýškový (I 3)	109,0	104,6	94,8	—	107,9	—	—
I. frontoparietální (I 13)	72,4	70,8	67,2	—	71,7	—	69,9
I. obličeje (I 38)	82,2	—	81,7	—	88,3	—	93,6?
I. horního obličeje (I 39)	45,7	—	49,5	—	52,8	—	54,5?
I. očníce (I 42)	66,7	—	77,8	—	77,5	76,2	89,5
I. nosu (I 48)	53,5	—	52,6	—	50,0	53,2	44,4?
Alveolární i. (I 60)	94,4	—	96,7	—	98,1	—	—
Frontomandibulární i.	105,2	—	86,7	—	100,0	—	—
Výška postavy	167,5	—	—	—	—	—	—

C. KULTURA SE ŠŇUROVOU KERAMIKOU

Bílina — 2/2. Hrob rozrušen při těžbě v Titzlerově pískovně, zbytek prozkoumán R. R. Weinzierlem 27. 4. 1901. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 100 cm kostra v nerekonstruovatelné poloze, podle nálezcova odhadu v orientaci V—Z, a měla ve výbavě nižší amforu a zdobený pohár. Pram.: 1: Bílina 140; 12:13/1901; 16:18; 17:1/54. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 131, 59/40.

Z kostry se zachoval pouze 1 bederní obratel, zlomky pánve a pravého femoru a kůstky ruky. Jsou to pozůstatky dospělého člověka. Inv. č. 7967.

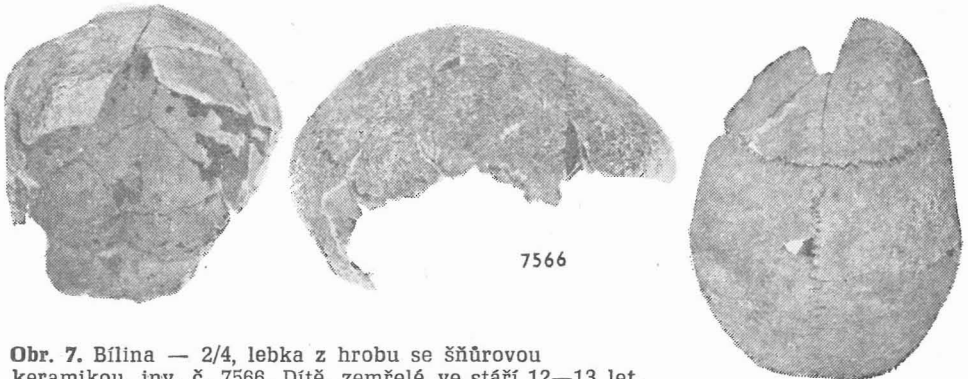
Bílina — 2/3. Hrob rozrušen při těžbě v Titzlerově pískovně, část zachránil p. Hauptvogel a předal 19. 2. 1903 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry s nádobou. Pram.: 5:12385; 12:4/1903; 13:41/43.

Lebka ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Lebka je téměř bez poškození, dokonale měřitelná. V absolutních mírách je dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký obličej a nízký obličej i horní obličej. V indexech je dolichokranní, hypsi- a akrokranní, eurymetopní, euryprosopní a euryénní, chamaekonchní a hyperchamaerhinní, dolichouran, ortognát a mesomandibulár, euencefál. V čelistech je téměř kompletní (chybí jen horní pravostranný špičák) zdravý chrup, středně abradovaný. Inv. č. 7564.

Bílina — 2/4. Hrob rozrušen při těžbě v Titzlerově pískovně, část zachránil A. H. Fassl 12. 2. 1910. Získány byly části koster dvou jedinců a nádoba ve střepech. Pram.: 1: Bílina 425—428; 4:12.2.1910.

1. poškozená, zčásti měřitelná lebka čtrnáctiletého dítěte. Je dolichokranní, eurymetopní, euryprosopní a euryénní, mesokonchní a chamaerhinní, mesomandibulární. Inv. č. 7565.

2. Zlomky lebky dítěte, zemřelého ve věku mezi 12 a 13 lety. Bilaterální plochá *cribra orbitalia*. Inv. č. 7566.

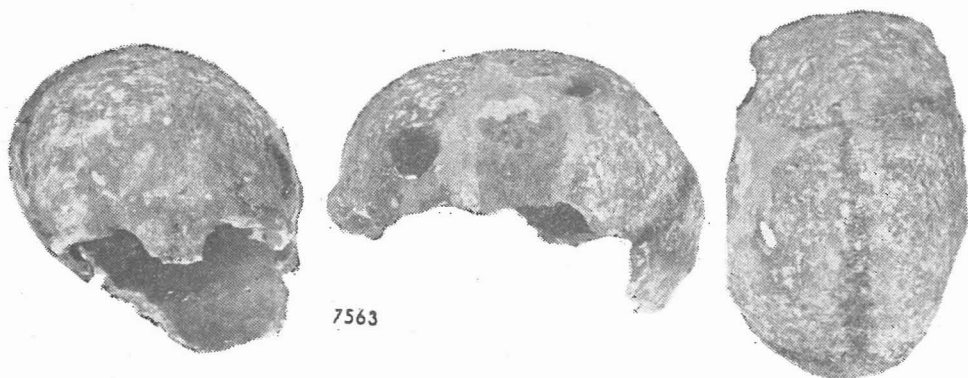
Obr. 7. Bílina — 2/4, lebka z hrobu se šňurovou keramikou, inv. č. 7566. Dítě, zemřelé ve stáří 12—13 let.

Abb. 7. Bílina — 2/4, schnurkeramischer Schädel Nr. 7566. Kind, 12—13 Jahre.

Bílina — 3/1. Hrob odkryt v propadlině u dolu Rudíay I, prozkoumán A. H. Fasslem 24.—27. 9. 1901. V jámě mírně oválného tvaru o rozměrech 200×150 cm ležela v hloubce 120 cm kostra v nerituálním uložení se znaky druhotného zásahu a měla ve výbavě dílem posunutě mezi kosti tři nádoby a hliněnou kuličku. Pram.: 1: Bílina 705—709, 64; 4:24.—27. 9. 1901; 13:162/43. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 130, 59/1, registruje jednu nádobu.

Zachovala se jen klenba mozkovny muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. V absolutních mírách je velmi dlouhá a velmi úzká, v indexech hyperdolichokranní a eurymetopní. Na levé polovině čelní kosti je okrouhlý *trepanační otvor* o průměru 25 mm, se zhojenými okraji. Zhruba uprostřed levostranné temenní kosti je druhý otvor se zhojenými okraji o rozměrech 17×10 mm. Inv. č. 7563.

Bílina — 4/1. Hrob odkryt při skrývce v trati Büschel, prozkoumán G. Laubem 2. 11. 1945 pod č. XXI. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 60 cm kostra ve

Obr. 8. Bílina — 3/1, lebka č. 7563 z hrobu se šňůrovou keramikou. V levé polovině čelní kosti a v levostranné temenní kosti jsou zhojené trepanační otvory. Muž, 40—50 let.

Abb. 8. Bílina — 3/1, schnurkeramischer Schädel Nr. 7563. Mann, 40—50 Jahre. Verheilte Trepanationen in der linken Hälfte des Stirns und im linken Scheitelbein.

Obr. 9. Bílina — 4/1, lebka č. 7567 z hrobu se šňůrovou keramikou. Mozkovna dítěte, zemřelého ve věku 2 až 3 roky.

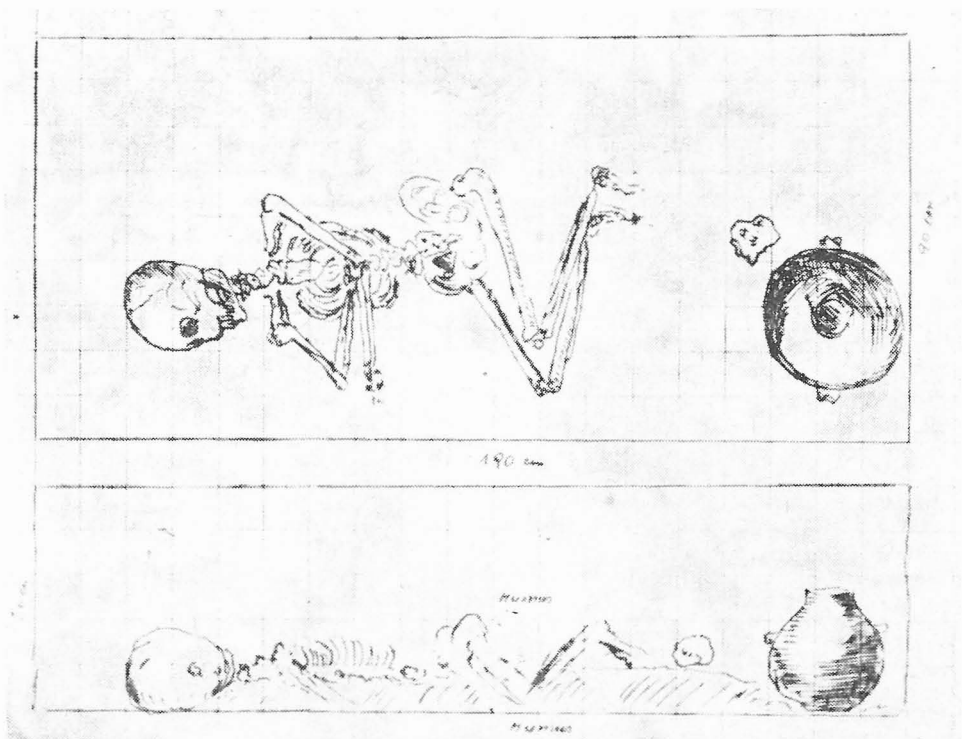
Abb. 9. Bílina — 4/1, schnurkeramischer Schädel Nr. 7567. Kind, 2—3 Jahre.

skrčené poloze v orientaci S—J a měla ve výbavě nižší amforu. Pram.: 10: Bílina 22. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 130, 59/10.

Zachovala se zčásti měřitelná klenba mozkovny a několik kostí postkranialního skeletu dítěte, zemřelého ve věku mezi 2 a 3 roky. Mozkovna je hyperdolichokranní a metriometopní. Inv. č. 7567.

Bílina — 4/7. Hrob odkryt při skrývce v trati Büschel, prozkoumán G. Laubem 30. 9. 1945 pod č. XIV. V jámě o rozměrech 200×90 cm ležela v hloubce 60 cm kostra ve skrčené poloze v orientaci Z—V, obě ruce měla překříženy přes prsa a měla u nohou amforu. Z výplně byl vybrán i pazourkový úštěp. Pram.: 10: Bílina 22. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 130, 59/9.

Z kostry se zachoval jen téměř kompletní postkranialní skelet dospělého muže. Lebka, dokonale metricky, kresebně i fotograficky dokumentovaná G. Laubem, nebyla zatím nalezena. Podle Laubeho šlo o pozůstatky osoby starší 32 let, vysoké 173 cm; s určením věku lze souhlasit [kdybychom měli k dispozici lebku, mohli bychom je

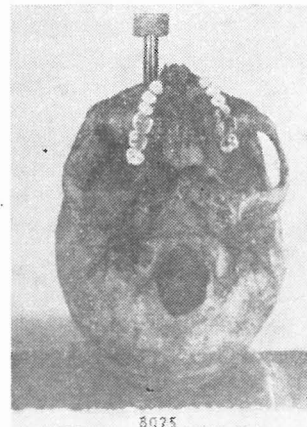
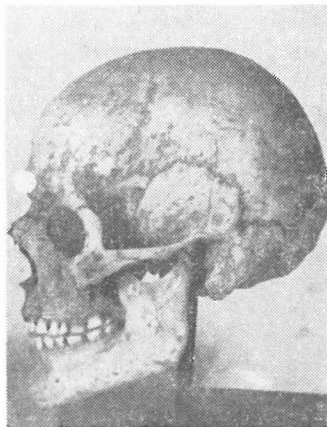
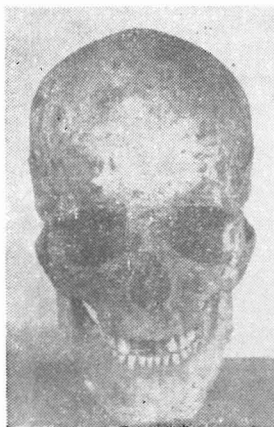

Obr. 10. Bílina — 4/7. Hrob se šňůrovou keramikou z 30. 9. 1945. Pram.: Muzeum Bílina, Archív G. Laubeho, Bílina 22.

Abb. 10. Bílina — 4/7, schnurkeramisches Grab, gefunden am 30. 9. 1945.

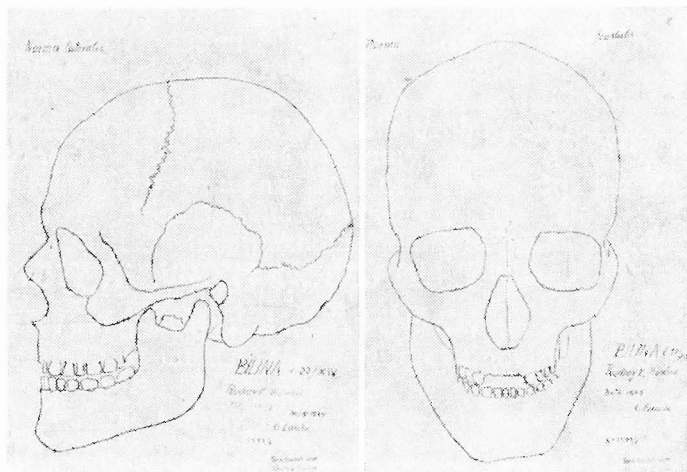
Obr. 11. Bílina — 4/7. Ztracená lebka z hrobu se šňůrovou keramikou (patří k postkranialnímu skeletu inv. č. 8025). Foto z archívu G. Laubeho. Muž, dospělý.

Abb. 11. Bílina — 4/7, verlorener Schädel aus dem schnurkeramischen Grab (gehört zum Skelett Nr. 8025). Foto aus dem Archiv von G. Laube.

8025

ovšem zpřesnit), výšku postavy vypočítáváme celkem shodně (172,6 cm). V Laubeho metrickém záznamu jsou některé zjevné chyby, ale přesto nejdůležitější míry jsou patrně správné a proto je uvádíme v připojené tabulce. Podle nich byla lebka v absolutních mírách dlouhá, velmi úzká a vysoká, měla středně široký a středně vysoký obličej, v indexech byla dolichokranní, hypsi- a akrokranní, eurymetopní, leptopropní, chamaekonchní a leptorhinní. Inv. č. 8025.

Obr. 12. Bílina — 4/7. Kresba lebky z hrobu se sňůrovou keramikou [postkraniální skelet inv. č. 8025]. Archiv G. Laubeho.

Abb. 12. Bílina — 4/7. Zeichnung des verlorenen Schädels aus dem schnurkeramischen Grab. Archiv G. Laube.

Hradiště — 16/1. Hrob rozrušen při úpravě silnice do Bžan, část zachránil nevedený nálezcce r. 1935. Získána byla část kostry a střepey ze dvou nádob. Pram.: 1: Hradiště 244—247; 3:1/1935, jen zmínka. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 137.

Neměřitelný zlomek lebeční klenby pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Inv. č. 7568.

Chudeřice — 21/1. Hrob rozrušen při těžbě v Pohlově pískovně, část zachránil R. R. Weinzierl 24. 9. 1901. Získána byla část kostry a střepey z více nádob. Pram.: 12: 60/1901; 16:21.

Zachovala se zčásti měřitelná klenba mozkovny ženy, zemřelé ve věku mezi 50 a 60 lety. V absolutních mírách je dlouhá a středně široká, v indexech dolichokranní a eurymetopní. Inv. č. 7555.

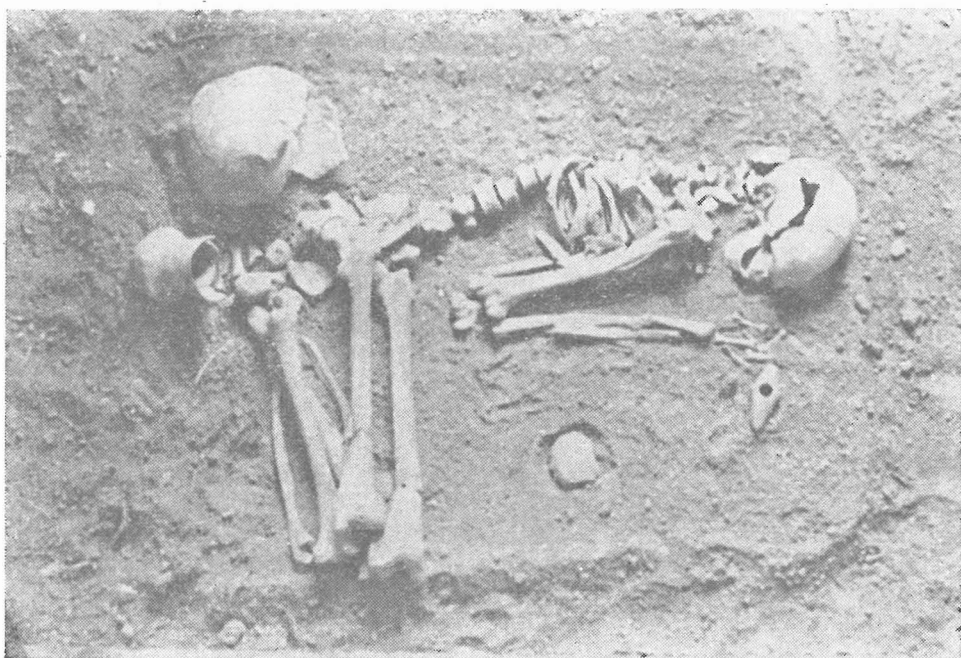
Kučlín — 24/1. Hrob odkryt za neznámých okolností v trati Horka, prozkoumán G. Laubem 1.—18. 4. 1939. V jámě o rozměrech nejméně 100×80 cm ležela v hloubce 50 cm kostra ve skrčené poloze v orientaci J—S, obličej obrácen k východu, ruce založeny před sebe, měla za zády dvě nádoby a před tváří sekeromlat. Pram.: 10: Kučlín 4. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 139.

Zachovala se téměř kompletní kostra, ale lebka je velmi silně poškozena, jen z malé části měřitelná (velmi dlouhá mozkovna). Výška postavy byla vypočítána na 170 cm [vysoká]. Jsou to pozůstatky muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Inv. č. 7571.

Liběšice — 30/1. Hrob rozrušen při úpravách střelnice, na místě ověřen G. Laubem 27. 4. 1924. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 25 cm kostra ve skrčené poloze v orientaci Z—V, obličejem k jihu (podle výpovědi svědků). Získána byla část kostry a střepey z amfory, džbánku a poháru. Pram.: 10: Liběšice 1; 11:30—32.

Zachovaly se jen silně poškozené části postkraniálního skeletu dospělé ženy. Výška postavy byla vypočítána na 160 cm [velká]. Inv. č. 7570.

Patokryje — 35/1. Hrob odkryt při těžbě v lomu u cesty do Lužice, prozkoumán H. Preidelem 9. 8. 1930. Ve čtvercové jámě nevedených rozměrů ležela v hloubce

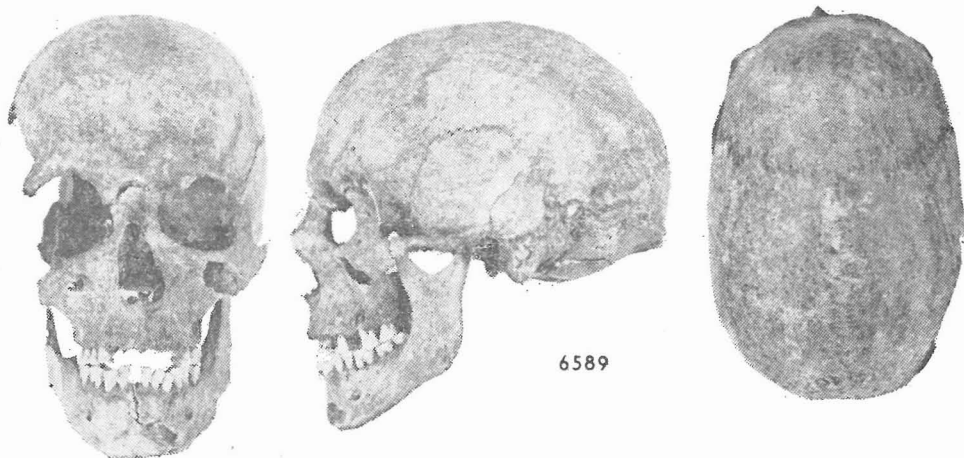

Obr. 13. Kučlín — 24/1. Hrob z 18. 4. 1939, kultura se šňůrovou keramikou. Pram.: Muzeum Bílina, Archív G. Laubeho, Kučlín 4.

Abb. 13. Kučlín — 24/1. Schnurkeramisches Grab, gefunden den 18. 4. 1939.

Obr. 14. Velké Žernoseky — 45/4, lebka č. 6589 z hrobu se šňůrovou keramikou. Muž, 50—60 let.

Abb. 14. Velké Žernoseky — 45/4, schnurkeramischer Schädel Nr. 6589. Mann, 50—60 J.

135 cm kostra ve skrčené poloze a měla ve výbavě 1 pohár a mimo to střepy z dalších nádob. Pram.: 10: Patokryje. Liter.: BUCHVALDEK 1967, 145, jako ojedinělý nález.

Zachovaly se zlomky lebky a silně poškozený postkranialní skelet dospělého člověka, pravděpodobně muže. Výška postavy zemřelého byla vypočítána na základě délky levé stehenní a pravé vřetení kosti 172 cm (vysoká). Inv. č. 7569.

Velké Žernoseky — 45/4. Hrob odkryt při těžbě v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 6. 3. 1892 pod č. 27/III. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce ne větší než 120 cm kostra ve skrčené poloze v orientaci JV—SZ a měla pod hlavou kostěnou jehlici a ve výbavě dvě zdobené kostěné záponky. Pram.: 15:3/16. Liter.: MOUCHA 1961, 7; BUCHVALDEK 1967, 155.

Z kostry se zachovala pouze silně poškozená robustní lebka muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mozkovna je velmi dlouhá, obličej velmi široký, obličej i horní obličej jsou vysoké; v indexech je obličej mesoprosopní a mesénní, mesokonch, leptorrhin, leptomandibulár. Silně obroušený trvalý chrup bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 6589.

Míry a indexy lebek se šňůrovou keramikou

Lokalita:	Bílina					
	7564	7565	7566	7563	7567	8025
Inv. č.:	7564	7565	7566	7563	7567	8025
Pohlaví:	žena	?	?	muž	?	muž
Stáří:	30—40	14	12—13	40—50	2—3	dosp.
Délka lebky [1]	177	176	—	201	173	184+
Délka baze [5]	102	—	—	—	—	—
Šířka lebky [8]	131	131	—	131?	115?	131+
Nejmenší šířka čela [9]	91	91	—	97	79	111+
Největší šířka čela [10]	111	106	—	—	—	124+
Aurikulární šířka [11]	111	—	—	—	—	124+
Asteriální šířka [12]	103	—	—	—	—	117+
Výška lebky [17]	136	—	—	—	—	142+
Nadušní výška [20]	112	—	—	—	—	110+
Obvod lebky [23]	496	490	—	—	—	520+
Příčný oblouk [24]	302	—	—	—	—	310+
Podélný oblouk [25]	361	—	—	—	—	422+
Čelní oblouk [26]	129	130	—	130	130	130+
Temenní oblouk [27]	127	—	125	138	120	132+
Týlní oblouk [28]	105	—	—	—	—	160+
Čelní tětiva [29]	111	114	—	115	110	114+
Temenní tětiva [30]	113	—	113	124	109	119+
Týlní tětiva [31]	93	—	—	—	—	96+
Kapacita [38]	1294	—	—	—	—	1420+
Délka obličeje [40]	99	—	—	—	—	—
Šířka horního obličeje [43]	99	—	—	—	—	110+
Šířka biorbitální [43—1]	95	—	—	—	—	—
Bizygotická šířka [45]	123	120?	—	—	—	132+
Šířka středního obličeje [46]	94	—	—	—	—	—
Výška obličeje [47]	102	96?	—	—	—	120?+
Výška horního obličeje [48]	61	57	—	—	—	—

Míry označené + jsou převzaty z rukopisu G. Laubeho

Míry a indexy lebek se šňůrovou keramikou (1. pokračování)

Lokalita:	Chudeřice	Kučlín	Velké Žernoseky
Inv. č.:	7555	7571	6589
Pohlaví:	žena	muž	muž
Stáří:	50—60	30—40	50—60
Délka lebky (1)	184	209?	199
Délka baze (5)	—	—	—
Šířka lebky (8)	140?	—	—
Nejmenší šířka čela (9)	100	95	98
Největší šířka čela (10)	126	—	—
Aurikulární šířka (11)	—	—	—
Asteriální šířka (12)	—	—	—
Výška lebky (17)	—	—	—
Nadušní výška (20)	—	—	—
Obvod lebky (23)	523?	—	—
Příčný oblouk (24)	—	—	—
Podélný oblouk (25)	375	—	395
Čelní oblouk (26)	130	128	143
Temenní oblouk (27)	124	—	116
Týlní oblouk (28)	120	—	136
Čelní tětiva (29)	113	113	120
Temenní tětiva (30)	110	—	109
Týlní tětiva (31)	100	—	102
Kapacita (38)	—	—	—
Délka obličejce (40)	—	—	—
Šířka horního obličejce (43)	—	—	108
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—
Bizygomatická šířka (45)	—	—	146?
Šířka středního obličejce (46)	—	—	—
Výška obličejce (47)	—	—	126?
Výška horního obličejce (48)	—	—	79

Lokalita:	Bílina					8025
Inv. č.:	7564	7565	7566	7563	7567	8025
Pohlaví:	žena	?	?	muž	?	muž
Stáří:	30—40	14	12—13	40—50	2—3	dosp.
Interorbitální šířka (50)	22,7	—	—	—	—	26+
Šířka očníce (51)	39	37?	—	—	—	45+
Výška očníce (52)	29	29	—	—	—	33+
Šířka nosu (54)	25	22	—	—	—	24+
Výška nosu (55)	42	41	—	—	—	52+
Nejmenší šířka nosu (57)	12,2	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	113	101	—	—	—	119+
Bigoniální šířka (66)	94	89	—	—	—	—
Výška brady (69)	30	—	—	—	—	35+
Výška ramene mand. (70)	56	50	—	—	—	62+
Šířka ramene mand. (71)	28	28	—	—	—	36+
Hloubka front. (IOW-n)	18,2	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	16,9	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	4,7	—	—	—	—	—
I. délkošířkový (I 1)	74,0	74,4	—	65,2?	66,5?	71,2+
I. délkovýškový (I 2)	76,8	—	—	—	—	77,2+
I. šířkovýškový (I 3)	103,8	—	—	—	—	108,4+
I. frontoparietální (I 13)	69,5	69,5	—	74,0?	68,7?	84,7+
I obličejce (I 38)	82,9	80,0?	—	—	—	90,9+
I. horního obličejce (I 39)	49,6	47,5?	—	—	—	—
I. očníce (I 42)	74,4	78,4?	—	—	—	73,3+
I. nosu (I 48)	59,5	53,7	—	—	—	46,2+
Alveolární index (I 60)	97,1	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	103,3	97,8	—	—	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—	172,6

Míry a indexy lebek se šňůrovou keramikou [2. pokračování]

Lokalita:	Chudeřice	Kučlín	Velké Žernoseky
Inv. č.:	7555	7571	6589
Pohlaví:	žena	muž	muž
Stáří:	50—60	30—40	50—60
Interorbitální šířka [50]	—	—	21
Šířka očníce [51]	—	—	43?
Výška očníce [52]	—	—	35
Šířka nosu [54]	—	—	22,5
Výška nosu [55]	—	—	57,5
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	11,9
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—
Bigoniální šířka [66]	—	—	91
Výška brady [69]	—	35	35
Výška ramene mand. [70]	—	65	68
Šířka ramene mand. [71]	—	35	27
Hloubka front. (IOW-n)	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	—	4,6
I. délkošířkový [I 1]	76,1?	—	—
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—
I. frontoparietální [I 13]	71,4?	—	—
I. obličej [I 38]	—	—	86,3?
I. horního obličej [I 39]	—	—	54,1?
I. očníce [I 42]	—	—	81,4?
I. nosu [I 48]	—	—	39,1
Alveolární i. [I 60]	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	92,9
Výška postavy	—	170,2	—

Míry označené + jsou převzaty z rukopisu G. Laubeho

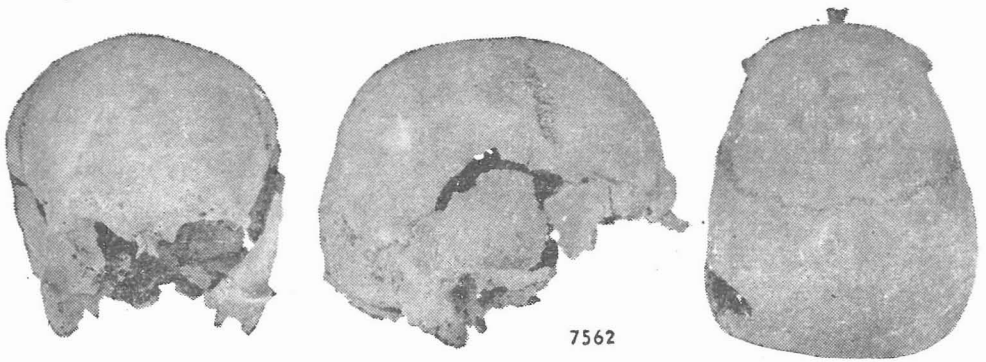
D. KULTURA S KERAMIKOU ZVONCOVITÝCH POHÁŘŮ

Bílina — 2/5. Hrob odkryt při těžbě v nové pískovně Titzlerově, prozkoumán G. Laubem 9. a 28. 6. 1943. V jámě neuvedených rozměrů, částečně kryté kamennou deskou, ležela kostra ve skrčené poloze na levém boku v orientaci SV—JZ a měla ve výbavě tři nádoby a křemencovou šipku. Větší část této výbavy se našla v hlíně pod profilem. Pram.: 10: Bílina 1. Liter.: HÁJEK 1968, 2-3, omylem jako dva hroby.

Zachovala se mozkovna a část postkraniálního skeletu muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mozkovna je dlouhá a úzká, dolichokranní a stenometopní. Výška postavy byla vypočítána na základě levé holenní kosti na 170 cm (vysoká). V zachované horní čelisti jsou všechna lůžka zhojena po intravitální ztrátě zubů. Inv. č. 7562.

Hradiště — 16/2. Hrob odkryt při úpravě silnice do Bžan, obsah vyzdvihli dělníci a předali 27. 3. 1936 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry a střepy z neuvedeného počtu nádob. Pram.: 1: Hradiště 259—269; 3:1/1936.

Zachovala se mírně poškozená, z větší části měřitelná lebka a z postkraniálního skeletu pouze levostranná ulna a radius. Jde o pozůstatky ženy, zemřelé ve věku mezi 20 a 30 lety. Mozkovna je dlouhá a středně široká, obličej úzký a horní obličej nízký; v indexech je lebka mesokranní a euryometopní, euryénní, mesokonchní a chamaerhinní, brachyuranní. Výška postavy byla vypočítána na 153,5 cm (střední). Bilaterální *cribra orbitalia*. Inv. č. 7561.

Obr. 15. Bílina — 2/5, lebka č. 7562 z hrobu s keramikou zvoncovitých pohárů. Muž, 50—60 let.

Abb. 15. Bílina — 2/5, Glockenbecherschädel Nr. 7562. Mann, 50—60 Jahre.

Míry a indexy lebek se zvoncovitými poháry

Inv. č.:	7562	7561
Lokalita:	Bílina	Hradiště
Pohlaví:	muž	žena
Stáří:	50—60	20—30
Délka lebky [1]	187	180?
Délka baze [5]	—	—
Šířka lebky [8]	140?	138
Nejmenší šířka čela [9]	92	102
Největší šířka čela [10]	120	119
Aurikulární šířka [11]	114	108
Asteriální šířka [12]	110	—
Výška lebky [17]	—	—
Nadušní výška [20]	125	—
Obvod lebky [23]	523	513?
Příčný oblouk [24]	347	320
Podélný oblouk [25]	—	—
Čelní oblouk [26]	130	131
Temenní oblouk [27]	122	132
Týlní oblouk [28]	—	—
Čelní tětiva [29]	116	112
Temenní tětiva [30]	109	117
Týlní tětiva [31]	—	—
Kapacita [38]	—	—
Délka obličeje [40]	—	—
Šířka horního obličeje [43]	—	101
Šířka biorbitální [43—1]	—	94
Bizygomatická šířka [45]	—	114?
Šířka středního obličeje [46]	—	90
Výška obličeje [47]	—	—
Výška horního obličeje [48]	—	56

Míry a indexy lebek se zvoncovitými poháry (pokračování)

Lokalita:	Bílina	Hradiště
Inv. č.:	7562	7561
Pohlaví:	muž	žena
Stáří:	50—60	20—30
Interorbitální šířka (50)	—	—
Šířka očníce (51)	—	37
Výška očníce (52)	—	30
Šířka nosu (54)	—	24
Výška nosu (55)	—	43
Nejmenší šířka nosu (57)	—	12,5
Šířka kondylů mand. (65)	—	—
Bigoniální šířka (66)	—	—
Výška brady (69)	—	—
Výška ramene mand. (70)	—	—
Šířka ramene mand. (71)	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	—	17,8
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	17,3
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	5,2
I. délkošířkový (I 1)	74,9?	76,7?
I. délkovýškový (I 2)	—	—
I. šířkovýškový (I 3)	—	—
I. frontoparietální (I 13)	65,7?	73,9
I. obličej (I 38)	—	—
I. horního obličej (I 39)	—	49,1?
I. očníce (I 42)	—	81,1
I. nosu (I 48)	—	55,8
Alveolární i. (I 60)	—	—
Frontomandibulární i.	—	—
Výška postavy	170,0	153,5

E. ENEOLIT AŽ STARŠÍ DOBA BRONZOVÁ

Bílina — 2/6. Hrob odkryt při těžbě v Titzlerově pískovně, na místě ověřen R. R. Weinzierlem 7. 4. 1903. V jámě neuvedených rozměrů ležela kostra ve skrčené poloze pravděpodobně na levém boku, v orientaci V—Z (podle výpovědi svědků). Získána byla část kostry bez výbavy. Pram.: 5:12463; 12:13/1903; 17:1/109.

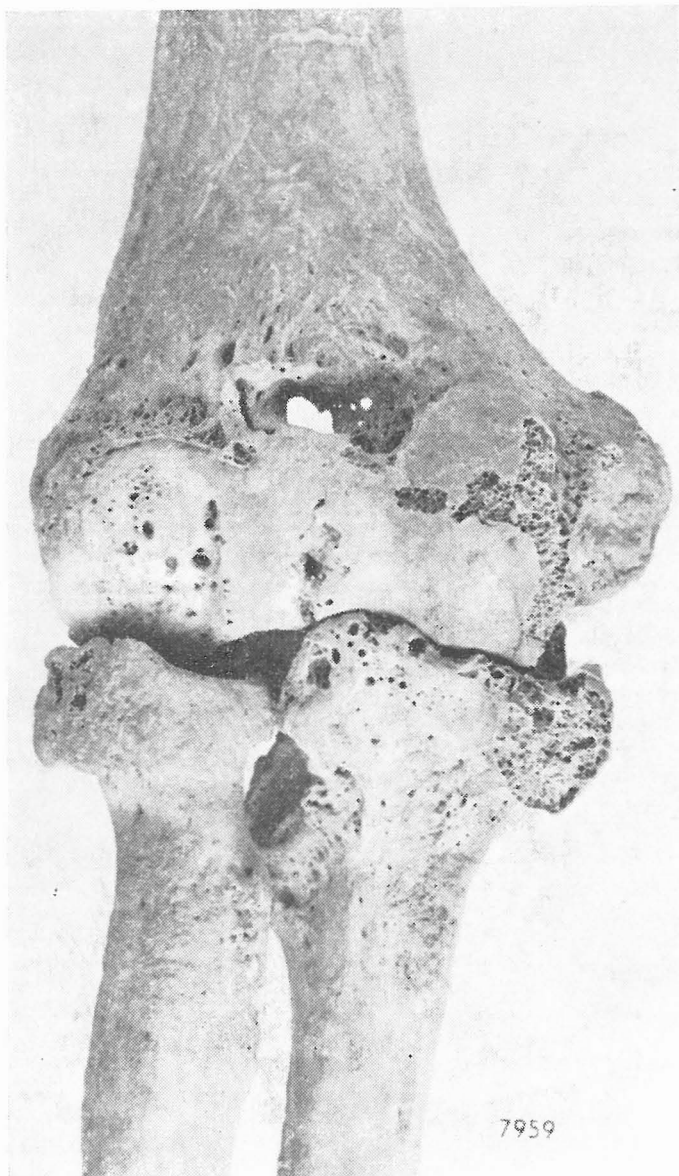
Zachovaly se pouze dlouhé kosti pravostranné horní i dolní končetiny dospělého člověka (nápadná robusticita by ukazovala spíše na muže). Výška postavy byla vypočítána na 166 cm [střední]. Velmi silné *artrotické deformace pravého loketního kloubu* (dolní epifýzy humeru a horních epifýz radiu a ulny), distální epifýzy ulny a proximální epifýzy stehenní kosti. Inv. č. 7959.

Bílina — 4/2. Hrob odkryt při skrývce v trati Büschel, prozkoumán G. Laubem 22. 11. 1945 pod č. 55. V jámě o rozměrech 180×130 cm ležela v hloubce 150 cm (při 110 cm mocné ornici) kostra ve skrčené poloze v orientaci Z—V; ruce více méně podle těla, měla za hlavou kamenný artefakt nižšího válcovitého tvaru. Poloha zlomkovitých kostí dalšího jedince z téhož hrobu není známa, nálezce si této okolnosti zřejmě vůbec nevšiml. Pram.: 10: Bílina 22.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. zčásti měřitelná lebka i postkranální skelet asi patnáctileté osoby. Mozkovna je velmi dlouhá a úzká, hyperdolichokranní, eurymetopní a leptomandibulární. Inv. č. 7952.

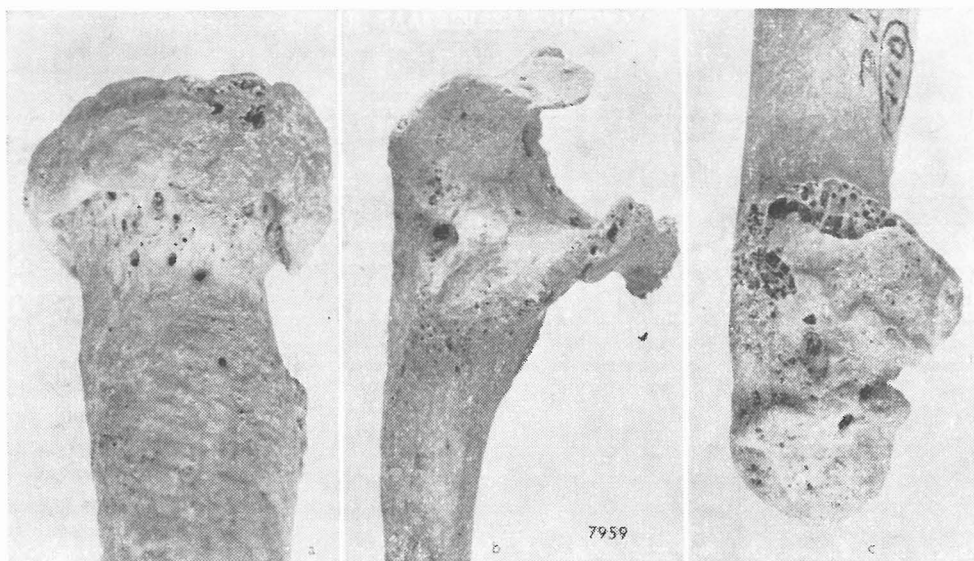
2. Dolní čelist, zlomky obratlů, žeber a obou klíčních kostí dospělého člověka. Výrazná spondylóza krční a horní hrudní páteře, silně obroušený chrup. Inv. č. 7953.

Obr. 18. Bílina — 2/6, kostra č. 7959 (eneolit až starší doba bronzová). Výrazné arthrotické změny v loketním kloubu. Na capitulum humeri je dobře patrný lesklý obrus. Dospělý muž?

Abb. 16. Bílina — 2/6. Arthrotische Veränderungen im Ellbogen des Skelettes Nr. 7959 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit). Am Capitulum humeri ist der Schliff sichtbar. Erwachsener Mann?

Velké Žernoseky — 45/5. Hrob odkryt při skrývce v lomu Partheově, prozkoumán R. R. Weinzierlem 7. 11. 1904 pod č. 46. V jámě téměř oválného tvaru o rozměrech 80×90 cm ležely v hloubce 130 cm pod částečným kamenným závailem dvě kostry v silně pokrčené a vzájemně zaklesnuté poloze v orientaci SV—JZ; jedna z nich byla uložena obličejem k severozápadu, druhá temenem vzhůru, obě byly bez výbavy. Z výplně silně prostoupené uhlíky byly získány drobné střepty z nádob a kostěný artefakt. Pram.: 12:70—81/1904; 17:1/165—166. Liter.: MOUCHA 1961, 17.

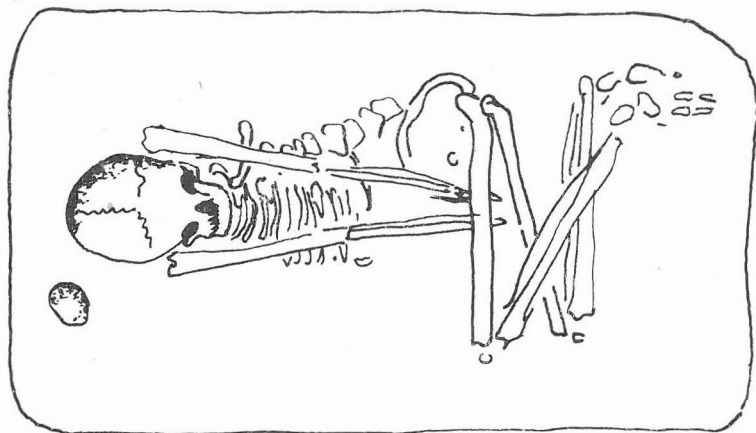

Obr. 17. Bílina — 2/6, kostra č. 7959 (eneolit až starší doba bronzová). Artrrotické změny na horní epifýze radiu (a), horní epifýze ulny (b) a dolní epifýze ulny (c). Dospělý muž?

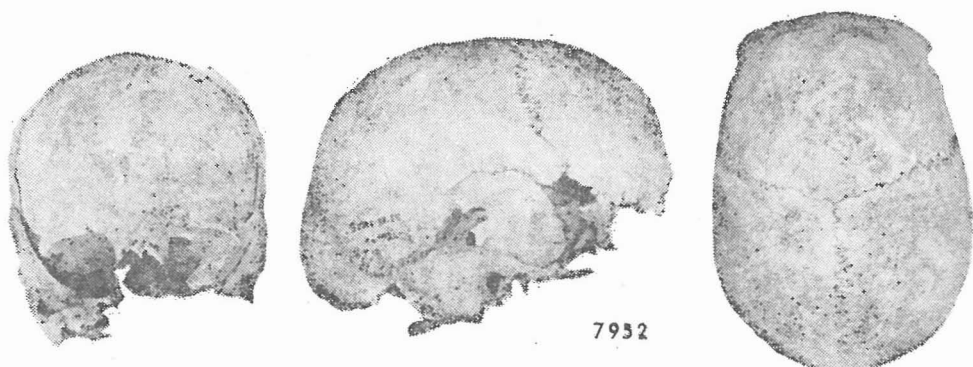
Abb. 17. Bílina — 2/6. Arthrotische Veränderungen an der oberen Speichenepiphyse (a) und an der oberen (b) und unteren (c) Epiphyse der Elle. Erwachsener Mann ?

Obr. 18. Bílina — 4/2, hrob z 22. 11. 1945 (eneolit až starší doba bronzová). Pram.: Muzeum Bílina, Archív G. Laubeho, Bílina 22.

Abb. 18. Bílina — 4/2, Grab gefunden den 22. 11. 1945 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit).

G Laub

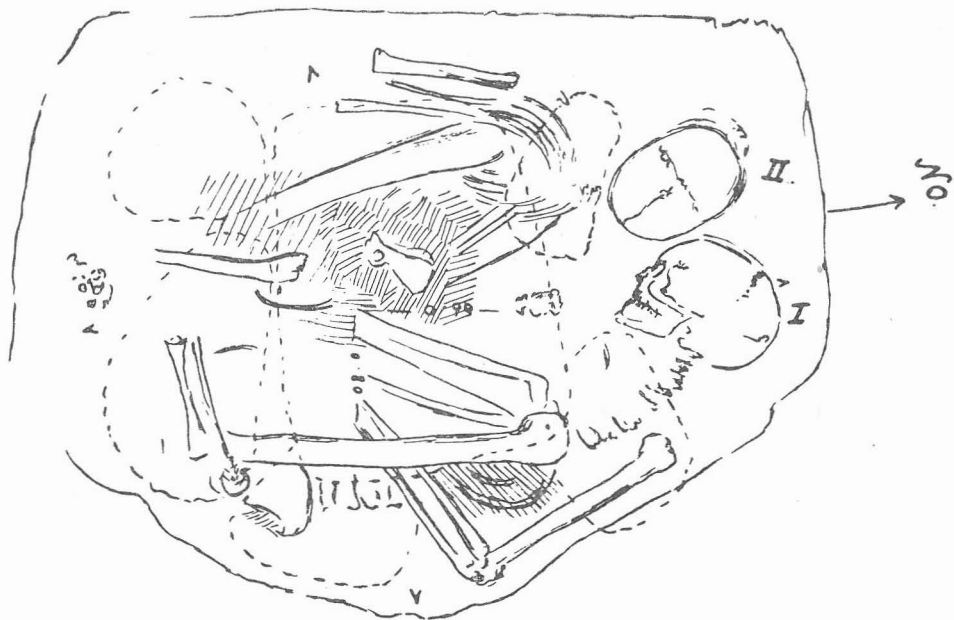

Obr. 19. Bílina — 4/2, lebka č. 7952 (eneolit až starší doba bronzová). Dítě, asi 15 let.
Abb. 19. Bílina — 4/2. Schädel Nr. 7952 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit), Kind, etwa 15 Jahre.

Z kostry se zachovaly pouze levostranná pažní a stehenní kost. Proximální epifýza humeru a distální epifýza femuru jsou sotva přirostlé, proto lze odhadnout stáří zemřelého asi na 20 let. Výška postavy byla vypočítána na 166 cm pro ženu (vysoká) a 168,5 cm pro muže (nadstřední). Inv. č. 7970.

Obr. 20. Velké Žernoseky — 45/5, hrob ze 7. 11. 1904 (eneolit až starší doba bronzová).
 Pram.: R. R. Weinzlerl, Skizzenbuch 1/165.

Abb. 20. Velké Žernoseky — 45/5. Grab gefunden den 7. 11. 1904 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit).

Obr. 21. Velké Žernoseky — 45/5, hrob ze 7. 11. 1904 (eneolit až starší doba bronzová). Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/166.

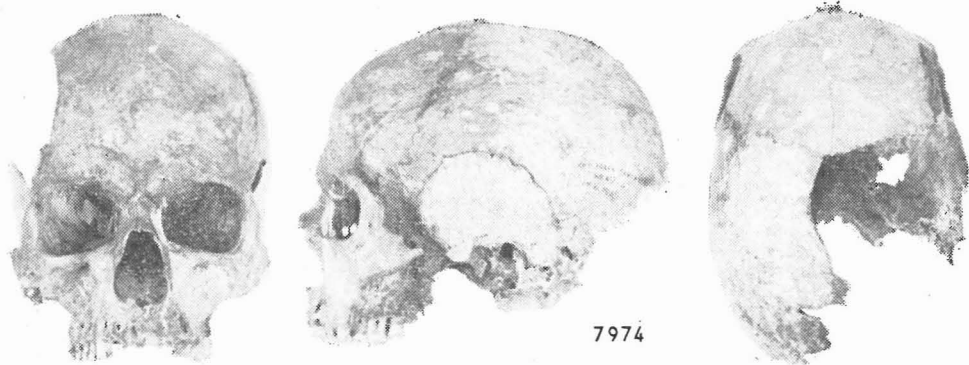
Abb. 21. Velké Žernoseky — 45/5, Grab gefunden den 7. 11. 1904 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit).

Velké Žernoseky — 45/6. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 21. 2. 1906 pod č. 49. V jámě neuvedených rozměrů a nejspíše částečně odtěžené ležely v hloubce nejméně 170 cm pod silnou vrstvou přepálené hlíny neuspořádané zbytky pěti či více koster v odsunutě poloze a bez výbavy. Svou stratigrafii byl objekt nápadně shodný se situací, konstatovanou i v jiných případech na tomto pohřebišti. Pram.: 12:5—16/1906; 17:1/178. Liter.: MOUCHA 1961, 17, jako kulturně neurčený.

V materiálu, který byl v teplickém muzeu uložen pod různými depozitárními čísly, byly rozeznány pozůstatky nejméně šesti osob; soubor je rozdělen do deseti položek a ponecháváme jej tak i při tomto zpracování, protože nelze rozhodnout, zda některá ze zachovaných částí postkranialních skeletů patří k některé z lebek:

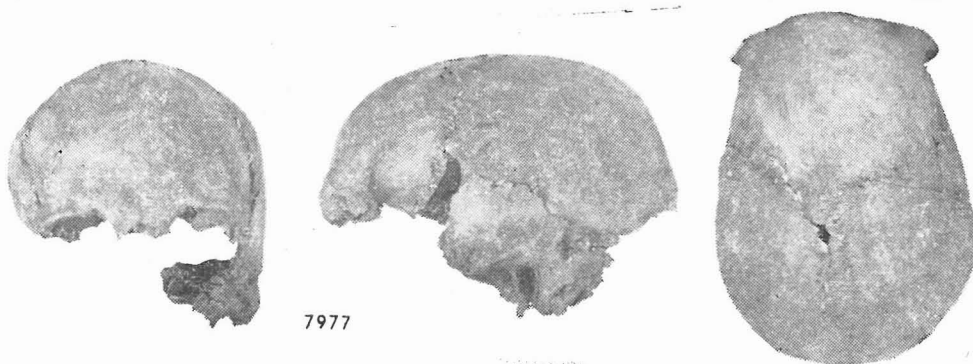
1. silně poškozená lebka bez dolní čelisti, v absolutních mírách dlouhá, vysoká, se středně širokým obličejem a středně vysokým horním obličejem, v indexech hypsiokranní, mesénní, mesokonchní, chamaerhinní a ortognátní. Je vytvořen slabý *torus palatinus* a *torus maxillaris*, chrup v horní čelisti je silně obroušen, lůžko levostranné první stoličky je zahojeno po intravitální ztrátě zubu. Je to pravděpodobně lebka muže, zemělého ve věku mezi 40 a 50 lety. Inv. č. 7974.

2. nepatrně poškozená robustní lebka muže, zemělého ve věku mezi 30 a 40 lety. V absolutních mírách je mozkovna dlouhá, velmi úzká a středně vysoká, obličej je středně široký a vysoký, horní obličej středně vysoký, v indexech je lebka hyperdolichokranní, orto- a akrokranní, eurymetopní, hyperleptoprosopní a lepténní, mesokonchní a leptorhinní, ortognátní a eurymandibulární, euencefal. Středně obroušený chrup bez intravitálních ztrát, zachované zuby bez kazů. Inv. č. 7975.

Obr. 22. Velké Žernoseky — 45/6, lebka inv. č. 7974 (eneolit až starší doba bronzová). Muž, 40—50 let.

Abb. 22. Velké Žernoseky — 45/6, Schädel Nr. 7974 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit). Mann, 40—50 Jahre.

Obr. 23. Velké Žernoseky — 45/6, lebka inv. č. 7977 (eneolit až starší doba bronzová). Pravděpodobně žena, 50—60 let.

Abb. 23. Velké Žernoseky — 45/6, Schädel Nr. 7977 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit). Wahrscheinlich Frau, 50—60 Jahre.

3. nepatrně poškozená lebka bez dolní čelisti. Jde pravděpodobně o pozůstatek ženy, zemřelé ve věku mezi 18 a 20 lety [fissura sphenoccipitalis je dosud otevřená]. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká a vysoká, obličej je středně široký, horní obličej vysoký; v indexech je lebka hyperdolichokranní, hypsikranní a akrokranní, eurymetopní, leptěnní a mesokonchní, mesorhinní, ortognátní, aristencefal. Inv. č. 7976.

4. zčásti měřitelná kalva pravděpodobně ženy, zemřelé ve věku mezi 50 a 60 lety. Je úzká, eurymetopní. Inv. č. 7977.

5. zčásti měřitelná kalva muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Je velmi dlouhá a středně široká, hyperdolichokranní a eurymetopní. Inv. č. 7978.

6. zlomek kalvy a dolní čelisti dospělého, ale nepřliš starého člověka (adultus). Chrup je silně obroušen, je vytvořen slabý torus mandibularis. Inv. č. 7979.

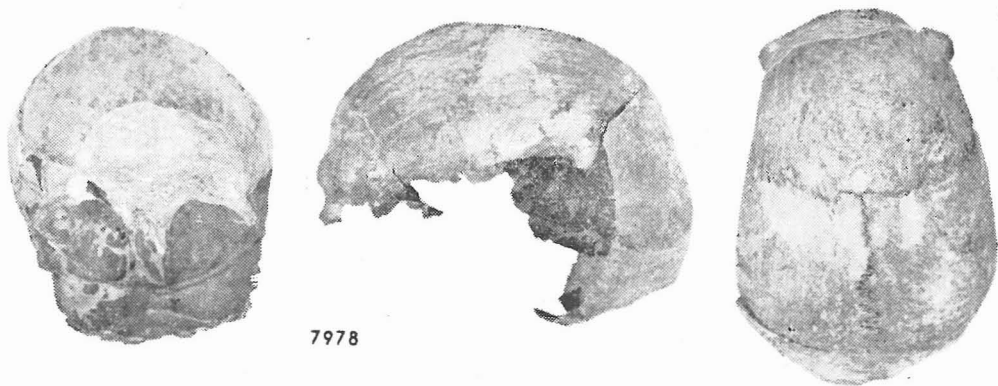
7. zlomky obou čelistí dospělého člověka. Nelze vyloučit, že tento nález patří k lebce uvedené pod č. 4 nebo 5, ale nelze to prokázat. Chrup je silně obroušen, levostanný horní 1. premolár je destruován až ke krčku, na kořeni je ostitické ložisko

stejně jako u pravostranné horní šestky, lůžka po levostranných horních dvou posledních stoličkách jsou zhojena po intravitální ztrátě zubu. Inv. č. 7980.

8. dobře zachovaná pravostranná pánevní a stehenní kost dospělého muže. Výška postavy byla vypočítána na 170,5 cm (vysoká). Inv. č. 7981.

9. pravostranná stehenní kost dospělého člověka, snad spíše muže. Nápadné je valgózní postavení krátkého krčku femoru a velké caput femoris. Výška postavy byla vypočítána na 169 cm (nadstřední). Inv. č. 7982.

10. pravostranná pánevní kost dospělého člověka, podle tvaru téměř jistě muže. Nepatří k předcházejícímu nálezu. Inv. č. 7983.

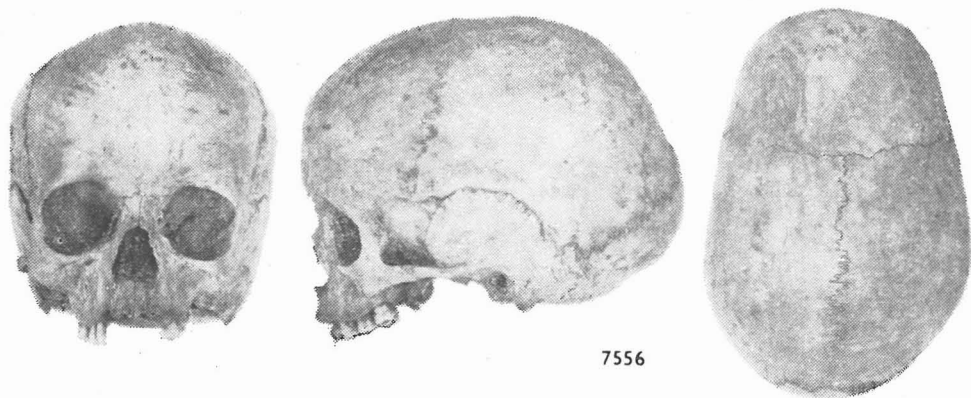
Obr. 24. Velké Žernoseky — 45/6, lebka inv. č. 7978 (eneolit až starší doba bronzová). Muž, 40—50 let.

Abb. 24. Velké Žernoseky — 45/6, Schädel Nr. 7978 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit). Mann, 40—50 Jahre.

Velké Žernoseky — 45/7. Hrob odkryt při skrývce v Taroucově lomu, prozkoumán J. Kamitzem 1. 3. 1909 pod č. 57/X. V jámě o rozměrech 150×50 cm ležela v hloubce 190 cm kostra ve skrčené poloze na levém boku v orientaci SV—JZ, bez výbavy. Pram.: 8/6/1909. Liter.: MOUCHA 1961, 21.

Obr. 25. Žatec — 48/1, lebka inv. č. 7556 (eneolit až starší doba bronzová). Dítě 8-9 let.

Abb. 25. Žatec — 48/1, Schädel Nr. 7556 (Eneolithikum bis ältere Bronzezeit). Kind, 8—9 Jahre.

Zachovala se jen slabě poškozená, dobře měřitelná lebka a levá pažní kost muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, velmi úzká a vysoká, obličej je úzký a středně vysoký, horní obličej je nízký; v indexech ultradolichokran, orto- a akrokran, eurymetop, hyperleptoprosop a lepten, chamaerhin, ortognát, mesomandibulár. Chrup je silně abradován, ale bez kazů a intravitálních ztrát. Výška postavy byla vypočítána na základě délky humeru na 163 cm (podstřední). Inv. č. 6598.

Zatec — 48/1. Hrob rozrušen za neznámých okolností na trati Macerka, část zachránil p. Melzer a předal 17. 3. 1908 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy. Pram.: 5:14007; 13:26/43.

Téměř nepoškozená dětská lebka, ale bez dolní čelisti. Podle stavu vývoje chrupu lze stáří zemřelého odhadnout na 8—9 let. Mozkovna je hyperdolichokranní, ortokranní, eurymetopní, euryén, hypsikonch, chamaerhin, ortognát. Inv. č. 7556.

Míry a indexy lebek z eneolitu až starší doby bronzové

Lokalita:	Bílina		Velké Žernoseky		
Inv. č.:	7952	7974	7975	7976	7977
Pohlaví:	?	muž	muž	žena?	žena?
Stáří:	15	40—50	30—40	18—20	50—60
Délka lebky [1]	191	188	192	192	—
Délka baze [5]	—	110	106	110	—
Šířka lebky [8]	131	—	129	128	127?
Nejmenší šířka čela [9]	95	97	93	96	90
Největší šířka čela [10]	117	—	115	114	110
Aurikulární šířka [11]	100	112	115	111	—
Asteriální šířka [12]	—	—	107	104	—
Výška lebky [17]	—	145	137	145	—
Nadušná výška [20]	115	115	110	116	—
Obvod lebky [23]	519	—	525	523	—
Příčný oblouk [24]	310	—	295	306	—
Podélný oblouk [25]	—	—	382	380	—
Čelní oblouk [26]	134	138	125	135	130
Temenní oblouk [27]	143	—	145	135	118
Týlní oblouk [28]	—	—	112	110	—
Čelní tětíva [29]	115	120	107	117	113
Temenní tětíva [30]	119	—	114	120	107
Týlní tětíva [31]	—	—	93	93	—
Kapacita [38]	—	—	1425	1491	—
Délka obličeje [40]	—	100	100	105	—
Šířka horního obličeje [43]	97	106	104	104	—
Šířka biorbitální [43—1]	—	100	99	99	—
Bizygomatická šířka [45]	—	130?	129	124	—
Šířka středního obličeje [46]	—	99?	99	99	—
Výška obličeje [47]	—	—	127	—	—
Výška horního obličeje [48]	—	71?	73	72	—

Míry a indexy lebek z eneolitu až starší doby bronzové (1. pokračování)

Lokalita:	Velké Žernoseky			Žatec
Inv. č.:	7978	7979	6598	7556
Pohlaví:	muž	?	muž	?
Stáří:	40—50	20—40	40—50	8—9
Délka lebky (1)	199	—	195	182
Délka baze (5)	—	—	109	94
Šířka lebky (8)	131?	—	121	122
Nejmenší šířka čela (9)	92	—	96	91
Největší šířka čela (10)	117	—	112	106
Aurikulární šířka (11)	—	—	105	92
Asteriální šířka (12)	—	—	106	99
Výška lebky (17)	—	—	145	129
Nadušní výška (20)	—	—	117	116
Obvod lebky (23)	—	—	523	492
Příčný oblouk (24)	—	—	311	310
Podélný oblouk (25)	405	—	395	373
Čelní oblouk (26)	145	—	132	132
Temenní oblouk (27)	140	141	143	135
Týlní oblouk (28)	120	—	120	106
Čelní tětiva (29)	124	—	114	109
Temenní tětiva (30)	125	129	129	120
Týlní tětiva (31)	98	—	103	88
Kapacita (38)	—	—	1453	1196
Délka obličejce (40)	—	—	103	85
Šířka horního obličejce (3)	—	—	103	90
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	97?	86
Bizygomatická šířka (45)	—	—	120?	105
Šířka středního obličejce (46)	—	—	—	75
Výška obličejce (47)	—	—	116	—
Výška horního obličejce (48)	—	—	67	52

Lokalita:	Bílina	Velké Žernoseky			7977
Inv. č.:	7952	7974	7975	7976	7977
Pohlaví:	?	muž	muž	žena?	žena?
Stáří:	15	40—50	30—40	18—20	50—60
Interorbitální šířka (50)	—	21	18?	20	—
Šířka očníce (51)	—	42	42	43	—
Výška očníce (52)	—	32	33	34	—
Šířka nosu (54)	—	26	24	25	—
Výška nosu (55)	—	50	53	53	—
Nejmenší šířka nosu (57)	—	10,8	—	12,7	—
Šířka kondylů mandibuly (65)	106	—	125	—	—
Bigoniální šířka (66)	89	—	110	—	—
Výška brady (69)	28	—	34	—	—
Výška ramene mandibuly (70)	52	—	69	—	—
Šířka ramene mandibuly (71)	28	—	34	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	—	19,1	19,2	24,2	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	23,8	20,8	28,8	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	6,5	—	5,0	—
I. délkošířkový (I 1)	68,6	—	67,2	66,7	—
I. délkovýškový (I 2)	—	77,1	71,4	75,5	—
I. šířkovýškový (I 3)	—	—	106,2	113,3	—
I. frontoparietální (I 13)	72,5	—	72,1	75,0	70,9?
I. obličejce (I 38)	—	—	98,4	—	—
I. horního obličejce (I 39)	—	54,6?	56,6	58,1?	—
I. očníce (I 42)	—	76,2	78,6	79,1	—
I. nosu (I 48)	—	52,0	45,3	47,2	—
Alveolární i. (I 60)	—	90,9	94,3	95,5	—
Frontomandbulární i.	93,7	—	118,3	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—

Míry a indexy lebek z eneolitu až starší doby bronzové [2. pokračování]

Lokalita:	Velké Žernoseky			Žatec
	7978	7979	6598	7556
	muž	?	muž	?
Pohlaví:				
Stáří:	40—50	20—40	40—50	8—9
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	22
Šířka očnice [51]	—	—	—	34
Výška očnice [52]	—	—	32	31
Šířka nosu [54]	—	—	26	20
Výška nosu [55]	—	—	47	38
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	12,5
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	100	—
Bigoniální šířka [66]	—	—	93	—
Výška brady [69]	—	29	36	—
Výška ramene mand. [70]	—	—	58	—
Šířka ramene mand. [71]	—	29P	29	—
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	24,1	19,7
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	22,3
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	2,5
I. délkošířkový [I 1]	65,8?	—	62,1	67,0
I. délkovýškový [I 2]	—	—	74,4	70,9
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	119,8	105,7
I. frontoparietální [I 13]	70,2	—	79,3	74,6
I. obličejce [I 38]	—	—	96,7?	—
I. horního obličejce [I 39]	—	—	55,8?	49,5
I. očnice [I 42]	—	—	—	91,2
I. nosu [I 48]	—	—	55,3	52,6
Alveolární i. [I 60]	—	—	94,5	90,4
Frontomandibulární i.	—	—	96,9	—
Výška postavy	—	—	163,0	—

F. ÚNĚTICKÁ KULTURA

Bílina — 6/1. Hrob odkryt při stavbě vozovky na parcele č. 461, prozkoumán G. Laubem 6. 6. 1939 pod č. 2. V jámě neuvedených rozměrů ležely dvě kostry, z nich jedna bezpečně ve skrčené poloze v orientaci J—S, a měly ve výbavě tři nádoby a vtroušenou kamennou sekerku. Okraje jámy byly lemovány zbytky odsunutého pohřbu nejméně čtyř jedinců a mezi nimi pak byla nalezena i lebka s trepanací, jejíž datování není za daných okolností jisté. Pram.: 2:5297—5298/51, 5341/51 a n.; 10: Bílina 16. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 425—426.

Robustní, slabě postmortálně deformovaná kalva muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Je možno zjistit jen několik málo měř, podle nich je mozkovna velmi dlouhá a velmi úzká, v indexu ultradolichokranní. V levé temenní kosti je v těsné blízkosti bregmatu oválný *trepanační otvor* velikosti 37×21 mm; okraje otvoru jsou dokonale zhojeny. Inv. č. 7954.

Hnojnice — 14/1. Hrob rozrušen při těžbě v Hellerově cihelně, větší část zachránil učitel Wittich a předal 28. 6. 1933 bílinskému muzeu. Dodána byla část kostry a deset nádob se střepy dalších. Pram.: 6:8420—8431; 10: Hnojnice 1. Liter.: LAUBE 1934, 48—50; PLEINEROVÁ 1966, 433—434.

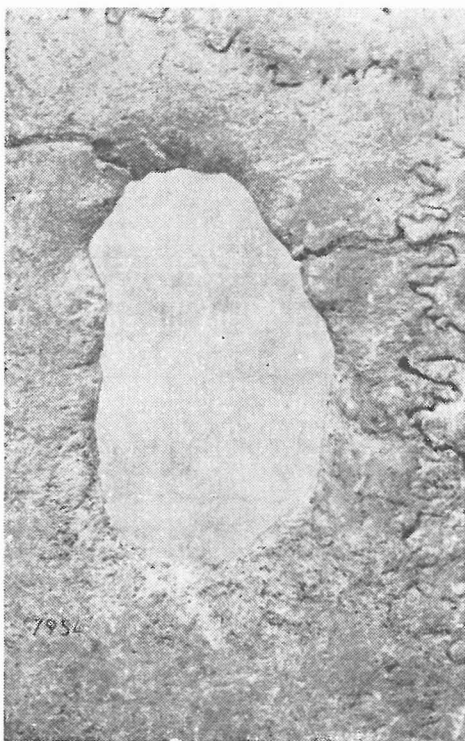
Zachovala se pouze poškozená kalva a větší část dolní čelisti muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Změřit je možno pouze 4 míry, mezi nimi délkou lebky (je velmi dlouhá). Chrup v dolní čelisti je silně obroušen, ale zachované zuby jsou bez kazů, lůžko po pravostranné třetí stoličce je zhojeno. Inv. č. 7575.

Obr. 26. Bílina — 6/1, lebka inv. č. 7954 (únětická kultura) se zhojeným trepanačním otvorem v levé temenní kosti. Muž, 50—60 let.

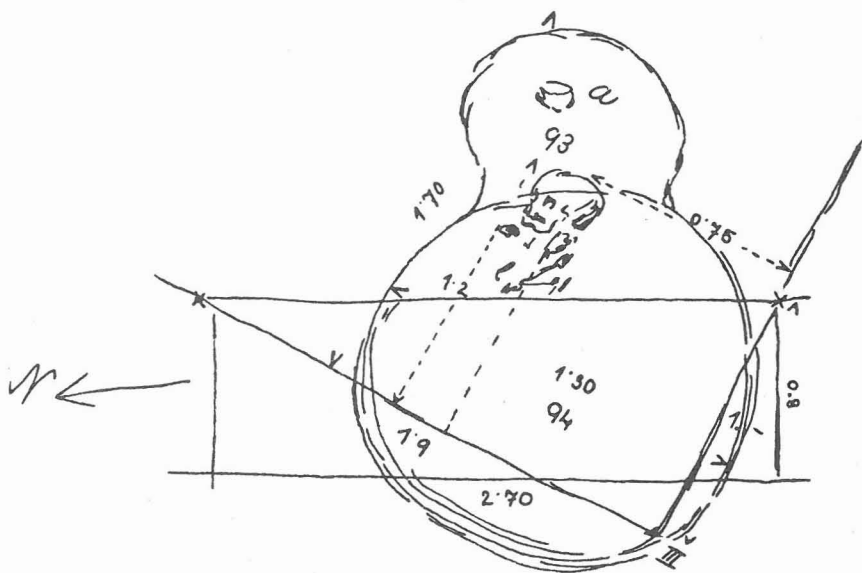
Abb. 26. Bílina — 6/1, únětitzer Schädel Nr. 7954 mit verheiliter Trepanation im linken Scheitelbein. Mann, 50—60 Jahre.

Hnojnice — 14/2. Hrob rozrušen při těžbě v Hellerově cihelně, větší část zachránil učitel Wittich a předal 18. 7. 1934 bílinskému muzeu. Dodána byla část kostry a dvě nádoby. Pram.: PLEINEROVÁ 1966, 433—434, registruje jednu nádobu.

Obr. 27. Bílina — 6/1., zhojený trepanační otvor v levostranné temenní kosti lebky inv. č. 7954. Muž. 50—60 let.

Abb. 27. Bílina — 6/1, verheilite Trepanationsöffnung im linken Scheitelbein des Schädels Nr. 7954. Mann, 50—60 Jahre.

Obr. 28. Jenišův Újezd — 22/1. Jáma s kostrou ze 12. 9. 1900, únětická kultura. Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/22.

Abb. 28. Jenišův Újezd — 22/1, úněttitzer Grube mit dem Skelett, gefunden den 12. 9. 1900.

Zachován jen zlomek dolní čelisti a kalva ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Lze změřit jen délku (střední) a šířku (úzká) a z nich vypočítat, že lebka byla mesokranní. Lebka má zachovaný čelní šev, na šupině týlní kosti je vytvořena *os apicis*. Inv. č. 7576.

Hnojnice — 14/3. Hrob odkryt při těžbě hlíny v Hellerově cihelně, prozkoumán G. Laubem 14. 4. 1940. V jámě neuvedených rozměrů ležely pod ornici v hloubce 40 cm tři kostry ve skrčené poloze, z toho dvě na pravém boku a jedna na levém boku, vždy v orientaci J—S. Ve výbavě měly nezdobenou miniaturní nádobku. Pram.: 6:14053; 10: Hnojnice 1. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 433—434.

Antropologický materiál byl dodán ve čtyřech sáčcích, označených čísly 30 až 33, z toho v prvních dvou jsou lebky (u č. 30 též krční obratle) a ve druhých dvou části postkranialních skeletů. Není možné zjistit, zda tyto nálezy patří k sobě a vkladném případě, které patří k sobě. Může jít o pozůstatky dvou až čtyř osob. Ponecháváme proto raději nálezy odděleně:

1. silně poškozená lebka bez dolní čelisti, pozůstatek pravděpodobně ženy, zemřelé ve věku 30 — 40 let. Mozkovna v absolutních mírách úzká a vysoká, v indexech akrokranní a eurymetopní. Plochá *cribra orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 7577.

2. silně poškozená lebka bez dolní čelisti, pozůstatek ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá a vysoká, hypsikranní. Inv. č. 7578.

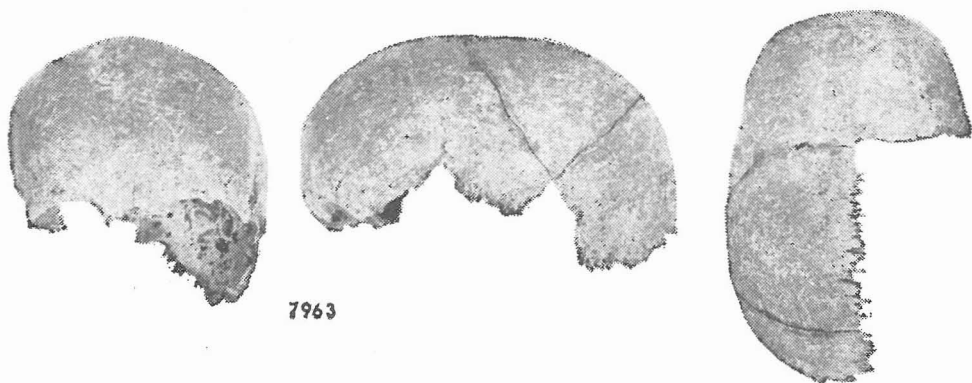
3. zlomky obratlů a dlouhých kostí končetin dospělého člověka. Určení pohlaví není možné. Na základě délky pravého femoru byla vypočítána výška postavy na 165 cm. Inv. č. 7579.

4. pažní, stehenní a holenní kosti a zlomky lopatek a klíčků dospělého člověka. Výška postavy byla vypočítána na 172 cm pro muže (velká) a 169 cm pro ženu (velmi vysoká). Inv. č. 7580.

Jeníšův Újezd — 22/1. Jáma s kostrou odkryta při skrývce na parcele č. 650, prozkoumána R. R. Weinzierlem 12. 9. 1903 pod č. IX. V jámě okrouhlého tvaru o průměru 130 cm, která měla při východní straně lalokovitý výběžek, ležela v hloubce 50 cm (při celkové hloubce objektu 85 cm) neúplná kostra spolu s keramickými střepy, kamennými úštěpy, zvířecími kostmi a mazanicí. Do střední části byl později zapuštěn laténský pohřeb. Při pozdějším třídění materiálu byly lidské kosti z jámy č. IX vyňaty a uloženy zvláště v souladu se souběžným označením jámy za hrob č. 93. S ohledem na okolnosti není důvod toto rozčlenění respektovat. Horizont laténské pohřbu byl odkryt až po prozkoumání jámy IX, a to v hloubce 135 cm a nemohlo proto dojít k promíšení. Pram.: 1: Jen. Újezd 73—76, 215—217, 270; 17:22. Liter.: WEINZIERL 1901.

Zachovala se pouze levá polovina dolní čelisti dospělého člověka. Inv. č. 8018.

Libčeves — 28/1. Dvojhrob odkryt při skrývce na parcele č. 329/1, v místě ověřen G. Laubem 3. 6. 1934. V jámě neuvedených rozměrů a oválného tvaru, obložené kamenným věncem, ležela v hloubce 90 cm kostra v natažené poloze v orientaci J—S. O něco výše ležela nad ní jiná kostra v natažené poloze a orientaci JV—SZ (podle slov svědků). Odevzdány byly tři nádoby, patřící spodní kostře. Pram.: 6:8690—8698; 20: Libčeves-Všeclapy 1. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 434, pod Všeclapy.

Obr. 29. Libčeves — 28/1, únětická lebka inv. č. 7963. Kalva dítěte blíže neurčitelného věku.

Abb. 29. Libčeves — 28/1, únětitzer Schädel Nr. 7963. Kind.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. kalva dítěte blíže neurčitelného věku, je možno změřit jen několik málo měr. *Cribrā orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 7963.

2. obličejová část lebky dospělého člověka, pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Obličej i horní obličej jsou v absolutních mírách nízké, očníce je chamaekonchní a nos hyperchamaerhinní. Zuby jsou středně abradovány, bez kazů a intravitálních ztrát (všechny řezáky a tři špičáky jsou ztraceny postmortálně). Inv. č. 7964.

Libčeves — 28/2. Hrob odkryt na parcele č. 329/1 katastrálního území Všeclapy, prozkoumán G. Laubem 3. 6. 1934. V hrobové jámě neurčených rozměrů ležela kostra ve skrčené poloze, v orientaci J—S, bez výbavy. Datování není zcela jisté. Pram.: 6: 8690—8698; 10: Libčeves—Všeclapy 1. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 434, pod Všeclapy.

Zachovala se jen čelní kost a dolní čelist dospělého člověka. Inv. č. 7965.

Světcec — 39/1. Hrob rozrušen při stavbě silnice na parcele č. 406, v místě ověřen G. Laubem 7. 8. 1940. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 60 cm kostra ve skrčené poloze na pravém boku, v orientaci V—Z (podle výpovědi svědků). Získána byla část kostry s nádobou. Pram.: 10: Světcec 1. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 432.

Zlomky lebeční klenby a dolní čelisti dospělého člověka, pravděpodobně ženy, zemřelé ve věku 40 — 50 let. Postkranální skelet zachován z větší části, ale silně

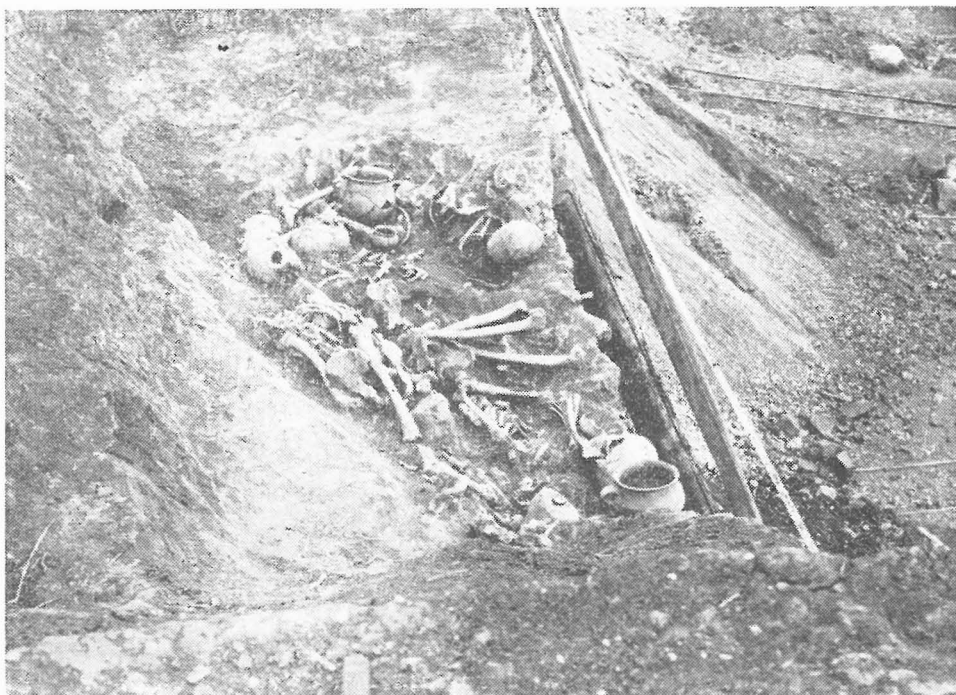
7964

Obr. 30. Libčeves — 28/1, únětická lebka inv. č. 7964. Pravděpodobně muž, 30—40 let.

Abb. 30. Libčeves — 28/1, únětitzer Schädel Nr. 7964, wahrscheinlich Mann, 30—40 Jahre.

Obr. 31. Světec — 40/1, únětický hrob z 11.—14. 4. 1913. Pram.: Muzeum Bílina, ze zrušené expozice.

Abb. 31. Světec — 40/1, únětitzer Grab gefunden den 11.—14. 4. 1913. Foto aus einer alten Exposition im Museum zu Bilina.

Obr. 32. Světec — 40/1, původní obsah únětického hrobu z 11.—14. 4. 1913. Pram.: Muzeum Bílina, ze zrušené expozice.

Abb. 32. Světec — 40/1, der ursprüngliche Inhalt des ünētitzer Grabes, gefundenen den 11.—14. 4. 1913. Foto aus einer alten Exposition im Museum zu Bílina.

poškozen. Na základě délky levé tibie a humeru byla vypočítána výška postavy na 166 cm (vysoká). Inv. č. 7574.

Světec — 40/1. Hrob odkryt při těžbě na dole Marie IV, prozkoumán J. Kamitzem 11.—14. 4. 1913. V jámě o rozměrech 230×120 cm, orientované delší stranou k JJZ, ležely v hloubce 220 cm kostry nebo části koster pěti jedinců. U dvou byla konstatována skrčená poloha na pravém boku, z toho u jednoho v orientaci JZ—SV a u druhého v opačné orientaci, u zbývajících jedinců nebyl v uložení pozorován žádný řád. Výbavu tvořily čtyři nádoby při jihozápadní a severovýchodní hraně hrobové jámy. Pram: 1: Světec 73—75; 3:8/1913.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky tří osob:

1. kostra muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Lebka je silně poškozena, ale zčásti měřitelná. V absolutních mírách je dlouhá a středně široká, v indexech brachykranní, metriometopní a leptomandibulární. Zachovaná levostranná pánevní kost je mužského tvaru s úzkou incisura ischiadica major. Výška postavy byla vypočítána na 169,5 cm (nadstřední). Inv. č. 7572.

2. zlomky lebky muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. V celku je zachována jen část obličejové kostry s leporhinním nosním otvorem. V čelistech je středně obroušený chrup bez kazů a intravitálních ztrát, mnoho zubů je ztraceno post-mortálně. V levé polovině dne nosní dutiny těsně u baze nosní přepážky, prořezává korunka přespočetného zubu. Inv. č. 7573.

3. silně poškozená lebka a první dva krční obratle z kostry muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Lebka má široký a vysoký obličej a středně vysoký horní obličej, v indexech je mesoprosopní a euryénní, mesokonchní a mesorhinní. Chrup je

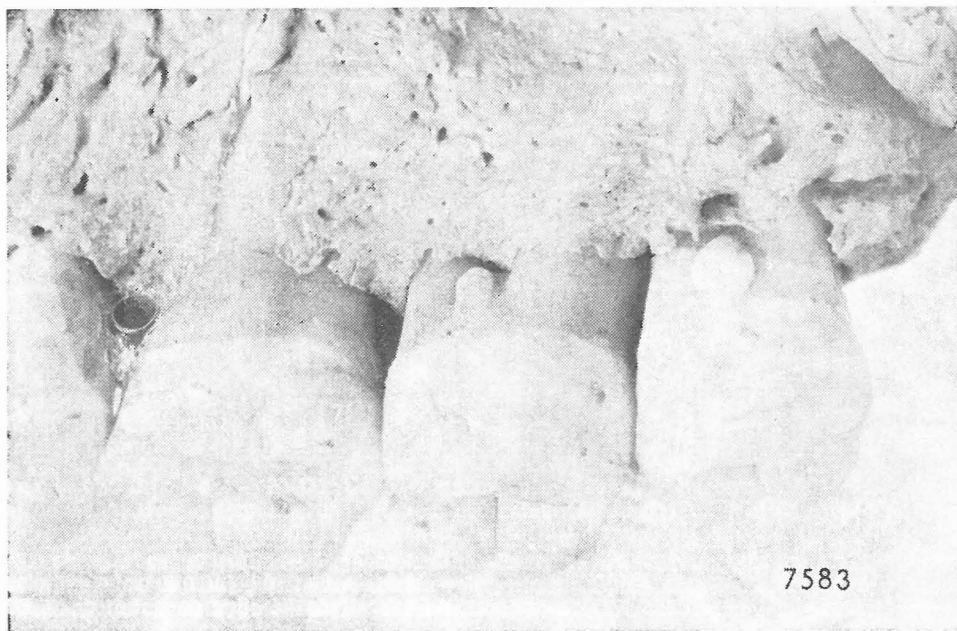

Obr. 33. Světec — 40/1, korunka přespočetného zubu ve dně nosní dutiny lebka č. 7573. Muž, 30—40 let, únětický hrob.

Abb. 33. Světec — 40/1, die Krone des überzahligen Zahnes im Boden der Nasenhöhle, Schädel Nr. 7573. Mann, 30—40 J., únětitzer Grab.

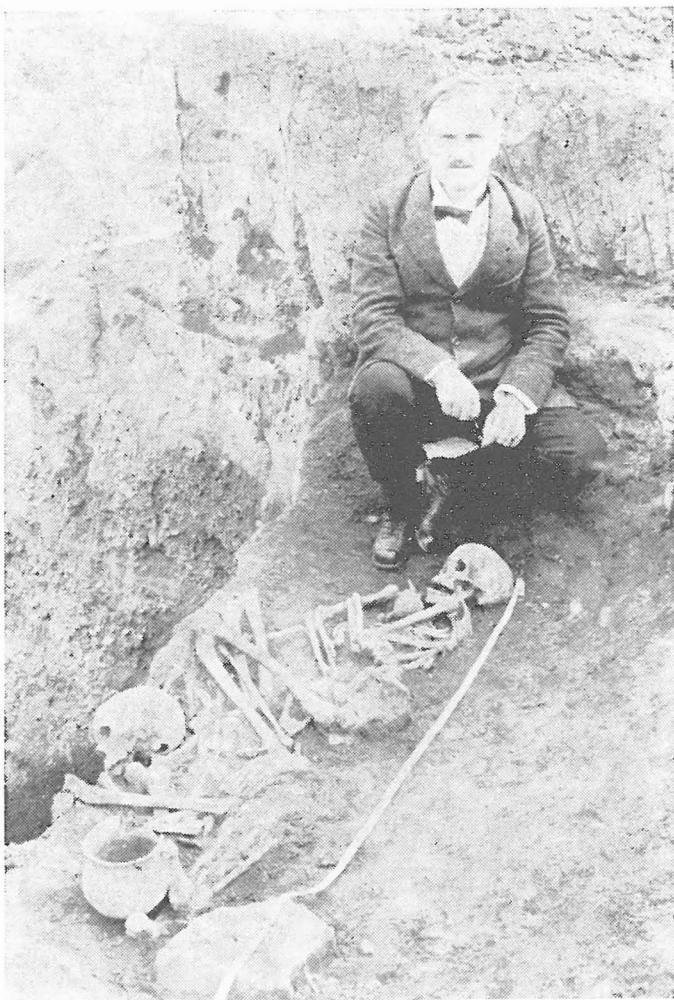
Obr. 34. Světec — 40/1, sklovinné perly na stoličkách lebky inv. č. 7583 (únětická kultura). Muž, 40—50 let.

Abb. 34. Světec — 40/1, Emailperlen an den Molaren des Schädels Nr. 7583 (únětitzer Kultur). Mann, 40—50 Jahre. ▼

Obr. 35. Světec—40/2, únětický hrob z 11. 7. 1913. Pram.: Muzeum Bílina, ze zrušené expozice.

Abb. 35. Světec — 40/2, únětitzer Grab gefunden den 11. 7. 1913.

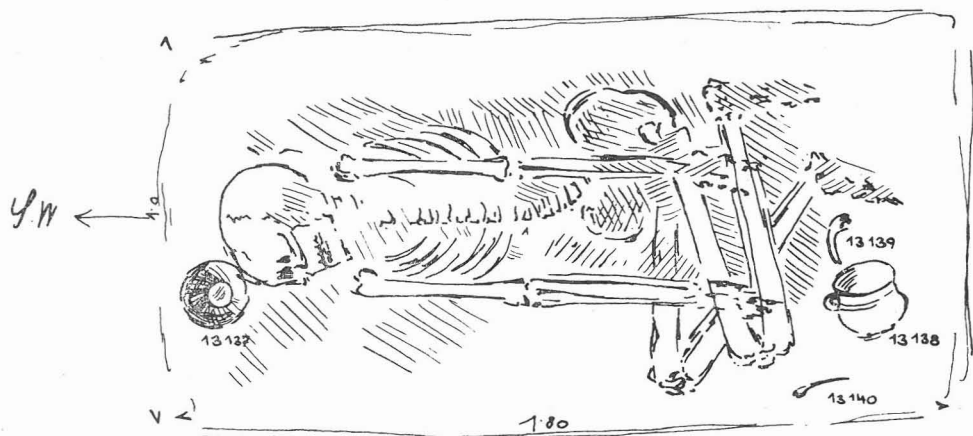

bez kazů a intravitálních ztrát, mnoho zubů však je ztraceno postmortálně; zuby jsou mírně obroušeny, na palatinální straně horních pravostranných dvou molárů (M2 a M3) jsou drobné *sklovinné perly*. Inv. č. 7583.

Světec — 40/2. Hrob odkryt při těžbě na dole Marie IV, prozkoumán J. Kamitzem 11. 7. 1913 pod č. II. V jámě o rozměrech 190×100 cm, orientované delší stranou k JJZ a jen nepatrně odtěžené, ležely v hloubce 130 cm tři kostry, z nichž první byla ve skrčené poloze v orientaci JJZ—SSV obličejem k jihovýchodu, druhá v nejasné poloze u nohou předešlé a u poslední, třetí se už nedala poloha zjistit. Výbavu tvořila jedna nádoba při severovýchodní hraně hrobové jámy. Pram.: 1: Světec 42—47; 3:20/1913.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky tří osob:

1. několik málo zlomků lebeční klenby, zlomky pánevních kostí a dlouhé kosti končetin z kostry dospělého člověka, pravděpodobně ženy. Výška postavy byla vypočítána na 162,5 cm (vysoká). Inv. č. 7582.

Obr. 36. Velké Žernoseky — 45/8, únětický hrob z 2. 11. 1904. Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/164.

Abb. 36. Velké Žernoseky — 45/8, únětitzer Grab gefunden den 2. 11. 1904.

2. pánevní kosti, obě stehenní kosti a pravostranná pažní a holenní kost z kostry dospělé ženy. Výška postavy byla vypočítána na 159 cm (velká). Inv. č. 8036.

3. pravostranná pažní kost dospělého člověka. Svou délkou odpovídá výšce postavy asi 167 až 169 cm. Inv. č. 8037.

Velké Žernoseky — 45/8. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 2. 11. 1904 pod č. 44. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 12:70—81/1904; 17:1/164. Liter.: MOUCHA 1961, 16—17.

Zachovala se jen dolní čelist a pravostranná pažní a stehenní kost dítěte, zemřelého ve věku 9 let. Inv. č. 7992.

Velké Žernoseky — 45/9. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 22. 2. 1906 pod č. 54. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 12:5—16/1906; 17:1/179. Liter.: MOUCHA 1961, 19—20.

Zachovala se pouze dolní čelist dospělého člověka, chrup je středně obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 7989.

Velké Žernoseky — 45/10. Hrob odkryt při skrývce v Partheově lomu, prozkoumán R. R. Weinzierlem 21. 2. 1906 pod č. 55. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 12:5—16/1906; 17:1/181. Liter.: MOUCHA 1961, 20.

Zachoval se pouze poškozený postkranální skelet dospělé ženy. Pohlaví bylo možno určit na základě pánevních kostí se širokou incisura ischiadica major a oboustranným sulcus praeauricularis. Výška postavy byla vypočítána na 160 cm (vysoká). Inv. č. 7990.

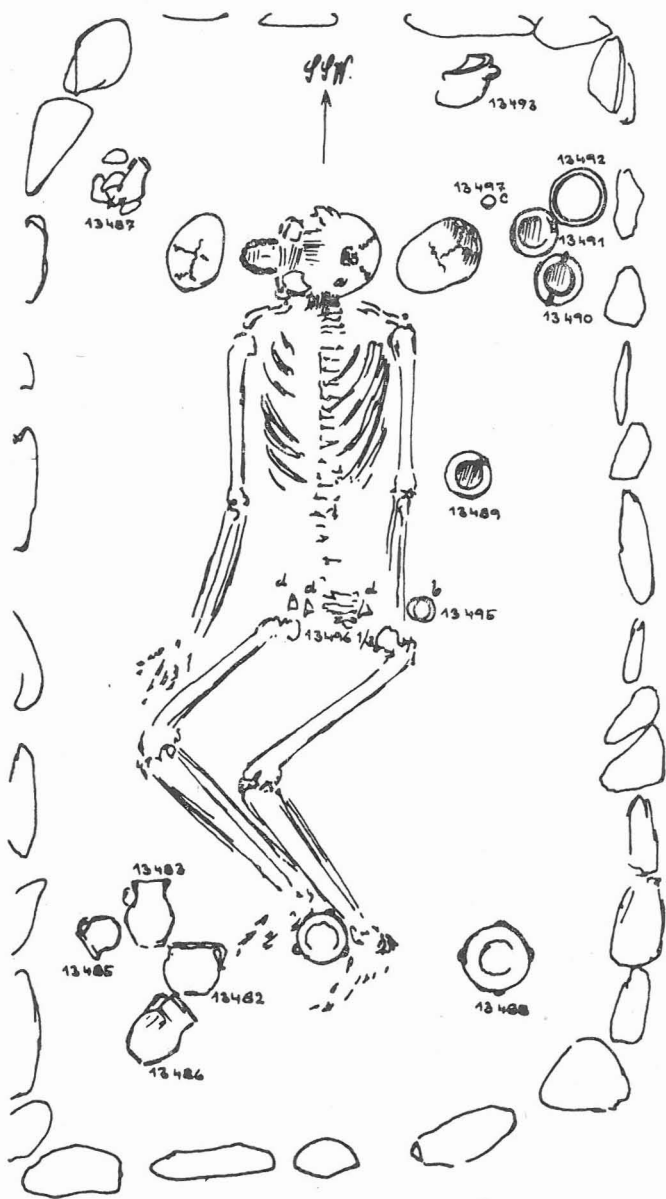
Velké Žernoseky — 45/11. Hrob odkryt při skrývce v Taroucově lomu, prozkoumán J. Kamitzem 1. 3. 1909 pod č. 58. Ostatní data jsou v citované literatuře: datování není zcela jisté. Pram.: 8:5/1909. Liter.: MOUCHA 1961, 21.

Zachovaly se jen pravostranná pažní, stehenní a holenní kost dospělého člověka. Na základě délky pažní kosti byla vypočítána tělesná výška na 164—165 cm (střední pro muže, vysoká pro ženu). Inv. č. 7991.

Velké Žernoseky — z teplického muzea byl odevzdán do antropologického oddělení Národního muzea v Praze k trvalému deponování soubor koster z únětického pohřebiště, který po antropologické stránce zpracovala M. Blajerová a publikovala jako samostatnou kapitolu v Mouchově práci z r. 1961. Moucha uvádí u každého pohřbu přesně náleзовé okolnosti; antropologický materiál zde uvádíme znovu, protože v práci

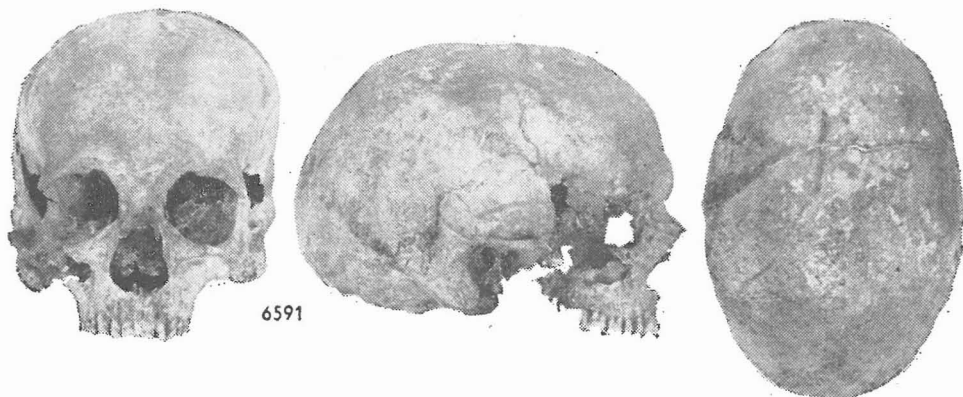
Obr. 37. Velké Žerno-
seky — 45/9, únětic-
ký hrob z 21. 2. 1906.
Pram.: R. R. Weinzierl,
Skizzenbuch 1/179.

Abb. 37. Velké Žerno-
seky — 45/9, únětitzer
Grab gefunden den
21. 2. 1906.

M. Blajerové nejsou uvedena všechna metrická data a není tam zveřejněna obrazová dokumentace. Jsou to tyto nálezy:

1. hrob č. 24 — dobře zachovaná, téměř kompletně měřitelná lebka ženy, zemřelé ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a středně vysoká, má široký a vysoký obličej a středně vysoký horní obličej, v indexech mesokran, hypsikran a metriokran, eurymetop, leptoprosop a mesén, hypsikronch a leptorhin, ortognát, euencefál. Většina zubů v čelistech je postmortálně

Obr. 40. Velké Žernoseky, únětický hrob č. 29/2, lebka inv. č. 6591. Muž, 50—60 let.

Abb. 40. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. 29/2, Schädel Nr. 6591. Mann, 50—60 Jahre.

Obr. 41. Velké Žernoseky, únětický hrob č. 34, lebka inv. č. 6593. Nedospělý, 15—17 let.

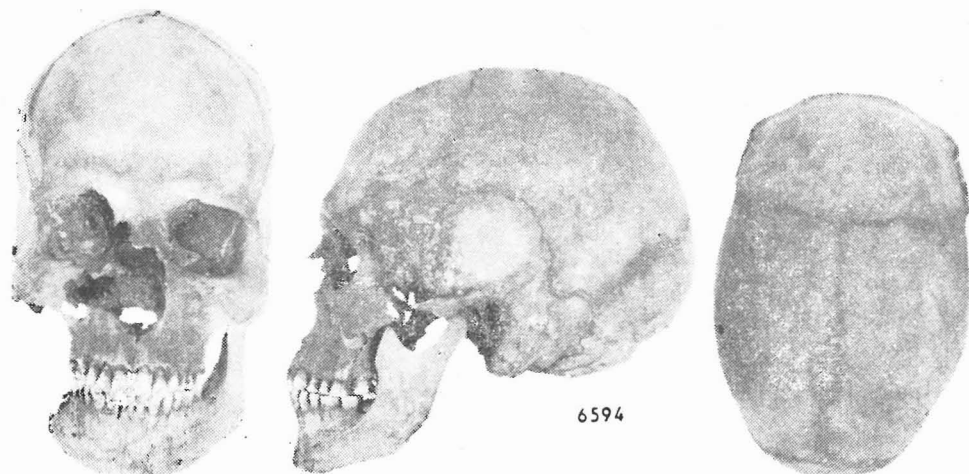
Abb. 41. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. 34, Schädel Nr. 6593. Unerwachsener, 15—17 Jahre.

sop a mesén, chamaekonch a chamaerhin, euencefál. Chrup je silně obroušen, pravostranná čtyřka má kaz, levostranná šestka vypadla za života a u jejího kořene bylo ostitické ložisko. Inv. č. 6592.

5. hrob č. 34 — zčásti měřitelná lebka nedospělého člověka, zemřelého mezi 15 a 17 lety. Mozkovna je dolichokranní, ortokranní a akrokranní, eurymetopní, je mírně postmortálně deformována. *Cribrá orbitalia* vlevo, *metopismus*. Inv. č. 6593.

6. hrob č. 36/II — obě pánevní kosti a pravostranná stehenní a holenní kost dospělého muže. Výška postavy byla vypočítána na 175 cm (velká). Inv. č. 7988. — Z hrobu č. 36 byly do antropologického oddělení NM odevzdány jen tyto kosti, M. Blajerová měla k dispozici dvě dobře zachované a kompletně měřitelné mužské lebky. V připojené tabulce uvádíme míry podle Blajerové. Lebka 36/I je podle nich absolutně dlouhá, velmi úzká a vysoká, má úzký a středně vysoký obličej a nízký horní obličej, v indexech je hyperdolichokranní, hypsikranní a akrokranní, eurymetopní, leptopropní a mesénní, mesokonchní a chamaerhinní, eurymandibulární. Lebka č. 36/II je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má široký a vysoký obličej a středně vysoký horní obličej; v indexech je dolichokranní, hypsikranní a akrokranní, eurymetopní, leptopropní a mesénní, mesokonchní a leptorhinní, eurymandibulární.

7. hrob č. 37 — poměrně dobře zachovaná lebka muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety, je v absolutních mírách dlouhá, velmi úzká a vysoká, má úzký obličej

Obr. 42. Velké Žernoseky, únětický hrob č. 37, lebka inv. č. 6594. Muž, 30—40 let.

Abb. 42. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. 37, Schädel Nr. 6594. Mann, 30—40 Jahre.

a středně vysoký obličej i horní obličej; v indexech hyperdolichokran, hypsikran a akrokran, eurymetop, hyperleptoprosop a leptén, mesokonch a mesorhin, mesognát, euencefál. Silně obroušený chrup je bez kazů a intravitálních ztrát, na předních horních zubech je porušená sklovina (vývojová vada). Inv. č. 6594.

8. hrob č. 45 — mírně poškozená lebka dítěte, zemřelého ve věku mezi 7 a 8 lety. Je brachykranní, hypsikranní a metriokranní, eurymetopní, mesoprosop a mesén, hypsikonch a chamaerhin, ortognát, leptomandibulár, *os epiptericum* vpravo. Inv. č. 6595.

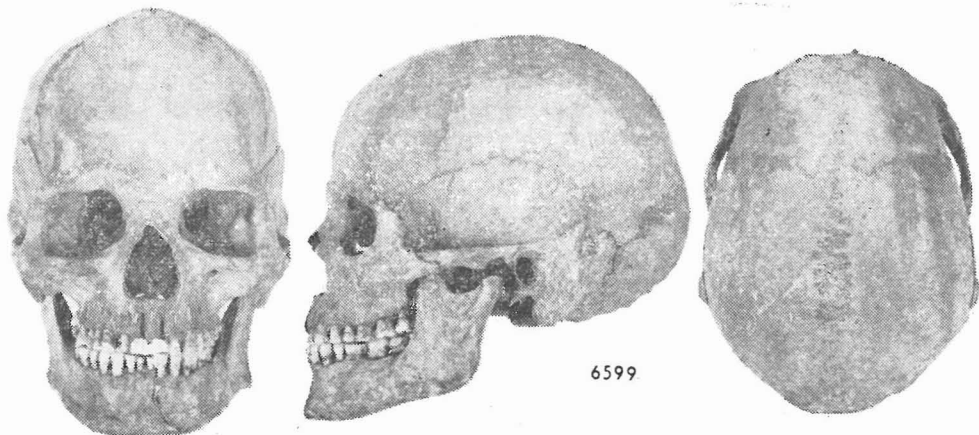
9. hrob č. 51 — mírně poškozená lebka muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety, dolní čelist se nezachovala. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká a vysoká, má široký obličej a vysoký horní obličej; v indexech dolichokranní, ortokranní a akrokraní, eurymetopní, mesén, mesokonch a chamaerhin, ortognát. Zuby jsou silně obroušeny, přední až ke krčku, obě šestky s kazem (levostranná destruoována až ke krčku). Inv. č. 6596.

10. hrob č. 52 — mírně poškozená lebka bez dolní čelisti a pravostranná stehenní a holenní kost muže zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mírně postmortálně deformovaná mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká, má široký obličej a středně vysoký horní obličej. Dolichokran, eurymetop, mesén, mesokonch a mesorhin. Chrup středně obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát, pravostranný první řezák má u kořene ostitické ložisko. Výška postavy byla vypočítána na 170,5 cm (velká). Inv. č. 6597.

11. hrob č. 59 — téměř nepoškozená lebka a levostranná stehenní kost muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má široký obličej a nízký obličej i horní obličej; v indexech dolichokran, hypsikran a akrokran, metriometop, hypereuryprosop a euryén, chamaekonch a chamaerhin, mesognát, eurymandibulár. Na dolní čelisti je výrazný torus mandibularis. Chrup je silně obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát. Výška postavy byla vypočítána na 166,5 cm (střední). Inv. č. 6599.

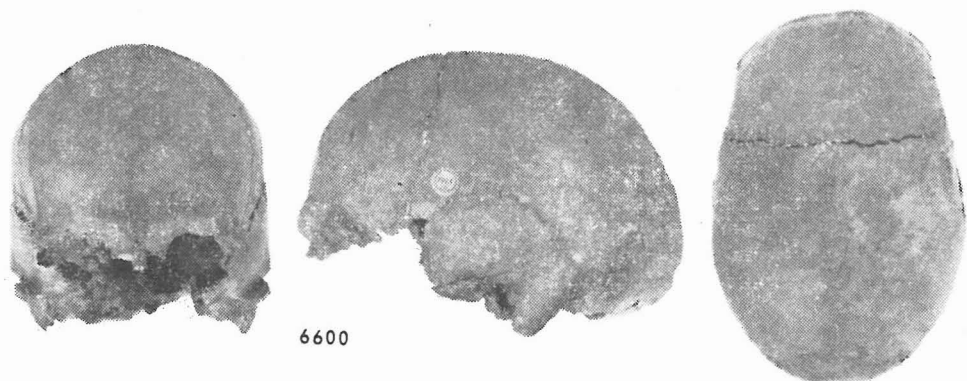
12. hrob č. II — mozkovna a dolní čelist muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Neurokranium je v absolutních mírách velmi dlouhé a úzké, hyperdolichokran, eurymetop, mesomandibulár. Silně obroušený chrup v dolní čelisti je bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 6600.

13. hrob č. X — mírně poškozená lebka dospělého člověka, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety (Reche a Stocký označují tuto lebku za ženskou, Blajerová u ní pohlaví neurčuje, my bychom se klonili spíše k tomu, že jde o lebku muže; kombinují

Obr. 43. Velké Žernoseky, únětický hrob č. 59, lebka inv. č. 6599. Muž, 50—60 let.

Abb. 43. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. 59, Schädel Nr. 6599. Mann, 50—60 Jahre.

Obr. 44. Velké Žernoseky, únětický hrob č. II, lebka inv. č. 6600. Muž, 40—50 let.

Abb. 44. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. II, Schädel Nr. 6600. Mann, 40—50 Jahre.

Obr. 45. Velké Žernoseky, únětický hrob č. XV, lebka inv. č. 6604. Dítě, 2 roky.

Abb. 45. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. XV, Schädel Nr. 6604, Kind, 2 Jahre.

se u ní znaky charakteristické pro ženu — tvar čela — se znaky mužskými — horní okraj očníce, velikost bradavkových výběžků. Proto raději ponecháváme nález bez určení]. Mozkovna je dolichokranní, ortokranní a akrokranní, eurymetopní, eurypsopní a euryénní, chamaekonchní a chamaerhinní, ortognátní a mesomandibulární. Chrup je silně obroušen, většina lůžek v horní čelisti a dvě v dolní čelisti jsou zhojena po intravitální ztrátě zubu, u všech zubů v levé polovině horní čelisti byla na kořenech ostitická ložiska. Inv. č. 6603.

14. hrob č. XV — poškozená lebka dítěte, zemřelého ve věku dvou let. Má hypsikonchní očníce a je chamaerhinní, mozkovna je postmortálně deformována. Slabá bilaterální *cribra orbitalia*. Inv. č. 6604.

15. hrob č. XVI — mírně poškozená lebka muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety [dolní čelist se nezachovala]. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá a velmi úzká, má úzký obličej a nízký horní obličej, v indexech hyperdolichokran, eurymetop, mesén, mesokonch a mesorhin. Chrup je silně obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 6605.

16. hrob č. XXII/1 — silně poškozená mozkovna a obličejová část lebky muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Horní obličej je absolutně nízký, chamaekonch a mesorhin. Inv. č. 6606.

17. hrob č. XXII/2 — čelní kost a horní obličej dospělé ženy. Bizygomatická šířka je střední, horní obličej středně vysoký, mesoprosop, mesokonch a mesorhin. *Metopismus*. Většina zubů byla postmortálně ztracena, zbytek je středně obroušen. Inv. č. 6607.

6607

Obr. 46. Velké Žernoseky, únětický hrob č. XXII/2, lebka inv. č. 6607. Dospělá žena.
Abb. 46. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. XXII/2, Schädel Nr. 6607. Erwachsene Frau.

6608

Obr. 47. Velké Žernoseky, únětický hrob XXII/3, lebka inv. č. 6608. Dítě, 12—13 let.
Abb. 47. Velké Žernoseky, únětitzer Grab Nr. XXII/3, Schädel Nr. 6608. Kind, 12—13 Jahre.

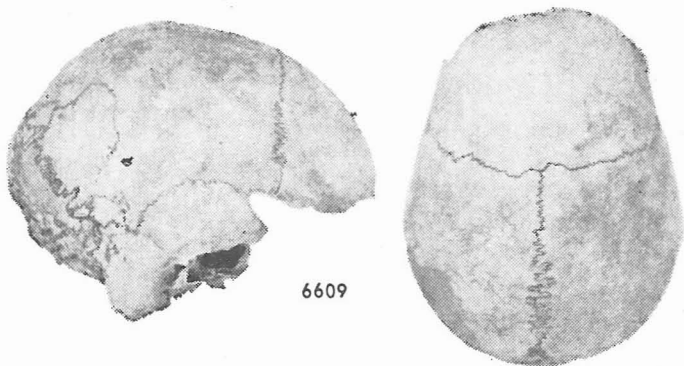
18. hrob č. XXII/3 — čelní kost a horní obličej dítěte, zemřelého ve věku asi 12 — 13 let. Hypsikonch a mesorhin. *Cribra orbitalia* bilat. Inv. č. 6608.

19. hrob č. XXII/4 — část mozkovny muže, zemřelého ve věku 30 až 40 let. Je středně široká a vysoká, akrokranní. Inv. č. 6609.

20. hrob č. XXIII — poměrně dobře zachovaná lebka muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. V absolutních mírách je dlouhá, velmi úzká a vysoká, má úzký

Obr. 48. Velké Žerno-
seky, únětický hrob č.
XXII/4, lebka inv. č.
6609. Muž, 30—40 let.

Abb. 48. Velké Žerno-
seky, únětitzer Grab
Nr. XXII/4, Schädel Nr.
6609. Mann, 30—40
Jahre.

a nízký obličej a nízký horní obličej; v indexech dolichokran, hypsikran a akrokran, eurymetop, euryprosop a mesén, chamaerhin, leptomandibulár, euencefál. Chup je silně obroušen, pět zubních lůžek horních stoliček je zhojeno po intravitálních ztrátách zubů. Inv. č. 6610.

Míry a indexy lebek únětické kultury

Lokalita:	Bílina		Hnojnice			Libčeves	
Inv. č.:	7954	7575	7576	7577	7578	7963	7964
Pohlaví:	muž	muž	žena	žena?	žena	?	?
Stáří:	50—60	30—40	30—40	30—40	30—40	dítě	30—40
Délka lebky (1)	207	217	171	—	178	—	—
Délka baze (5)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka lebky (8)	120?	—	131	128	—	—	—
Nejmenší šířka čela (9)	—	98	—	114	—	90	—
Největší šířka čela (10)	—	—	—	—	—	105	—
Aurikulární šířka (11)	—	—	—	118	—	—	—
Asteriální šířka (12)	—	—	—	—	—	—	—
Výška lebky (17)	—	—	—	147	142	—	—
Nadušní výška (20)	—	—	—	—	—	—	—
Obvod lebky (23)	—	—	—	—	—	—	—
Příčný oblouk (24)	—	—	—	300	—	—	—
Podélný oblouk (25)	405	—	—	—	370	—	—
Čelní oblouk (26)	136	—	—	—	128	130	—
Temenní oblouk (27)	146	148	—	125	133	118?	—
Týlní oblouk (28)	123	—	—	122	109	—	—
Čelní tětiva (29)	117	—	—	—	113	105	115
Temenní tětiva (30)	132	131	—	112	117	107?	—
Týlní tětiva (31)	98	—	—	100	95	—	—
Kapacita (38)	—	—	—	—	—	—	—
Délka obličeje (40)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka horního obličeje (43)	—	—	—	—	—	—	106
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	—	102
Bizygomatická šířka (45)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka středního obličeje (46)	—	—	—	—	—	—	100
Výška obličeje (47)	—	—	—	—	—	—	107
Výška horního obličeje (48)	—	—	—	—	—	—	58

Míry a indexy lebek únětické kultury (1. pokračování)

Lokalita:	Libčeves		Světec		Velké Žernoseky	
Inv. č.:	7965	7572	7573	7583	7992	7989
Pohlaví:	?	muž	muž	muž	?	?
Stáří:	dosp.	30—40	30—40	40—50	9	dosp.
Délka lebky [1]	—	185?	—	—	—	—
Délka baze [5]	—	—	—	—	—	—
Šířka lebky [8]	—	148	—	—	—	—
Nejmenší šířka čela [9]	—	102	110	97	—	—
Největší šířka čela [10]	—	120?	126	113	—	—
Aurikulární šířka [11]	—	—	—	—	—	—
Asteriální šířka [12]	—	—	—	—	—	—
Výška lebky [17]	—	—	—	—	—	—
Nadušní výška [20]	—	—	—	—	—	—
Obvod lebky [23]	—	—	—	—	—	—
Příčný oblouk [24]	—	—	—	—	—	—
Podélný oblouk [25]	—	375	—	—	—	—
Čelní oblouk [26]	—	135	—	128	—	—
Temenní oblouk [27]	—	130	—	—	—	—
Týlní oblouk [28]	—	110	—	—	—	—
Čelní tětiva [29]	—	118?	—	114	—	—
Temenní tětiva [30]	—	116	—	—	—	—
Týlní tětiva [31]	—	92	—	—	—	—
Kapacita [38]	—	—	—	—	—	—
Délka obličejce [40]	—	—	—	—	—	—
Šířka horního obličejce [43]	—	—	—	—	—	—
Šířka biorbitální [43—1]	—	—	—	—	—	—
Bizygomatická šířka [45]	—	—	—	142?	—	—
Šířka středního obličejce [46]	—	—	—	—	—	—
Výška obličejce [47]	—	—	—	125	—	—
Výška horního obličejce [48]	—	—	—	70	—	—

Lokalita:	Velké Žernoseky						
Inv. č.:	6588	6590	6591	6592	6593	—	7988
Pohlaví:	žena	žena	muž	muž	?	muž+	muž
Stáří:	40—50	18—20	50—60	50—60	15—17	ad.-mat.+	40—60+
Délka lebky [1]	174	190	206	183	182	188+	189+
Délka baze [5]	94	102	109	98	101	—	—
Šířka lebky [8]	134	137	142	133	134	127+	139+
Nejmenší šířka čela [9]	101	97	98	96	107	103+	98+
Největší šířka čela [10]	118	122	125	115	129	—	—
Aurikulární šířka [11]	113	115	120	109	108	—	—
Asteriální šířka [12]	97	106	113	105	100	—	—
Výška lebky [17]	131	145	140	135	134	141,5+	149+
Nadušní výška [20]	108	120	115	116	109	—	—
Obvod lebky [23]	496	523	—	510	515	—	—
Příčný oblouk [24]	300	323	—	310	311	—	—
Podélný oblouk [25]	353	401	410	392	375	—	—
Čelní oblouk [26]	115	139	137	134	137	—	—
Temenní oblouk [27]	137	141	135	143	124	—	—
Týlní oblouk [28]	101	121	138	115	116	—	—
Čelní tětiva [29]	101	116	117	116	107	—	—
Temenní tětiva [30]	119	125	122	125	112	—	—
Týlní tětiva [31]	93	100	109	96	97	—	—
Kapacita [38]	1249	1557	1753?	1359	1350	1406+	1605+
Délka obličejce [40]	86	—	92	—	—	—	—
Šířka horního obličejce [43]	—	—	—	101	—	—	—
Šířka biorbitální [43—1]	—	—	—	96	—	—	—
Bizygomatická šířka [45]	129	—	133	121	119?	126+	137+
Šířka středního obličejce [46]	—	—	—	92,5	—	—	—
Výška obličejce [47]	118	—	113	96	—	116+	126+
Výška horního obličejce [48]	69?	—	64	61	—	68+	73+

Míry a indexy lebek únětické kultury (2. pokračování)

Lokalita:	Velké Žernoseky							
	Inv. č.	6594	6595	6596	6597	6599	6600	6603
	Pohlaví:	muž	?	muž	muž	muž	muž	?
	Stáří:	30—40	7—8	50—60	50—60	50—60	40—50	50—60
Délka lebky (1)	188	170	197	196	183	205	191	
Délka baze (5)	104	90	110	—	109	—	101	
Šířka lebky (8)	124	137	141	142?	137	136	137	
Nejmenší šířka čela (9)	95	95	101	108	93	98	99	
Největší šířka čela (10)	112	118	123	130	111	117	122	
Aurikulární šířka (11)	109	—	119	120	125	115	108	
Asteriální šířka (12)	100	—	108	—	108	108	107	
Výška lebky (17)	141	128	145	—	139	—	143	
Nadušní výška (20)	113	—	121	111?	112	122	—	
Obvod lebky (23)	506	491	547?	550?	513	550	—	
Příčný oblouk (24)	293	—	320	313?	293	323	—	
Podélný oblouk (25)	375	—	—	—	366	—	398	
Čelní oblouk (26)	124	120	142	142	125	142	138	
Temenní oblouk (27)	138	121	134	119	135	141	137	
Týlní oblouk (28)	113	—	—	—	106	—	123	
Čelní tětiva (29)	111	102	121	117	110	122	117	
Temenní tětiva (30)	121	109	120	108	117	129	121	
Týlní tětiva (31)	98	—	—	—	90	—	103	
Kapacita (38)	1378	1257	1700	—	1434	—	1547	
Délka obličejce (40)	103	82	98,5	—	107	—	92	
Šířka horního obličejce (43)	103	92,5	107,5	111	108	—	103	
Šířka biorbitální (43—1)	98	—	102	101	105	—	98	
Bizygomatická šířka (45)	122	110?	137	—	138	—	125	
Šířka střed. obličejce (46)	—	—	96	100?	100	—	91	
Výška obličejce (47)	117	94?	—	—	108	—	104?	
Výška horního obličejce (48)	69	55	75	71	63	—	58	

Lokalita:	Velké Žernoseky							
	Inv. č.	6604	6605	6606	6607	6608	6609	6610
	Pohlaví:	?	muž	muž	žena	?	muž	muž
	Stáří:	2	40—50	30—40	20—40	12—13	30—40	40—50
Délka lebky (1)	161?	189	—	—	—	—	182	
Délka baze (5)	—	—	—	—	—	—	—	
Šířka lebky (8)	—	131	—	—	—	147	132	
Nejmenší šířka čela (9)	87?	91	99	99	88	—	100	
Největší šířka čela (10)	—	112	117,5	120	—	120	120	
Aurikulární šířka (11)	—	109	—	—	—	112	112	
Asteriální šířka (12)	—	102	—	—	—	114	110	
Výška lebky (17)	—	—	—	—	—	147	140	
Nadušní výška (20)	—	113	—	—	—	125	117	
Obvod lebky (23)	—	512	—	—	—	—	511	
Příčný oblouk (24)	—	305	—	—	—	335	313	
Podélný oblouk (25)	325?	372	—	—	—	—	386	
Čelní oblouk (26)	98?	124	125	134	—	—	132	
Temenní oblouk (27)	125?	135	—	—	—	145	136	
Týlní oblouk (28)	112?	113	—	—	—	126	119	
Čelní tětiva (28)	95?	110	110	111	—	—	113?	
Temenní tětiva (30)	107,5?	121	—	—	—	131	121	
Týlní tětiva (31)	84?	97	—	—	—	102	99	
Kapacita (38)	—	—	—	—	—	—	1387	
Délka obličejce (40)	—	—	—	—	—	—	—	
Šířka horního obličejce (44)	—	103	107	105	88	—	—	
Šířka biorbitální (43—1)	—	96	99	99	83	—	—	
Bizygomatická šířka (45)	—	125	—	124?	—	—	126	
Šířka středního obličejce (46)	—	—	94	94	81	—	103	
Výška obličejce (47)	—	—	—	—	—	—	107?	
Výška horního obličejce (48)	—	64?	63	67	57	—	66?	

Míry a indexy lebek únětické kultury (3. pokračování)

Lokalita:	Bílina		Hnojnice			Libčeves		
	Inv. č.:	7954	7575	7576	7577	7578	7963	7964
	Pohlaví:	muž	muž	žena	žena?	žena	?	?
Stáří:	50—60	30—40	30—40	30—40	30—40	30—40	dítě	30—40
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—	—	23
Šířka očnice [51]	—	—	—	—	—	—	—	42
Výška očnice [52]	—	—	—	—	—	—	—	28
Šířka nosu [54]	—	—	—	—	—	—	—	26
Výška nosu [55]	—	—	—	—	—	—	—	44
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	—	—	14,3
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	—	—	—	—	120
Bigoniální šířka [66]	—	—	—	—	—	—	—	96
Výška brady [69]	—	—	—	—	—	—	—	35
Výška ramene mand. [70]	—	—	—	—	—	—	—	63
Šířka ramene mand. [71]	—	—	—	—	—	—	—	33
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—	—	24,2
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—	—	23,4
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—	—	—	—	6,2
I. délkošířkový [I 1]	58,0?	—	76,6	—	—	—	—	—
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—	—	—	79,8	—	—
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	—	114,8	—	—	—
I. frontoparietální [I 13]	—	—	—	—	89,1	—	—	—
I. obličej [I 38]	—	—	—	—	—	—	—	—
I. horního obličej [I 39]	—	—	—	—	—	—	—	—
I. očnice [I 42]	—	—	—	—	—	—	—	66,7
I. nosu [I 48]	—	—	—	—	—	—	—	59,1
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	—	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	—	—

Lokalita:	Libčeves		Světec		Velké Žernoseky		
	Inv. č.:	7965	7572	7573	7583	7992	7989
	Pohlaví:	?	muž	muž	muž	?	?
Stáří:	dosp.	30—40	30—40	40—50	9	dosp.	
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—	—
Šířka očnice [51]	—	—	—	—	41	—	—
Výška očnice [52]	—	—	—	—	32	—	—
Šířka nosu [54]	—	—	—	24	25	—	—
Výška nosu [55]	—	—	—	56	52	—	—
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. [65]	—	118	—	—	—	102	—
Bigoniální šířka [66]	112	88	—	—	—	85	103
Výška brady [69]	—	33	—	—	—	26	36
Výška ramene mand. [70]	63	63	—	—	—	52	—
Šířka ramene mand. [71]	34	32	—	—	—	25	—
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový [I 1]	—	80,0?	—	—	—	—	—
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—	—	—	—	—
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	—	—	—	—
I. frontoparietální [I 13]	—	68,9	—	—	—	—	—
I. obličej [I 38]	—	—	—	—	88,0?	—	—
I. horního obličej [I 39]	—	—	—	—	49,3?	—	—
I. očnice [I 42]	—	—	—	—	78,0	—	—
I. nosu [I 48]	—	—	42,9	—	48,1	—	—
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	86,3	—	—	—	—	—
Výška postavy	—	169,3	—	—	—	—	—

Míry a indexy lebek únětické kultury (4. pokračování)

Lokalita:	Velké Žernoseky						
	6588	6590	6591	6592	6593	—	7988
	žena	žena	muž	muž	?	muž+	muž
Stáří:	40—50	18—20	50—60	50—60	15—17	ad. mat.+	40—60+
Interorbitální šířka (50)	21	—	20	18	—	—	—
Šířka očné (51)	40P	—	41	40	—	38+	40+
Výška očné (52)	36P	—	36	29	—	30+	32+
Šířka nosu (54)	23?	—	29	25,5	—	27+	23+
Výška nosu (55)	50	—	50	46	—	48+	52+
Nejmenší šířka nosu (57)	11,0	—	11,9?	10,5	—	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	122	—	—	—	—	—	—
Bigoniální šířka (66)	—	—	—	—	—	112+	112+
Výška brady (69)	33?	—	—	—	29?	—	—
Výška ramene mand. (70)	54P	—	63P	—	53	—	—
Šířka ramene mand. (71)	28P	—	30P	—	31	—	—
Houbka front. (IOW-n)	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	—	24,0	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	3,7	—	6,4	5,7	—	—	—
I. délkošířkový (I 1)	77,0	72,1	68,9	72,1	73,6	67,5+	73,5+
I. délkovýškový (I 2)	75,3	76,3	68,0	73,8	73,6	75,3+	78,8+
I. šířkovýškový (I 3)	97,8	105,8	98,6	101,5	100,0	111,4+	107,2+
I. frontoparietální (I 13)	75,4	70,8	69,0	72,2	79,9	81,1+	70,5+
I. obličej (I 38)	91,5	—	85,0?	79,3	—	92,1+	92,0+
I. horního obličej (I 39)	53,5?	—	48,1?	50,4	—	54,0+	53,3+
I. očné (I 42)	90,0	—	92,5	73,2	—	79,0+	80,0+
I. nosu (I 48)	46,0?	—	60,0	55,4	—	56,2+	44,2+
Alveolární index (I 60)	91,5	—	84,0	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	108,7+	114,3+
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	175,0

Lokalita:	Velké Žernoseky						
	6594	6595	6596	6597	6599	6600	6603
	muž	?	muž	muž	muž	muž	?
Stáří:	30—40	7—8	50—60	50—60	50—60	40—50	50—60
Interorbitální šířka (50)	—	19,5	21	22,5	24,5	—	22
Šířka očné (51)	40	36,5	39	40	44	—	40
Výška očné (52)	31	34	33	33	30	—	30
Šířka nosu (54)	24?	21,5	29	26	27	—	25
Výška nosu (55)	48?	39	56	53?	46	—	45
Nejmenší šířka nosu (57)	—	—	10,5	9,5	11,7	—	11,4
Šířka kondylů mand. (65)	—	110	—	—	118	—	—
Bigoniální šířka (66)	—	87,5	—	—	101	102?	98
Výška brady (69)	32	24	—	—	32	29	27,5
Výška ramene mand. (70)	71	48	—	—	62	64?	61
Šířka ramene mand. (71)	29	31	—	—	34	34	30
Hloubka front. (IOW-n)	19,7	—	15,0	17,2	23,7	—	19,8
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	20,9	24,1	23,3	—	18,0
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	—	3,7	4,1	5,0	—	4,2
I. délkošířkový (I 1)	66,0	80,6	71,6	72,4?	74,9	66,3	71,7
I. délkovýškový (I 2)	75,0	75,3	73,6	—	76,0	—	74,9
I. šířkovýškový (I 3)	113,7	93,4	102,8	—	101,5	—	104,4
I. frontoparietální (I 13)	76,6	69,3	71,6	76,1	67,9	72,1	72,3
I. obličej (I 38)	95,9	85,5?	—	—	78,3	—	83,2?
I. horního obličej (I 39)	56,6	50,0	54,7	52,2?	45,7	—	46,4
I. očné (I 42)	77,5	93,2	84,6	82,5	68,2	—	75,0
I. nosu (I 48)	50,0?	55,1	51,8	49,1?	58,7	—	56,8
Alveolární index (I 60)	99,0	91,1	89,5	—	98,2	—	91,1
Frontomandibulární index	—	92,1	—	—	108,6	104,1	99,0
Výška postavy	—	—	—	170,5	166,5	—	—

Míry a indexy lebek únětické kultury (5. pokračování)

Lokalita:	Velké Žernoseky						
	6604	6605	6606	6607	6608	6609	6610
Inv. č.:	?	muž	muž	žena	?	muž	muž
Pohlaví:							
Stáří:	2	40—50	30—40	20—40	12—13	30—40	40—50
Interorbitální šířka [50]	—	18,5	18,0	20,0	14,0	—	—
Šířka očníce [51]	31	39	44	40	38	—	—
Výška očníce [52]	29	30	32	32	33	—	—
Šířka nosu [54]	16	23	24	24	20	—	26
Výška nosu [55]	31	47,5?	49	48	42	—	49?
Nejmenší šířka nosu [57]	—	10,5?	10,7	9,1	10,2	—	—
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	—	—	—	—
Bigoniální šířka [66]	—	—	—	—	—	—	90
Výška brady [69]	—	—	—	—	—	—	33
Výška ramene mand. [70]	—	—	—	—	—	—	63P
Šířka ramene mand. [71]	—	—	—	—	—	—	34P
Hloubka front. [IOW-n]	—	24,1	19,4	18,0	15,8	—	—
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	23,5	20,4	19,0	—	22,2
Hloubka kořene nosu [S-n]	—	5,0	5,4	3,2	3,7	—	—
I. délkošířkový [I 1]	—	69,3	—	—	—	—	72,5
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—	—	—	—	76,9
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	—	—	100,0	106,1
I. frontoparietální [I 13]	—	69,5	—	—	—	—	75,8
I. obličejě [38]	—	—	—	—	—	—	84,9?
I. horního obličejě [I 39]	—	51,2?	—	54,0?	—	—	52,4?
I. očníce [I 42]	93,5	76,9	72,7	80,0	86,8	—	—
I. nosu [I 48]	51,6	48,4?	49,0	50,0	47,6	—	53,1?
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	—	90,0
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	—

G. STARŠÍ AŽ MLADŠÍ DOBA BRONZOVÁ

Bílina — 3/8. Sběr na nalezišti ve stěně dolu Rudiay I, převzat A. f. V. 9.—11. 12. 1940. Pocházel ze dvou zničených jam neznámé velikosti a tvaru, z jejichž výplně byly vzaty torzovité části koster a keramika. Z nálezů byl vytvořen nerozlišený soubor s frekvencí dvou kultur doby bronzové. Pram.: 10: Bílina 19, kde zapsány ve výčtu nálezů z obj. H 6 a 11.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky šesti osob:

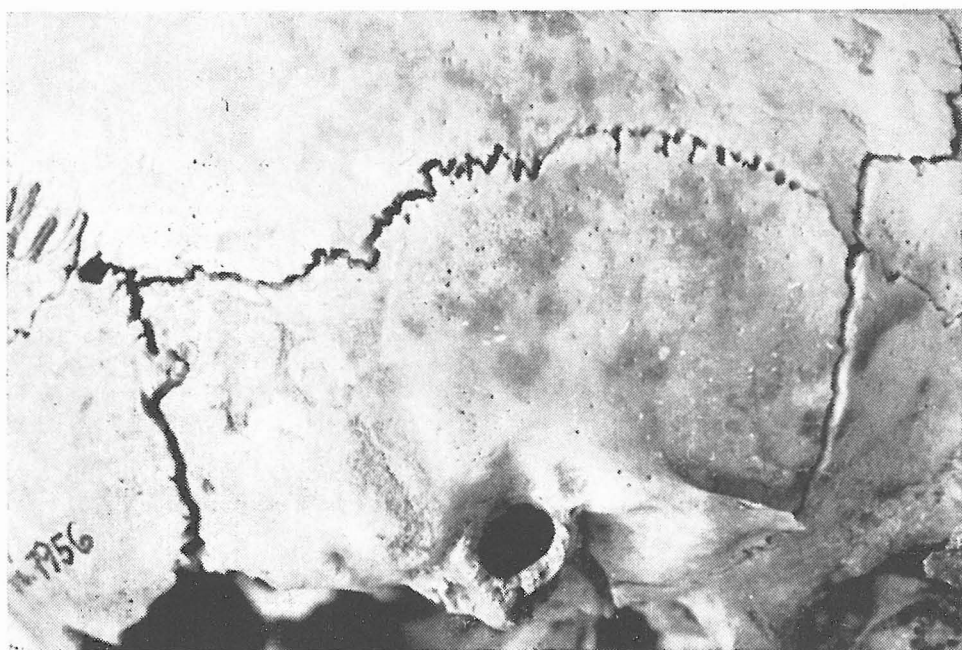
1. zlomek čelní, obě parietální kosti a zlomek dolní čelisti dospělého člověka. Inv. č. 8006.
2. větší část lebeční klenby. Pozůstatky člověka, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Inv. č. 8007.
3. části obou temenních kostí a týlní šupina z lebky dospělého člověka. Odštípané okraje temenních kostí mají staré lomy, nelze vyloučit možnost arteficiálního zásahu. Inv. č. 8008.
4. týlní kost a zlomky obou parietálních kostí dospělého člověka. Inv. č. 8009.
5. zlomek týlní a temenní kosti člověka, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Spolu s tímto nálezem jsou v sáčku uloženy zlomek žebra a 2. krční obratel dospělého člověka (může patřit k lebce) a kromě toho dosud nepřírostlé epifyzy stehenní, pažní a holenní kosti nedospělého člověka. Vše zařazeno pod inv. č. 8010.

Bílina — 4/3. Jáma s lebkou odkryta při skrývce v trati Büschel, prozkoumána G. Laubem 21. 9. 1946 pod č. 96. V jámě kotlovitého tvaru o průměru 70 cm ležela v hloubce 90 cm a prakticky na jejím dně lebka bez dalších doprovodných nálezů. Pro dato-

Obr. 49. Bílina — 4/3, lebka inv. č. 7956 (starší až mladší doba bronzová). Dítě, 18 měsíců.

Abb. 49. Bílina — 4/3, Schädel Nr. 7956 (ältere bis jüngere Bronzezeit). Kind, 18 Monate.

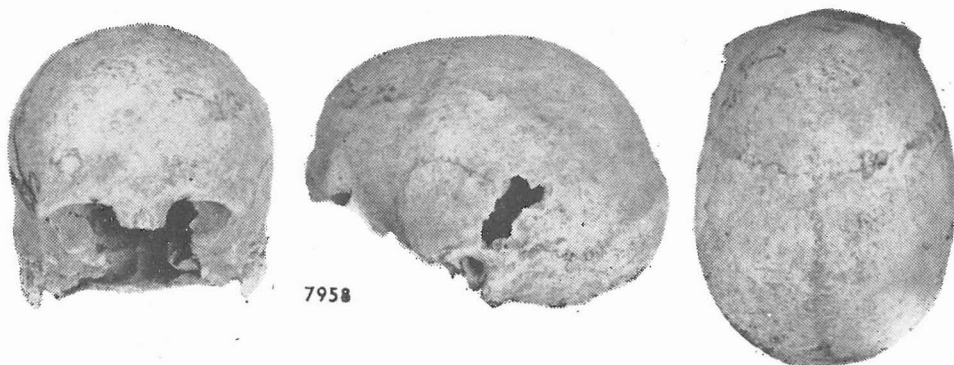

Obr. 50. Bílina — 4/3, sutura squamosa pseudoserrata na dětské lebce inv. č. 7956.

Abb. 50. Bílina — 4/3. Sutura squamosa pseudoserrata am Kinderschädel Nr. 7956.

vání byla oporou horizontální stratigrafie s prezencí dvou kultur doby bronzové. Pram.: 10: Bílina 22. Liter.: PLEINEROVÁ 1966, 426.

Zachovala se téměř nepoškozená, dokonale měřitelná lebka dítěte, zemřelého asi ve věku 18 měsíců (dolní čelist se nezachovala). Mozkovna je mesokranní a metrio-metopní, mesoprosopní, hypsikonchní a hyperchamaerhinní. *Os epiptericum bilaterale*, *sutura squamosa pseudoserrata bilat.*, *sutura mendosa (ossis Incae) bilat.* Inv. č. 7956.

Obr. 51. Břlina — 4/5, lebka inv. č. 7958 (starší až mladší doba bronzová). Muž, 40—50 let.

Abb. 51. Břlina — 4/5, Schädel Nr. 7958 (ältere bis jüngere Bronzezeit). Mann, 40—50 Jahre.

Břlina — 4/5. Jáma s lebkami odkryta při těžbě v Köhlerově pískovně, prozkoumána A. f. V. roku 1941 pod č. 15. V jámě neuvedených rozměrů se nacházely části patrně dvou lidských a dvou zvířecích lebek bez dalších doprovodných nálezů. Pro datování byla oporou horizontální stratigrafie s presencí tří kultur doby bronzové. Pram.: 2:5234/51; 9: 2010—2014; 10: Břlina 3.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

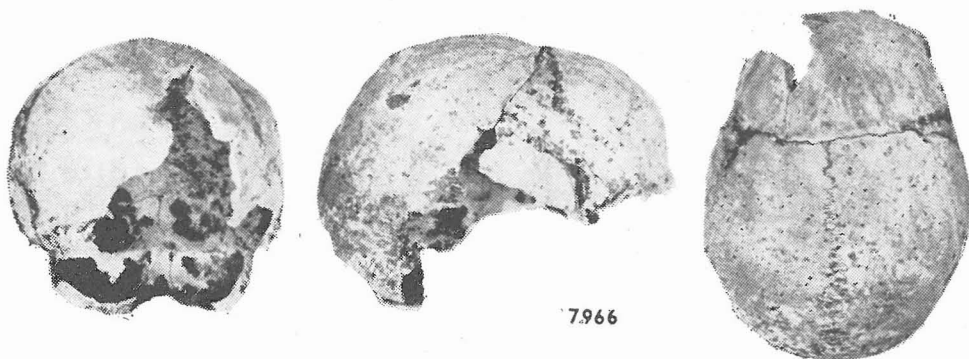
1. zlomky lebky ženy, zemřelé ve věku 20 až 30 let. *Cribra orbitalia bilat.* Inv. č. 7957.

2. mozkovna a dolní čelist pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. V absolutních mírách je mozkovna velmi dlouhá a úzká, v indexech dolichokranní, eurymetopní a turymandibulární. Inv. č. 7958.

Lahošť — 25/1. Hrob rozrušen při těžbě v Husákově lomu, část zachránil A. H. Fassel 3. 10. 1899. Získána byla část kostry s nádobou miniaturních rozměrů. Pram.: 1: Lahošť 43—45; 4:3.10.1899.

Obr. 52. Teplíce — 43/1, lebka inv. č. 7966 (starší až mladší doba bronzová). Muž, 40 až 50 let.

Abb. 52. Teplíce — 43/1, Schädel Nr. 7966 (ältere bis jüngere Bronzezeit). Mann, 40 bis 50 Jahre.

Zachovala se pouze mírně postmortálně deformovaná brachykranní mozkovna nedospělého člověka. Inv. č. 7962.

Teplice — 43/1. Sběr vrstvy v profilu plynárny v místě ověřen R. R. Weinzierlem 15. 10. 1903. Pocházel ze 40 cm mocné kulturní vrstvy s proplástkou, z níž postupně vzaty torzovité části koster, roztroušené bronzky a keramika. Z povahy vrstvy bylo vyvozeno, že jde o nesourodé splachy s presencí více kultur doby bronzové. Pram.: 1: Teplice 74; 5:12731—12733, 12740; 16:36—37.

Zachovaly se silně poškozená mozkovna a dolní čelist muže, zemřelého ve věku 40 až 50 let. Chrup v dolní čelisti bez kazů a intravitálních ztrát, mozkovna je středně široká. Inv. č. 7966.

Míry a indexy lebek ze starší až mladší doby bronzové

Lokalita:			Bílina			Lahošť Teplice	
Inv. č.:	8007	8008	7956	7957	7958	7962	7966
Pohlaví:	?	?	?	žena	muž?	?	muž
Stáří:	30—40	dosp.?	18 měs.	20—30	40—50	juv.?	40—50
Délka lebky (1)	—	—	155	—	194	168?	—
Délka baze (5)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka lebky (8)	130	—	118	—	137	139?	144
Nejmenší šířka čela (9)	—	—	80	—	97	—	—
Největší šířka čela (10)	—	—	100	—	123	—	123
Aurikulární šířka (11)	—	—	76	—	120	—	—
Asteriální šířka (12)	—	—	91	—	112	—	—
Výška lebky (17)	—	—	—	—	—	—	—
Nadušní výška (20)	—	—	100	—	115	—	—
Obvod lebky (23)	—	—	435	—	535	—	—
Příčný oblouk (24)	—	—	298	—	312	—	—
Podélný oblouk (25)	—	—	—	—	381	—	—
Čelní oblouk (26)	—	—	112	130	135	125	—
Temenní oblouk (27)	117	—	123	—	128	113	134
Týlní oblouk (28)	120	121	—	—	118	—	—
Čelní tětva (29)	—	—	91	114	117	105	—
Temenní tětva (30)	108	—	105	—	116	101	119
Týlní tětva (31)	100	101	—	—	95	—	—
Kapacita (38)	—	—	—	—	—	—	—
Délka obličeje (40)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka horního obličeje (43)	—	—	76	—	—	—	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	70	—	—	—	—
Bizygomatická šířka (45)	—	—	81	—	—	—	—
Šířka střed. obličeje (46)	—	—	62	—	—	—	—
Výška obličeje (47)	—	—	—	—	—	—	—
Výška horního obličeje (48)	—	—	41	—	—	—	—

Míry a indexy lebek ze starší až mladší doby bronzové (pokračování)

Lokalita:	8007	8008	Bílina	7957	7958	Lahošť	Teplice
Inv. č.:	?	?	7956	žena	muž?	7962	7966
Pohlaví:			?			?	muž
Stáří:	30—40	dosp.?	18 měs.	20—30	40—50	juv.?	40—50
Interorbitální šířka (50)	—	—	17,0	—	—	—	—
Šířka očnice (51)	—	—	30	—	—	—	—
Výška očnice (52)	—	—	29	—	—	—	—
Šířka nosu (54)	—	—	18	—	—	—	—
Výška nosu (55)	—	—	29	—	—	—	—
Nejmenší šířka nosu (7)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	—	—	—	—	124	—	—
Bigoniální šířka (66)	—	—	—	—	103	—	—
Výška brady (69)	—	—	—	39	32	—	34
Výška ramene mand. (70)	—	—	—	—	55	—	—
Šířka ramene mand. (71)	—	—	—	—	30	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	16,1	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový (I 1)	—	—	76,1	—	70,6	82,7	—
I. délkovýškový (I 2)	—	—	—	—	—	—	—
I. šířkovýškový (I 3)	—	—	—	—	—	—	—
I. frontoparietální (I 13)	—	—	67,8	—	70,8	—	—
I. obličej (I 38)	—	—	—	—	—	—	—
I. horního obličej (I 39)	—	—	50,6	—	—	—	—
I. očnice (I 42)	—	—	96,7	—	—	—	—
I nosu (I 48)	—	—	62,1	—	—	—	—
Alveolární i.(I 60)	—	—	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	106,2	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	—

H. KNOVÍZSKÁ KULTURA

Bílina — 2/7. Jáma s kostmi odkryta při těžbě v Titzlerově pískovně, prozkoumána A. H. Fasslem 6. 10. 1898. V jámě neuvedených rozměrů snad kuželovitého tvaru se v hloubce 50 cm [při celkové hloubce 150 cm] nacházela torzovitá část kostry v nejasném uložení spolu se zlomky sídlištní keramiky a zvířecími kostmi. Pram.: 1: Bílina 290—293, 321—324, 375, 472, 542—543; 4:6. 10. 1898.

Zlomky lebečních kostí [temenní, spánková, klínová, dolní čelist] a fragmenty horní končetiny dospělého člověka. Inv. č. 7993.

Bílina — 2/8. Jáma s lebkami rozrušena při těžbě v Titzlerově pískovně, prozkoumána A. H. Fasslem 2. 9. 1909. V jámě neuvedených rozměrů se v neznámé hloubce nacházely zlomkovité části lebek spolu se zlomky sídlištní keramiky a zvířecími kostmi. Pram.: 1: Bílina 410—418; 4: 2. 9. 1909.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. zlomek levostranné temenní kosti dospělého člověka. Na okraji stopy štípání. Inv. č. 8004.

2. zlomek pravostranné temenní kosti dospělého člověka, na okrajích staré lomy, vzniklé pravděpodobně štípáním. Inv. č. 8005.

Bílina — 2/9. Jámy s kostmi rozrušeny při těžbě v Titzlerově pískovně, vzorkovány R. R. Weinzierlem 24. 9. 1901. Získány byly torzovité části koster a vzorky sídlištní keramiky. Pram.: 1: Bílina 141; 12:59—60/1901; 16:21.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky tří osob:

1. dlouhé kosti končetin dospělého člověka. Výška postavy vypočítána na 161 (pro ženu — vysoká) až 163 cm (pro muže — podstřední).
2. zlomek kalvy dospělého člověka.
3. zlomek dětské mozkovny. Inventováno vše pod č. 7997.

Bílina — 3/2. Jáma s kostmi odkryta v profilech sklárny Engelsovy, prozkoumána A. H. Fasslem 24. 8. 1899. V jámě neuvedených rozměrů se v neznámé hloubce nacházela torzovitá část kostry spolu se zlomky sídlištní keramiky, zvířecími kostmi a mazanící. Pram.: 1: Bílina 665—671; 4: 24. 8. 1899.

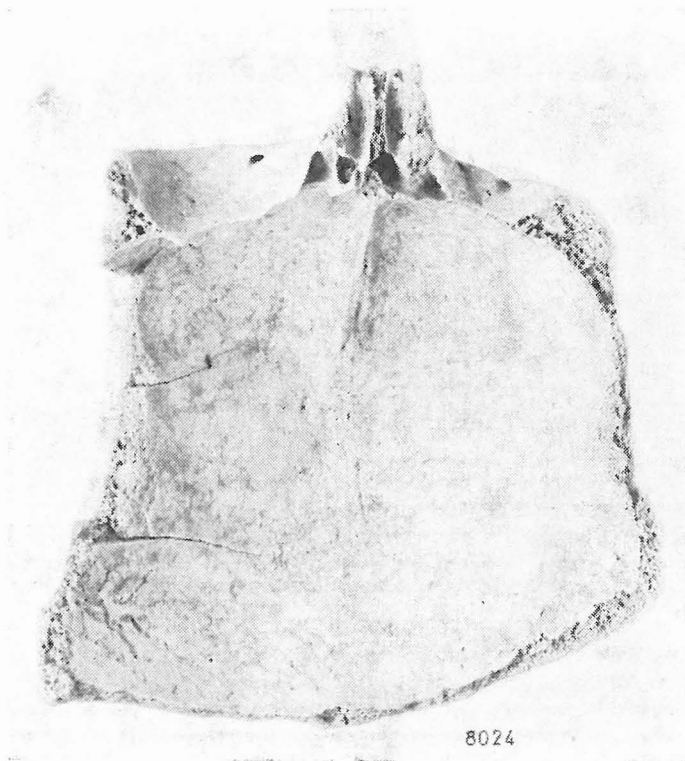
Zachovala se lebka ženy zemřelé ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je dlouhá a vysoká, obličej úzký, horní obličej středně vysoký; v indexech je lebka hypsikranní, leptěnní, chamaekonchní a chamaerhinní, ortognátní. Inv. č. 7586.

Bílina — 3/3. Jáma s kostmi odkryta v propadlině za dolem Rudiay I, prozkoumána A. H. Fasslem 24. 9. 1901. V jámě neuvedených rozměrů se v neznámé hloubce nacházela polovina lidské čelisti pod silnou vrstvou zlomků ze sídlištní keramiky a zvířecích kostí. Pram.: 1: Bílina 376—380; 4: 24. 9. 1901.

Zachoval se jen zlomek dolní čelisti a fragmenty stehenních a holenních kostí dospělého člověka. Inv. č. 7998.

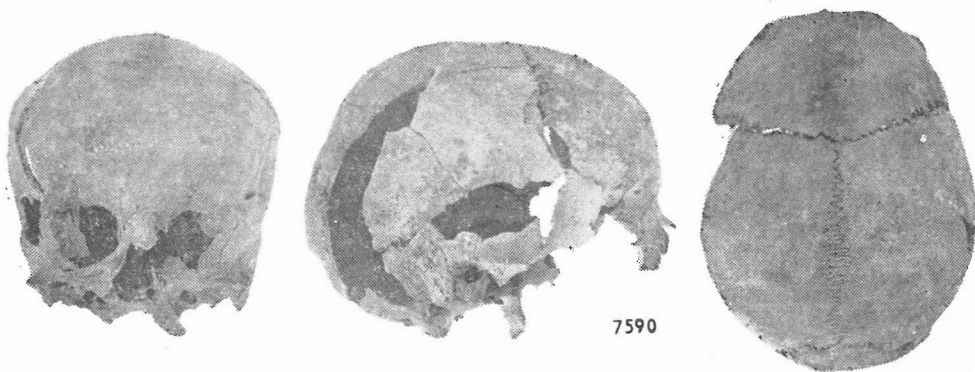
Bílina — 3/4. Jáma s lebkou odkryta v profilech u dolu Rudiay I, prozkoumána G. Laubem 14. 12. 1939 pod č. F 12. V jámě o průměru 100 cm se v neznámé hloubce (při celkové hloubce 200 cm) nacházela torzovitá část lebky spolu se zlomky sídlištní keramiky. Pram.: 9:1989 [1975]; 10: Bílina 19.

Antropologický nález společný s položkou Bílina — 3/5.

Obr. 53. Bílina — 3/6. Část lebky inv. č. 8024 se stopami štípání na okrajích. Knovízská kultura. Muž, 40—50 let.

Abb. 53. Bílina — 3/6, Bruchteil des Knovizerschädels Nr. 8024 mit Hackenspuren an den Rändern. Mann, 40—50 Jahre.

Obr. 54. Bílina — 3/6, knovízská lebka inv. č. 7590. Žena, 20—30 let.

Abb. 54. Bílina — 3/6, knovizer Schädel Nr. 7590. Frau, 20—30 Jahre.

Bílina — 3/5. Jáma s lebkou odkryta v profilech u dolu Rudiay I, prozkoumána G. Laubem 14. 12. 1939 pod č. F 13. V jámě kuželovitého tvaru o průměru 130 cm se v neznámé hloubce (při celkové hloubce 90 cm) nacházela torzovitá část lebky spolu se zlomky sídlištní keramiky. Pram.: 9:1990(1976); 10: Bílina 19.

V sáčcích s nálezy z obou dvou posledních míst (Bílina — 3/4 a Bílina — 3/5) byly nalezeny zlomky lebeční klenby, které je možno slepit dohromady. V obou odděleně prozkoumaných jamách tedy byly uloženy pozůstatky téhož člověka, muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Lze změřit jen několik málo měr. mj. i délku lebky (středně dlouhá). Inv. č. 7588.

Bílina — 3/6. Jáma s kostrou rozrušena v profilech u dolu Rudiay I, obsah zachránili dělníci a předali 28. 9. 1940 bílinskému muzeu pod č. G 1. Dodána byla jedna úplnější kostra, dvě torzovité lebky a zlomky sídlištní keramiky. Pram.: 2:5386/51; 9:1978, 1979; 10: Bílina 19, kde však je veškerý materiál veden pod č. H 1.

V antropologickém materiálu rozlišeny pozůstatky čtyř nebo tří osob:

1. čelní, týlní a obě temenní kosti z lebky dospělého muže, zemřelého asi ve věku mezi 40 a 50 lety. Inv. č. 8023.

2. porušená čelní kost a zlomky temenních kostí pravděpodobně muže, zemřelého ve věku asi mezi 40 a 50 lety. Na temenních kostech staré lomy, pravděpodobně stopy záměrného štípání. Inv. č. 8024.

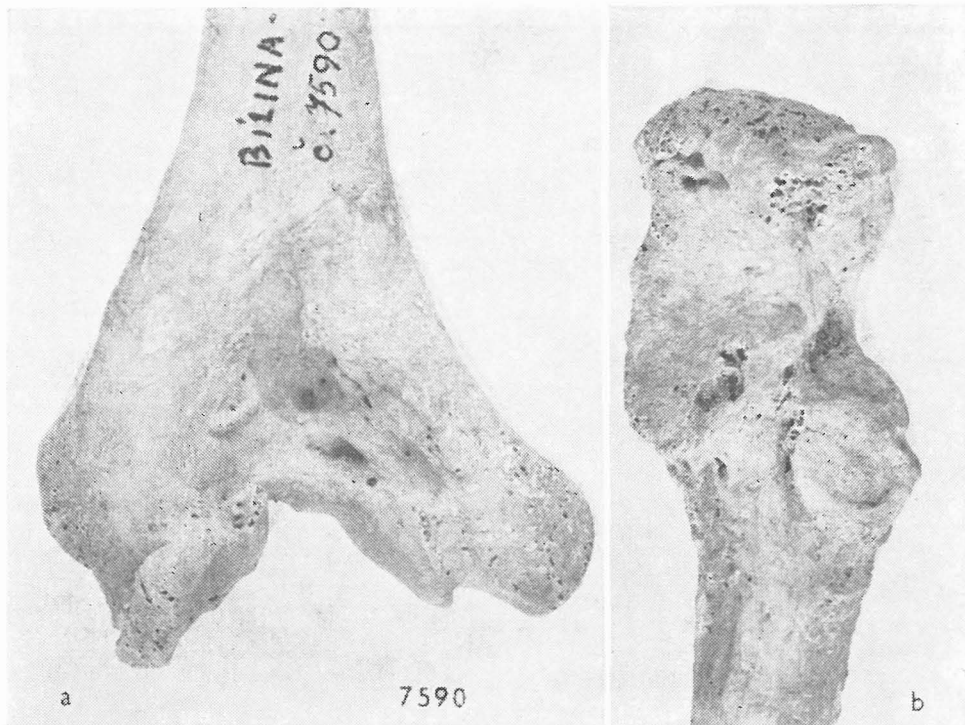
3. poměrně dobře zachovaná kostra ženy, zemřelé ve věku mezi 20 a 30 lety. Mozkowna je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a vysoká, má úzký obličej a středně vysoký obličej i horní obličej; dolichokran, hypsikran, akrokran, metriometop, leptoprosop a leptén, aristencefal. Chrup je jen slabě obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát. Výška postavy byla vypočítána na 159,5 cm (vysoká). Dolní epifyza levé pažní kosti a horní epifyza levé loketní kosti výrazně deformovány, zřejmě kongenitálně. Inv. č. 7590.

4. pravostranná pažní kost a zlomky kostí dolních končetin dospělého člověka. Nelze vyloučit, že tyto části postkraniálního skeletu patří k jedné z lebek, uvedených pod č. 1 a 2. Inv. č. 8026.

Bílina — 3/7. Jáma s lebkou rozrušena v profilech u dolu Rudiay I, zbytek prozkoumán J. Glottem 5. 10. 1940 pod č. G 2. V jámě dochované jen nepatrně se v neznámé hloubce nacházela torzovitá část lebky spolu se zlomky sídlištní keramiky. Pram.: 2:5386/51, 2238/48; 9:1991 (1977); 10: Bílina 19.

Zachovala se jen část lebeční klenby pravděpodobně ještě nedospělého člověka. Na týlní kosti je vytvořeno *os Incae, cribra orbitalia bilat.* Inv. č. 7589.

Bílina — 4/4. Hrob odkryt při skrývce v trati Büschel, prozkoumán G. Laubem 25. 9. 1945 pod č. 8. V jámě s oblým dnem o rozměrech 150×110 cm ležela v hloubce 30 až 65 cm kostra v natažené poloze, v orientaci V—Z, s pravou paží podle těla, levá

Obr. 55. Bílina — 3/6, vrožená deformace loketního kloubu u knovízské kostry inv. č. 7590; dolní epifýza humeru (a) a horní epifýza ulny (b).

Abb. 55. Bílina — 3/6, angeborene Deformation des Ellbogengelenkes am knovízer Skelett Nr. 7590; untere Epiphyse des Oberarmknochens (a) und obere Epiphyse der Elle (b).

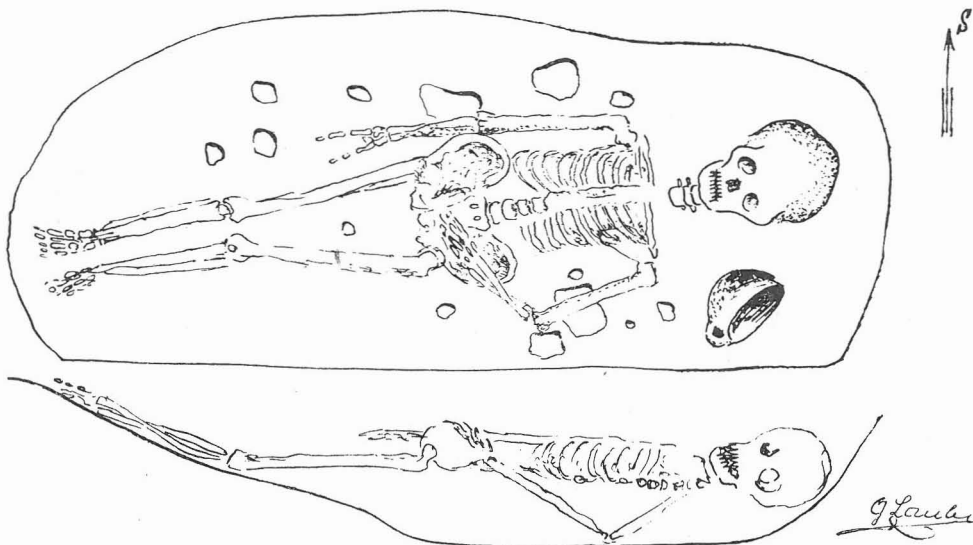
položena přes pánev, dolní končetiny zdviženy v souladu s oblou profilací dna. Vedle levého spánku lebky ležel oble kónický koflík a jehlice s roztepanou svinutou hlavicí. V zásypu jámy nalezeny roztroušené drobné zlomky keramiky a úlomky mazanice. Pram.: 10: Bílina 22.

Zachovala se téměř kompletní kostra ženy, zemřelé ve věku mezi 20 a 30 lety. Mozkovna je v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a středně vysoká, obličej je středně široký, nízký obličej i horní obličej; v indexech mesokran, hypsi- a akrokran, metriometop, mesoprosop a mesén, chamaekonch a mesorhin, ortognát a eurymandibulár, oligencefal. Chrup je jen slabě obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát, horní osmičky dosud neprořezaly. Výška postavy byla vypočítána na 161 cm (vysoká). Inv. č. 7587.

Břeštiny — 8/1. Jáma s lebkou odkryta při těžbě v Sieberově pískovně, prozkoumána A. H. Fasslem 21. 2. 1899. V jámě kotlovitého tvaru o průměru 250 cm se v neznámé hloubce [při celkové hloubce 100 cm] nacházela torzovitá část lebky spolu se zlomky sídlištní keramiky, zvířecími kostmi a mazanicí. Pram.: 1: Břeštiny 11; 4: 21. 2. 1899.

Zachovala se většina mozkovny muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. V absolutních mírách je dlouhá a vysoká, hysikranní. Inv. č. 7584.

Havraň — 13/1. Jáma s kostrou byla rozrušena při skrývce na parcele č. 211, místo ověřeno J. Kamitzem 7. 7. 1910. V jámě nejistých rozměrů se v hloubce 120 cm nacházela asi polovina kostry ležící na pravém boku v orientaci J—S, bez zřetelných po-

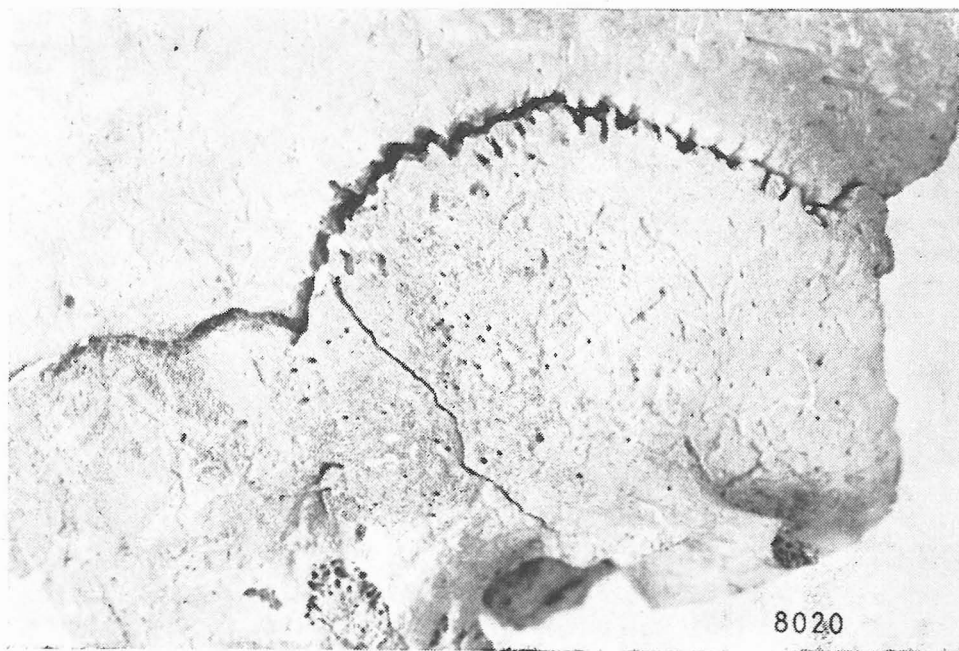

Obr. 56. Bílina — 4/4, knovízský hrob z 25. 9. 1945. Pram.: Muzeum Bílina, Archív G. Laubeho, Bílina 22.

Abb. 56. Bílina — 4/4, knovizer Grab gefunden den 25. 9. 1945.

Obr. 57. Chouč — 19/1. Sutura squamosa pseudoserrata u dětské lebky inv. č. 8020. Knovízská kultura.

Abb. 57. Chouč — 19/1, Sutura squamosa pseudoserrata am knovizer Kinderschädel Nr. 8020.

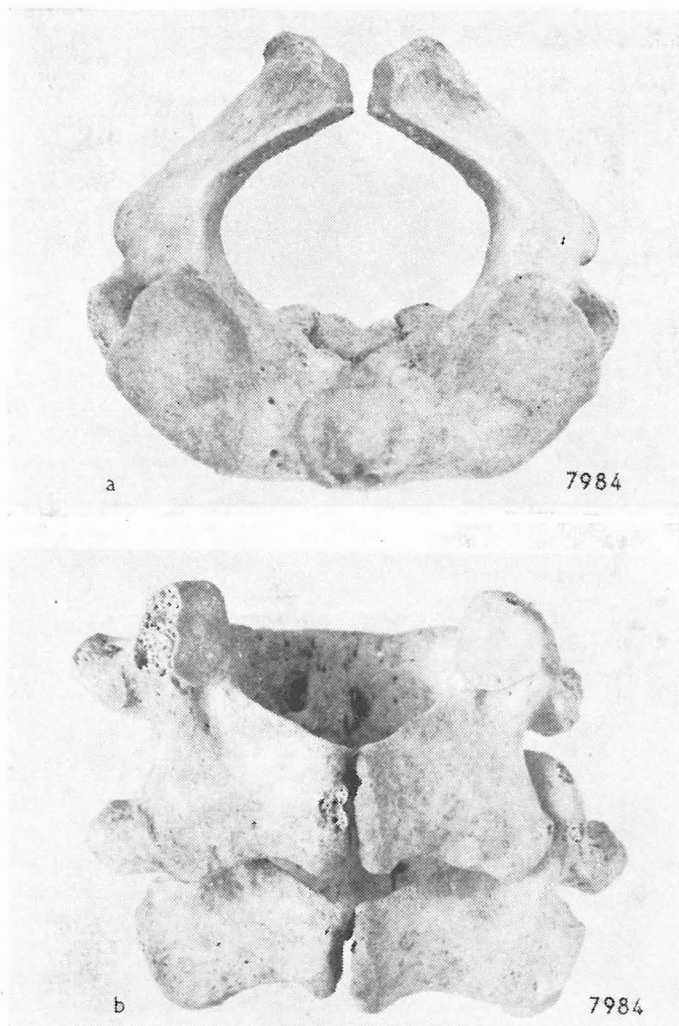
zůstatků výbavy, avšak spolu se zlomky keramiky; datování není zcela jisté. Pram.: 1: Havraň 4—6; 3:7—8/1910.

Poměrně dobře zachovaná lebka asi osmi- až devítiletého dítěte. Mozkovna je dolichokranní, ortokranní a akrokranní, eurymetopní, obličej mesoprosopní a mesenní, hypsikonchní a chamaerhinní, ortognát a leptomandibulár. Inv. č. 7581.

Chouč — 19/1. Jáma s kostrou odkryta na jižním svahu Bořeně, prozkoumána G. Laubem v létě 1926 pod č. 20. V jámě o průměru 160 cm ležela v hloubce 149 cm [při celkové hloubce 160 cm] kostra v natažené poloze s orientací S—J, lebka rozdrčena, bez výbavy. Z výplně, v níž byly výrazně zastoupeny čedičové balvany, byly získány střepy málo výrazného charakteru a zvířecí kosti; datování není zcela jisté. Pram.: původní zpráva se nezachovala. Liter.: LAUBE 1927, 47, jáma označena jako Anlage 5 b.

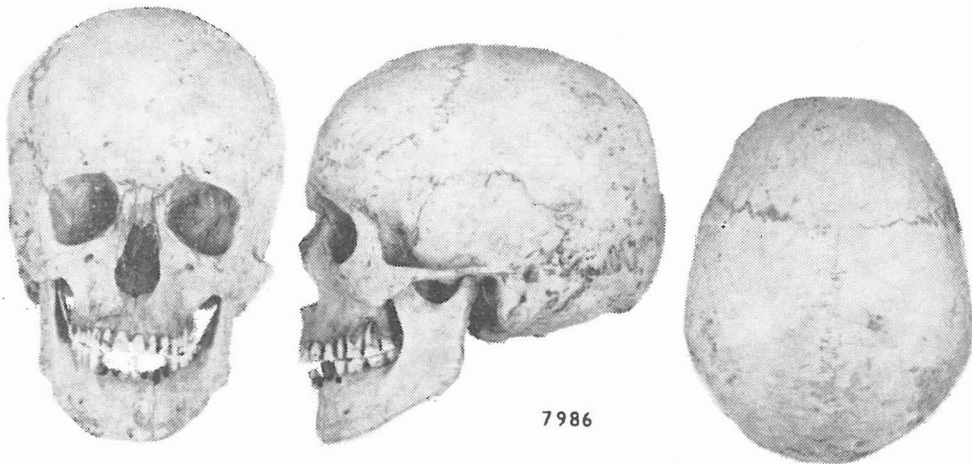
V antropologickém materiálu rozlišeny pozůstatky dvou osob:

1. týlní kost a zlomek temenní kosti, horní čelist a fragment bederního obratle dospělého člověka. Na temenní kosti stopy štípání, staré lomy. Inv. č. 8019.

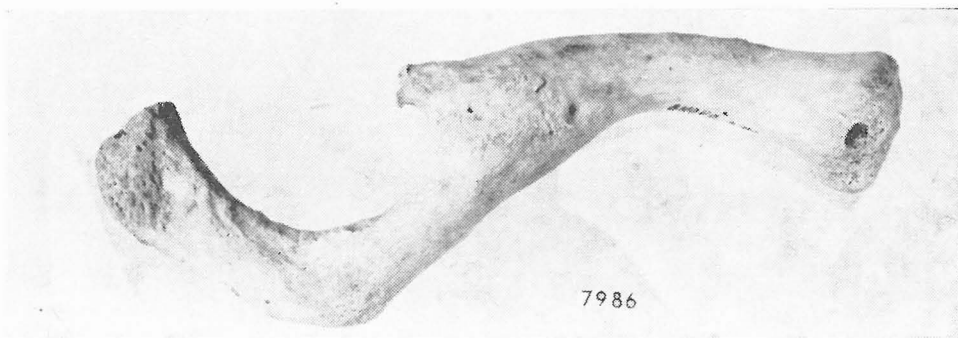
Obr. 58. Chouč—19/2, spina bifida C 2 (a) a L 4 a 5 (b) na páteři dětské kostry inv. č. 7984. Dítě, 9 let, knovízská kultura.

Abb. 58. Chouč — 19/2, Spina bifida des C 2 (a) und der L 4 und 5 (b) der Kinderwirbelsäule Nr. 7984. Kind, 9 Jahre, knovizer Kultur.

Obr. 59. Chouč — 19/2, knovízská lebka inv. č. 7986. Muž, 40—50 let.

Abb. 59. Chouč — 19/2, knovizer Schädel Nr. 7986. Mann, 40—50 Jahre.

Obr. 60. Chouč — 19/2, zhcjená zlomenina levostranné klíční kosti kostry inv. č. 7986 z knovízského hrobu. Muž, 40—50 let.

Abb. 60. Chouč — 19/2, verheiliter Bruch des linken Schlüsselbeins des Skelettes Nr. 7986; Mann, 40—50 Jahre, knovizer Grab.

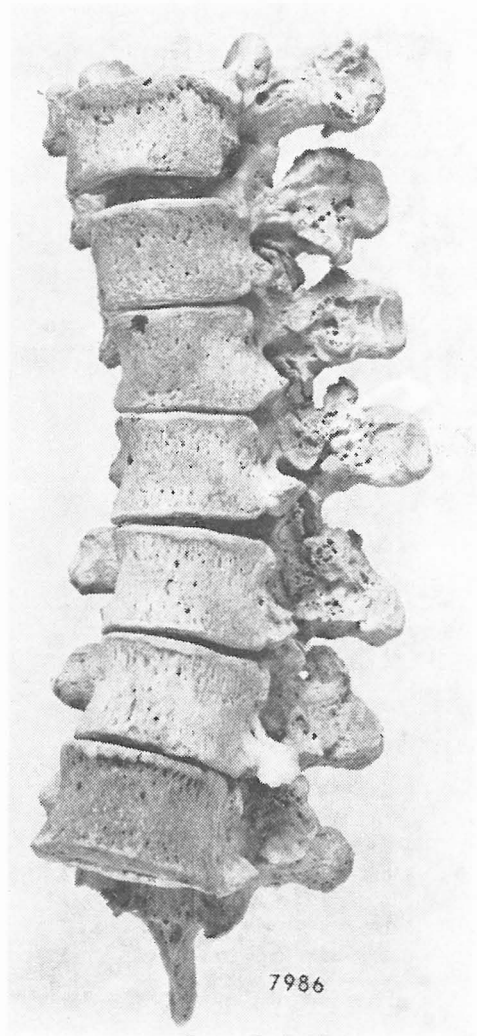
2. pravostranná temenní a spánková kost, týlní kost a horní čelist dítěte, zemřelého ve věku asi dvou let. *Sutura squamosa pseudoserrata upravo*. Inv. č. 8020.

Chouč — 19/2. Hromadný hrob odkryt na jižním svahu Bořeně, prozkoumán G. Laubem v srpnu 1927 pod č. 38. V jámě o rozměrech 200×130 ležely v hloubce 150 cm kostry čtyř jedinců, z nich jedna v poloze natažené s lebkou temenem vzhůru, druhá horní částí v natažené poloze obličejem k východu, dolní částí těla zalomena v úhlu 45° do volné části jámy, třetí, dětská kostra uložena v natažené poloze, ve stavu silně deformovaném; všechny v orientaci S—J a v malých rozestupech vedle sebe. Čtvrtá kostra v poloze vodorovně pohozené se znaky vychýlení těla na levý bok ležela při jižním okraji jámy, překrývala dolní končetiny předešlých koster a měla orientaci Z—V. Pohřbení byli bez výbavy. Ve výplni, v jejíž horní části byly silně zastoupeny čedičové balvany, se v nižší části nacházely střepy z nádob a zvířecí kosti. Zlomek bronzoviny s neúplným koflíkem u hlavy dítěte a kančí zub na prsou čtvrté kostry jsou snad milodary. Pram.: 10: Chouč. Liter.: LAUBE 1932, 26—27, Abb.: SPURNÝ 1948, 16

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky čtyř osob:

Obr. 61. Chouč — 19/2, artrotické změny na příčných výběžcích obratlů a mírná spondylóza vertebrálních těl u kostry inv. č. 7986. Muž, 40—50 let, knovízská kultura.

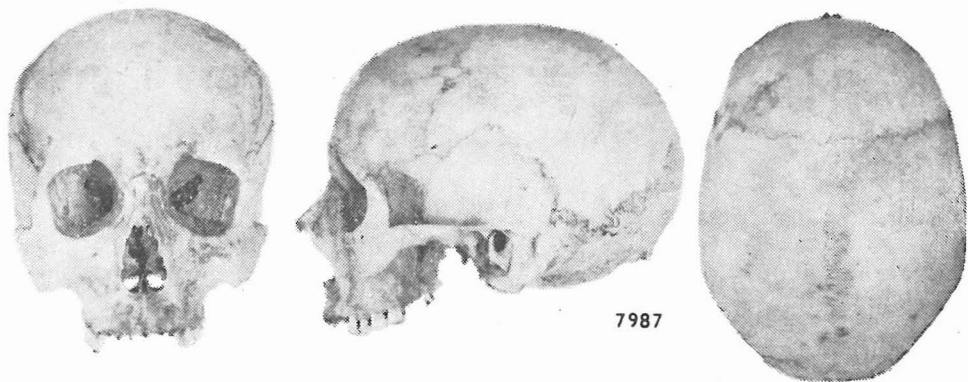
Abb. 61. Chouč — 19/2, arthrotische Veränderungen der Querfortsätze und mässige Spondylose der Wirbelkörper am Skelett Nr. 7986. Mann, 40—50 Jahre, knovizer Schädel.

1. téměř kompletní, dobře zachovaná kostra devítiletého dítěte. Lebka je dolichokranní, hypsi- a akrokranní, eurymetopní, obličej mesoprosopní a euryénní. hypsikonch, chamaerhin, mesognát a leptomandibulár. Při kořeni nosu zachován zbytek čelního švu, četné vsuté kůstky v lambdovém švu. *Spina bifida* 2. krčního a 4. a 5. bederního obratle. Inv. č. 7984.

2. téměř kompletní kostra ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Lebka je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, obličej středně široký, nízký obličej i horní obličej; v indexech je lebka dolichokranní, hypsikranní a akrokranní, eurymetopní, euryprosop a euryén, mesokonch a chamaerhin, ortognát a eurymandibulár, euencefál. Silně obroušený trvalý chrup bez kazů a intravitálních ztrát. Zachovaná levostranná pánevní kost je ženského tvaru se sulcus praeauricularis, ischiopubický index se svou hodnotou řadí rovněž mezi ženské pánevní kosti. *Spondylolysa* 5. bederního obratle bilaterální. Výška postavy byla vypočítána na 157 cm (nadstřední). Inv. č. 7985.

3. téměř kompletní kostra muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a vysoká, středně široký a středně vysoký obličej i horní obličej; mesokran, hypsikran a akrokran, metriometop, leptoprosop a mesén, mesokonch a leptorhin, ortognát a mesomandibulár, aristencefal. Silně obroušený chrup bez kazů a intravitálních ztrát, ostitické ložisko u kořene levostranné horní 2. stoličky. Pánevní kosti mužského tvaru s úzkou incisura ischiadica major a bez sulcus praeauricularis. Výška postavy byla vypočítána na 165,5 cm (střední). Zhojená zlomenina levostranného klíčku, spondylóza bederní páteře, intervertebrální artróza a artrotické změny na žebrech a příčných výběžcích obratlů. Inv. č. 7986.

Obr. 62. Chouč — 19/2, knovízská lebka inv. č. 7987. Muž, 50—60 let.

Abb. 62. Chouč — 19/2, knovizer Schädel Nr. 7987. Mann, 50—60 Jahre.

4. téměř nepoškozená lebka bez dolní čelisti, pozůstatek muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mozkovna je velmi dlouhá, středně široká a středně vysoká, obličej středně široký a horní obličej vysoký; v indexech dolichokran, ortokran a metriokran, metriometop, leptén, hypsikonch a leptorhin, ortognát, aristencefal. Velké množství vsutých kůstek v lambdovém švu. Inv. č. 7987.

Lhotka — 27/1. Jáma s kosterou rozrušena při zemních pracích u vodárny, místo ověřeno R. R. Weinzierlem 6. 6. 1897. V jámě neuvedených rozměrů se v hloubce 100 cm nacházela kostra bez zřetelných pozůstatků vybavy, avšak spolu se zlomky sídlištní keramiky. Pram: 13:57/43; 15:2/155 6/102.

Mírně poškozená lebka ženy, zemřelé ve věku 30 — 40 let. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, obličej úzký a středně vysoký, horní obličej také středně vysoký. V indexech dolichokran, hypsikran a akrokran, eurymetop, mesoprosop a mesén, chamaekonch a mesorhin, ortognát a eurymandibulár, aristencefal. Silně abradovaný chrup bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 7585.

Míry a indexy lebek knovízské kultury

Lokalita:	Bílina				Břešťany	
Inv. č.:	7586	7588	7590	7589	7587	7584
Pohlaví:	žena	muž	žena	?	žena	muž
Stáří:	40—50	50—60	20—30	juv.	20—30	30—40
Délka lebky (1)	178	181	184	—	170	186
Délka baze (5)	108?	—	—	—	93	—
Šířka lebky (8)	—	—	137	—	128	—
Nejmenší šířka čela (9)	88	102	93	94	87	—
Největší šířka čela (10)	—	120	116	—	106	—
Aurikulární šířka (11)	—	—	108	—	109	—
Asteriální šířka (12)	—	—	—	—	98	—
Výška lebky (17)	142	—	145	—	129	141
Nadušní výška (20)	—	—	—	—	106	—
Obvod lebky (23)	—	—	507	—	—	—
Příčný oblouk (24)	—	—	323	—	—	—
Podélný oblouk (25)	359	—	353	—	353	—
Čelní oblouk (26)	122	131	125	125	118	130
Temenní oblouk (27)	123	—	118	108	120	123
Týlní oblouk (28)	114	—	108	—	115	—
Čelní tětíva (29)	108	116	108	107	104	115
Temenní tětíva (30)	110	—	105	99	110	108
Týlní tětíva (31)	97	—	91	—	95	—
Kapacita (38)	—	—	1500	—	1147	—
Délka obličeje (40)	97	—	—	—	91	—
Šířka horního obličeje (43)	—	—	—	—	95	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	—
Bizygomatická šířka (45)	115?	—	115?	—	120	—
Šířka středního obličeje (46)	—	—	—	—	—	—
Výška obličeje (47)	—	—	109	—	103	—
Výška horního obličeje (48)	64	—	67	—	63	—

Lokalita:	Havraň		Chouč		Lhotka	
Inv. č.:	7581	7984	7985	7986	7987	7585
Pohlaví:	?	?	žena	muž	muž	žena
Stáří:	8—9	9	30—40	40—50	50—60	30—40
Délka lebky (1)	173	182	178	189	194	180
Délka baze (5)	90	95	101	103	101	104
Šířka lebky (8)	126	135	127	146	144	132
Nejmenší šířka čela (9)	92	101	90	99	98	95
Největší šířka čela (10)	116	120	109	125	126	115
Aurikulární šířka (11)	96	100	108	118	116	115
Asteriální šířka (12)	—	102	96	104	108	—
Výška lebky (17)	127	138	135	150	137	135
Nadušní výška (20)	106	118	110	124	117	113
Obvod lebky (23)	480	509	490	539	543	500
Příčný oblouk (24)	297	318	297	338	325	303
Podélný oblouk (25)	363	371	349	410	397	367
Čelní oblouk (26)	127	125	122	146	137	121
Temenní oblouk (27)	130	132	123	150	139	126
Týlní oblouk (28)	106	114	104	114	121	120
Čelní tětíva (29)	108	110	108	122	108	106
Temenní tětíva (30)	115	117	110	130	126	112
Týlní tětíva (31)	92	98	89	96	103	97
Kapacita (38)	1139	1397	1258	1720	1586	1322
Délka obličeje (40)	80	91	95	93	93	99
Šířka horního obličeje (43)	91	100	103	104	109	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	93	96	97	101	—
Bizygomatická šířka (45)	103	116	125?	132	133	125
Šířka stř. obličeje (46)	—	87	89	92	98	—
Výška obličeje (47)	90	99	102	122	—	110
Výška horního obličeje (48)	53	54	60	72	78	67

Míry a indexy lebek knovízské kultury (1. pokračování)

Lokalita:	Bílina		Břeštiny			
Inv. č.:	7586	7588	7590	7587	7584	
Pohlaví:	žena	muž	žena	?	žena	muž
Stáří:	40—50	50—60	20—30	juv.	20—30	30—40
Interorbitální šířka (50)	—	—	—	—	—	—
Šířka očníce (51)	41	—	—	—	40	—
Výška očníce (52)	31	—	—	—	30	—
Šířka nosu (54)	26	—	—	—	22	—
Výška nosu (55)	49	—	49	—	45	—
Nejmenší šířka nosu (57)	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	—	—	—	—	104	—
Bigoniální šířka (66)	—	—	—	—	95	—
Výška brady (69)	—	—	—	—	29	—
Výška ramene mand. (70)	—	—	—	—	—	—
Šířka ramene mand. (71)	—	—	—	—	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový (I 1)	—	—	74,5	—	75,3	—
I. délkovýškový (I 2)	79,8	—	78,8	—	75,9	75,8
I. šířkovýškový (I 3)	—	—	105,8	—	100,8	—
I. frontoparietální (I 13)	—	—	67,9	—	68,0	—
I. obličej (I 38)	—	—	94,8?	—	85,8	—
I. horního obličej (I 39)	55,7	—	58,3?	—	52,5	—
I. očníce (I 42)	75,6	—	—	—	75,0	—
I. nosu (I 48)	53,1	—	—	—	48,9	—
Alveolární i. (I 60)	89,8?	—	—	—	97,8	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	109,2	—
Výška postavy	—	—	159,5	—	161,0	—

Lokalita:	Havraň		Chouč		Lhotka	
Inv. č.:	7581	7984	7985	7986	7987	7585
Pohlaví:	?	?	žena	muž	muž	žena
Stáří:	8—9	9	30—40	40—50	50—60	30—40
Interorbitální šířka (50)	—	19,5	21,5	21,0	21,0	—
Šířka očníce (51)	35	38	38	39	40,5	39
Výška očníce (52)	30	33	30,5	33	36	29
Šířka nosu (54)	22	22	23	22	23	23
Výška nosu (55)	40	40	44	51	58	48
Nejmenší šířka nosu (57)	—	9,1	9,0	8,5	9,5	—
Šířka kondylů mand. (65)	87	98	105	117	—	117
Bigoniální šířka (66)	79	84	96	101	—	110
Výška brady (69)	23	30	31	34	—	32
Výška ramene mand. (70)	—	—	53	61	—	—
Šířka ramene mand. (71)	—	—	27	31	—	—
Hloubka front. (IOW-n)	—	17,9	18,0	18,0	19,8	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	19,0	16,7	20,3	14,8	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	1,9	4,0	2,5	5,0	—
I. délkošířkový (I 1)	72,8	74,2	71,3	77,2	74,2	73,3
I. délkovýškový (I 2)	73,4	75,8	75,8	79,4	70,6	75,0
I. šířkovýškový (I 3)	100,8	102,2	106,3	102,7	95,1	102,3
I. frontomandibulární (I 13)	73,0	74,8	70,9	67,8	68,1	72,0
I. obličej (I 38)	87,4	85,3	81,6?	92,4	—	88,0
I. horního obličej (I 39)	51,5	46,6	48,0?	54,5	58,6	53,6
I. očníce (I 42)	85,7	86,8	80,3	84,6	88,9	74,4
I. nosu (I 48)	55,0	55,0	52,3	43,1	39,7	47,9
Alveolární i. (I 60)	88,9	95,8	94,1	90,3	92,1	95,2
Frontomandibulární i.	85,9	83,2	106,7	102,0	—	115,8
Výška postavy	—	—	157,0	165,6	—	—

I. LATĚNSKÁ KULTURA

Bečov — 1/1. Hrob rozrušen při stavbě silnice do Kamenné Vody, část zachránil p. Fritz a předal 6. 4. 1907 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 5:13631; 13:31/43.

Lebka dítěte, zemřelého ve věku osmi let. Mozkovna je dolichokranní, ortoa akrokraní, eurymetopní, chamaekonch a hyperchamaerhin, ortognát a mesomandibulár. Inv. č. 7600.

Bílina — 4/6. Hrob odkryt při skrývce v trati Büschel, prozkoumán G. Laubem 21. 9. 1946 pod č. 93 (100). V jámě o rozměrech 140×40 cm ležela v hloubce 40 cm kostra v natažené poloze v orientaci SV—JV a byla bez výbavy. Pram.: 10: Bílina 22.

Zlomky bederních obratlů, dlouhé kosti levé horní končetiny, obě stehenní a holenní kosti dospělého člověka, pravděpodobně muže, *Spondylolýza* jednoho z bederních obratlů (nález je tak poškozen, že nelze určit přesně obratel). Výška postavy byla vypočítána na 168 cm (nadstřední). Inv. č. 7609.

Braňany — 7/1. Hrob rozrušen při sesuvu ve Weizendorferově pískovně, prozkoumán G. Laubem 11. 10. 1943. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 100 cm kostra v nerekonstruovatelné poloze a orientaci a měla na ruku tři bronzové náramky. Že ve skutečnosti šlo o pohřeb dvou jedinců, nálezce nepostřehl. Pram.: 10: Braňany 3. Liter.: FILIP 1956, 335.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. zlomek lebeční klenby a dolní čelisti a fragmenty postkraniálního skeletu dospělého člověka, pravděpodobně ženy. V dolní čelisti má druhý levostranný premolár kaz, lůžko po pravostranné první stoličce je zhojeno po intravitální ztrátě zubu. Inv. č. 8029.

2. zlomek lebeční klenby [čelní, týlní a obě temenní kosti] dospělého člověka, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Inv. č. 8030.

Břežánky — 9/1. Hrob rozrušen za neznámých okolností u Břežánek, část zachránil učitel Görg a předal bílinskému muzeu v r. 1923. Dodána byla část kostry bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 6:2888.

Poměrně dobře zachovaná lebka muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety (dolní čelist se nezachovala). Mozkovna je v absolutních mírách středně dlouhá, středně široká a středně vysoká, obličej je široký a horní obličej středně vysoký; v indexech mesokran, hypsikran a metriokran, stenometop, mesén, mesokonch a mesorhin, ortognát, aristencefál. V horní čelisti slabě obroušený chrup, 7 zubů postmortálně ztraceno. Inv. č. 7960.

Bystřany — 11/1. Hrob rozrušen při hloubení rigolů ve Försterově zahradě, část zachránil A. H. Fassel 29. 5. 1905. Získána byla část kostry bez výbavy. Pram.: 10: Bystřany 56—58; 4: 29. 5. 1905. Liter.: FILIP 1956, 336.

Zlomky lebky i postkraniálního skeletu muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Inv. č. 7605.

Bystřany — 11/2. Hrob rozrušen při hloubení rigolů ve Försterově zahradě, část zachránil A. H. Fassel 29. 5. 1905. Získána byla část kostry s bronzovým náramkem a dvěma nánožníky. Pram.: 1: Bystřany 56—60; 4: 29. 5. 1905. Liter.: FILIP 1956, 336.

Zlomek lebeční klenby, dolní čelist a fragmenty horní končetiny dospělého člověka ve věku mezi 30 a 40 lety, pravděpodobně muže. Inv. č. 7606.

Hostomice — 15/1. Hrob odkryt za neznámých okolností u Hostomic, deponován bez udání nálezce v teplickém muzeu. Dochována je část kostry s kostěnou dýkou, bronzovou sponou a dvěma neúplnými bronzovými náramky. Pram.: 7:4033—4039. Liter.: WEINZIERL 1899, 22; FILIP 1956, 345.

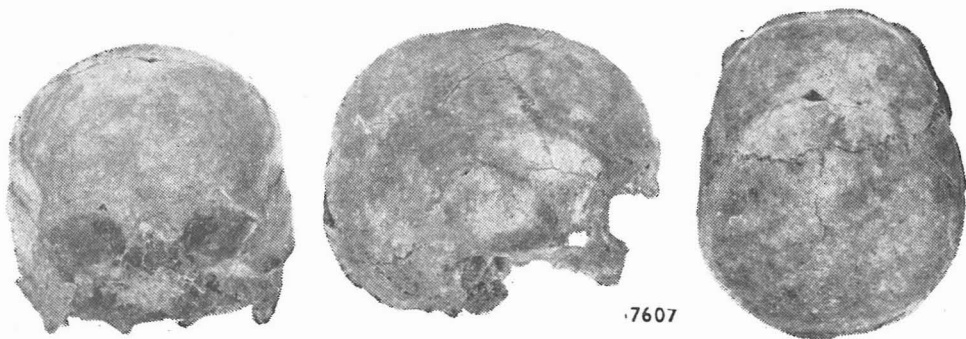
Zlomek dolní čelisti a fragmenty levých předloketních kostí dospělého člověka. Inv. č. 8022.

Chotovenka — 18/1. Hrob odkryt při těžbě na dole Heinrich, prozkoumán A. f. V. 18. 4. 1941 pod č. 4. V jámě o rozměrech 135×50 cm, zčásti odtěžené, ležela v hloubce 45 cm kostra v natažené poloze v orientaci S—J, obličejem k západu, a měla u pravého ramene neidentifikovatelný zlomek železa. Z výplně byly získány zlomky sídlištní keramiky. Pram.: 2:4269/46; 9:1078, 1087. Liter.: GIESECKE 1942, 56; FILIP 1956, 348.

Lebka člověka, zemřelého ve věku 15 — 16 let (dolní čelist se nezachovala). Mozkovna je mesokranní, hypsikranní a akrokranní, euryrmetopní, obličej pravděpodobně euryenní, mesokonch, chamaerhin, ortognát. Inv. č. 7961.

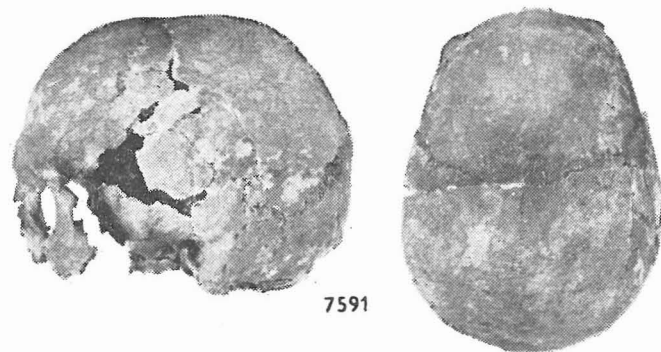
Chudeřice — 20/1. Hrob rozrušen za neznámých okolností u dolu Ludvík, část zachránil Ing. Heina a předal 15. 4. 1907 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 13:11/43; 16:42.

Mozkovna a zlomek dolní čelisti muže, zemřelého ve věku 40 až 50 let. Mozkovna je středně dlouhá, středně široká a vysoká, v indexech brachykranní, hypsikranní, metriokranní a euryrmetopní, aristencefální. Chrup je středně obroušen, levostranná dolní šestka má kaz. Inv. č. 7607.

Obr. 63. Chudeřice — 20/1, laténská lebka inv. č. 7607. Muž, 40—50 let.

Abb. 63. Chudeřice — 20/1, latènzeitlicher Schädel Nr. 7607. Mann, 40—50 Jahre.

Obr. 64. Jenišův Újezd — 22/2, laténská lebka inv. č. 7591. Muž, 40—50 let.

Abb. 64. Jenišův Újezd — 22/2, latènzeitlicher Schädel Nr. 7591. Mann, 40—50 Jahre.

Chudeřice — 20/2. Hrob odkryt na parcele č. 172/2 u Weinmannova závodu, prozkoumán G. Laubem 20. 9. 1930. V jámě o rozměrech 220×60 cm ležela v hloubce 130 cm kostra v natažené poloze v orientaci S—J, obličejem k východu, a měla na prsou bronzovou sponu a na pravé ruce železný náramek. Pram.: 11: 18—25.

Kalva pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. V absolutních mírách je dlouhá a široká, v indexech brachykranní a euryrmetopní. Inv. č. 7601.

Jenišův Újezd — 22/2. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Faslem 3. 8. 1896 pod č. 7. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 18:75/43; 18:1/3. Liter.: WEINZIERL 1899, 37, Tf. XII, 1—3.

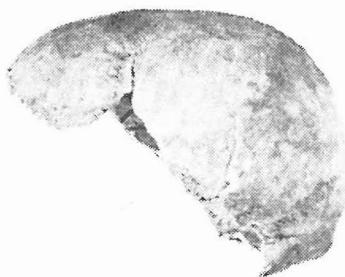
Lebka a část postkraniálního skeletu muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je dlouhá a úzká, v indexech dolichokranní, euryrmetopní, hypsikonchní a eurymandibulární. Chrup silně abradován, v dolní čelisti 7 lůžek zaceleno po intravitální ztrátě zubů (všechny stoličky a levostřanný druhý premolár); horní čelist se nezachovala. Výrazné artrotické změny na hlavičce 1. metatarsu. Inv. č. 7591.

Jenišův Újezd — 22/3. Dvojhrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 20. 4. 1897 pod č. 16/17. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:8395—8396; 18:1/6—7. Liter.: WEINZIERL 1899, 40.

Zachoval se pouze zlomek jedné holenní kosti dospělého člověka. Inv. č. 8011.

Jenišův Újezd — 22/4. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 20. 4. 1897 pod č. 19. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 1: Jenišův Újezd 163—166; 18:1/7. Liter.: WEINZIERL 1899, 40.

Zachovala se jen klenba mozkovny a levostranná stehenní a holenní kost pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je dlouhá a široká, brachykranní. Výška postavy byla vypočítána na 164 cm (střední). Inv. č. 7592.

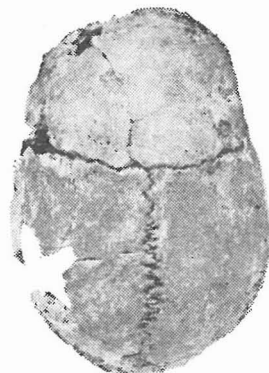
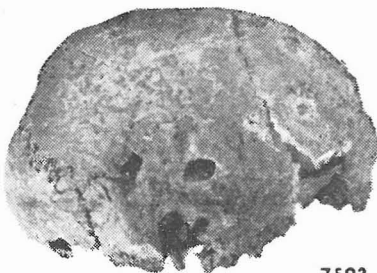

7592

Obr. 65.

Jenišův Újezd — 22/4, laténská lebka inv. č. 7592. Muž 40—50 let.

Abb. 65. Jenišův Újezd — 22/4, latènezeitlicher Schädel Nr. 7592. Mann, 40—50 Jahre.

7593

Obr. 66.

Jenišův Újezd — 22/5, laténská lebka inv. č. 7593. Žena, 30—40 let.

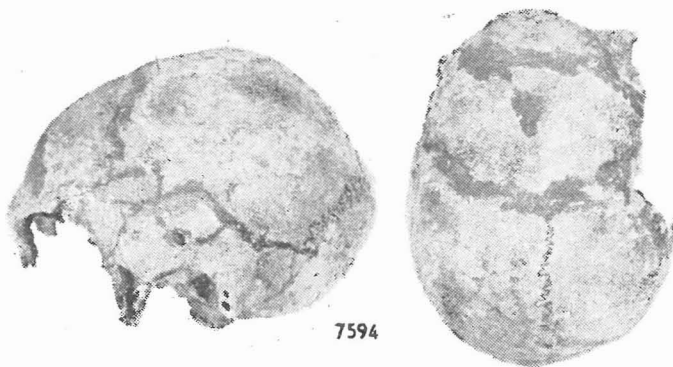
Abb. 66. Jenišův Újezd — 22/5, latènezeitlicher Schädel Nr. 7593. Frau, 30—40 Jahre.

Jenišův Újezd — 22/5. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 28. 4. 1897 pod č. 26. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 13:76/43; 18:1/9. Liter.: WEINZIERL 1899, 42, Tf. XII, 4.

Zachovala se mozkovna a zlomek dolní čelisti ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká a vysoká, v indexech hyperdolichokranní, ortokranní a akrokranní, eurymetopní, aristencefální. Inv. č. 7593.

Jenišův Újezd — 22/6. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 28. 4. 1897 pod č. 29. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 13:78/43/ 18:1/10. Liter.: WEINZIERL 1899, 42.

Mozkovna a dolní čelist ženy, zemřelé pravděpodobně ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá, úzká a středně vysoká, v indexech dolichokranní, ortokranní a metriokranní, aristencefální. Na týlní kosti je vytvořeno os apicis. Chrup v dolní čelisti středně obroušen, 15 zubů bez kazů a intra vitamních ztrát, levostranný zub moudrosti destruován kazem. Inv. č. 7594.

7594

Obr. 67.
Jenišův Újezd — 22/6,
latěnská lebka inv. č.
7594. Žena, 30—40 let.
Abb. 67. Jenišův Újezd
— 22/6, latènzeitlicher
Schädel Nr. 7594.
Frau, 30—40 Jahre.

Jenišův Újezd — 22/7. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 26. 7. 1897 pod č. 40. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:8546—8547; 18:1/13. Liter.: WEINZIERL 1899, 45.

Zlomek levostranné pažní a vřetenní kosti nedospělého člověka. Inv. č. 8012.

Jenišův Újezd — 22/8. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 10. 8. 1897 pod č. 44. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:8561; 18:1/15. Liter.: WEINZIERL 1899, 45—46.

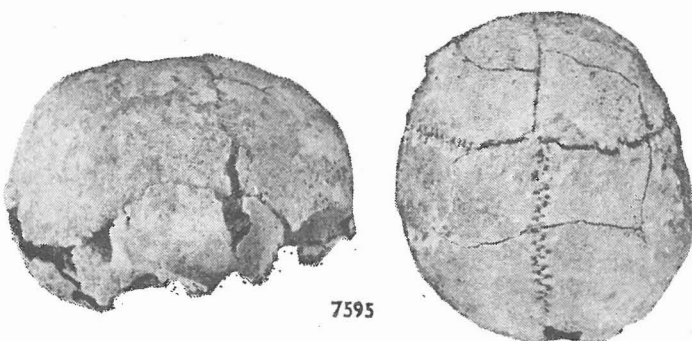
Zlomek pravostranné temenní a spánkové kosti dospělého člověka. Inv. č. 8013.

Jenišův Újezd — 22/9. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán R. R. Weinzierlem 14. 9. 1897 pod č. 51. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:8580—8581; 18:1/17. Liter.: WEINZIERL 1899, 48.

Zachovaly se pouze fragmenty předloketních kostí, které neumožňují žádné bližší určení. Inv. č. 8014.

Jenišův Újezd — 22/10. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 2. 10. 1897 pod č. 60. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 1: Jenišův Újezd 176; 18:1/20. Liter.: WEINZIERL 1899, 51.

Zachovalo se pouze tělo dolní čelisti dospělého člověka, trvalý chrup je středně obroušen. Inv. č. 8015.

7595

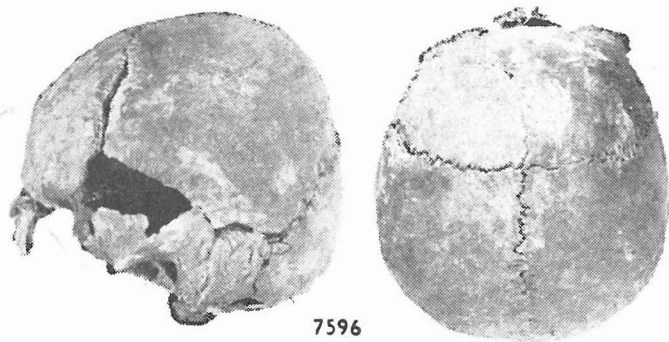
Obr. 68.
Jenišův Újezd — 22/11,
latěnská lebka inv. č.
7595. Muž, 30—40 let.
Abb. 68. Jenišův Újezd
— 22/11, latènzeitlicher
Schädel Nr. 7595.
Mann, 30—40 Jahre.

Jenišův Újezd — 22/11. Hrob rozrušen při těžbě na parcele č. 661/662, rekonstruován A. H. Fasslem 13. 10. 1897 pod č. 61. Zachráněna z něho část kostry a zlomky želez. Pram.: 7:6264; 18:1/21. Liter.: WEINZIERL 1899, 51.

Zachovala se pouze mírně postmortálně deformovaná kalva muže, zemřelého asi ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách krátká a středně široká, v indexech hyperbrachykraní a eurymetopní. Inv. č. 7595.

Jeníšův Újezd — 22/12. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 13. 12. 1897 pod č. 68. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:8638; 18:1/24. Liter.: WEINZIERL 1899, 53.

Diafýza jednoho z humerů, která se jako jediný zlomek z tohoto hrobu zachovala, neumožňuje žádné bližší určení, než že jde o pozůstatek dospělého člověka. Inv. č. 8016.

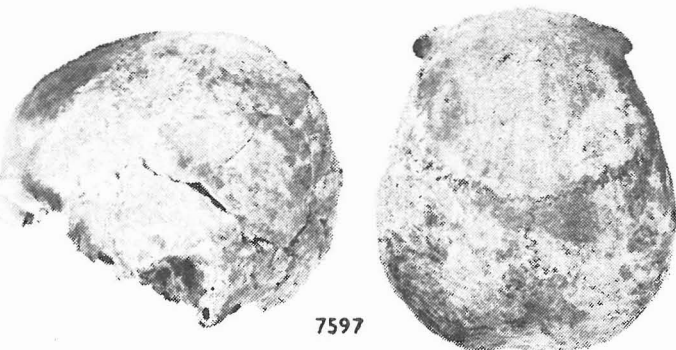
Obr. 69.

Jeníšův Újezd — 22/13, laténská lebka inv. č. 7596. Muž, 30—40 let.

Abb. 69. Jenišův Újezd - 22/13, latènzeitlicher Schädel Nr. 7596. Mann, 30—40 Jahre.

Jeníšův Újezd — 22/13. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 13. 12. 1897 pod č. 69. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 13:80/43; 18:1/24. Liter.: WEINZIERL 1899, 53.

Zachovala se lebka s rozbitým obličejem a první tři obratle muže, zemřelého ve věku 30 až 40 let. Mozkovna je v absolutních mírách krátká, středně široká a vysoká, v indexech ultrabrachykranní, hysikranní, metrikranní a metriometopní, aristencefál. V čelistech středně až silně abraďovaný chrup, horní levostranný první řezák vypadl intra vitam, jinak chrup bez kazů a intravitálních ztrát. Inv. č. 7596.

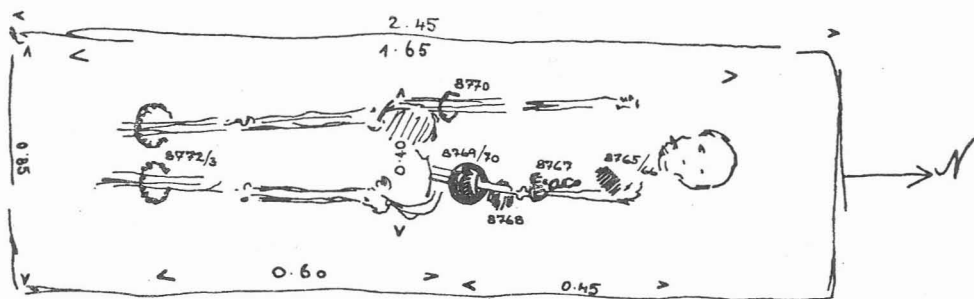
Obr. 70.

Jeníšův Újezd — 22/14, laténská lebka inv. č. 7597. Muž, 40—50 let.

Abb. 70. Jenišův Újezd - 22/14, latènzeitlicher Schädel Nr. 7597. Mann, 40—50 Jahre

Jeníšův Újezd — 22/14. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 661/662, prozkoumán A. H. Fasslem 23. 5. 1898 pod č. 75. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 13:79/43; 18:1/26. Liter.: WEINZIERL 1899, 55, Tf. XIII, 3—5.

Zachovala se robustní lebka s rozbitou obličejovou částí. V absolutních mírách je středně dlouhá a široká, v indexech hyperbrachykranní a stenometopní. Jsou to pozůstatky muže, zemřelého ve věku 40 — 50 let. V horní čelisti je zacelen alveol po intravitální ztrátě pravostranné šestky, sousední sedmička je kazem destruována až ke krčku, na levé straně je zhojen alveol po 2. stoličce, celý chrup je silně obroušen. Inv. č. 7597.

Obr. 71. Jenišův Újezd — 22/15, laténský hrob z 11. 9. 1900. Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/25.

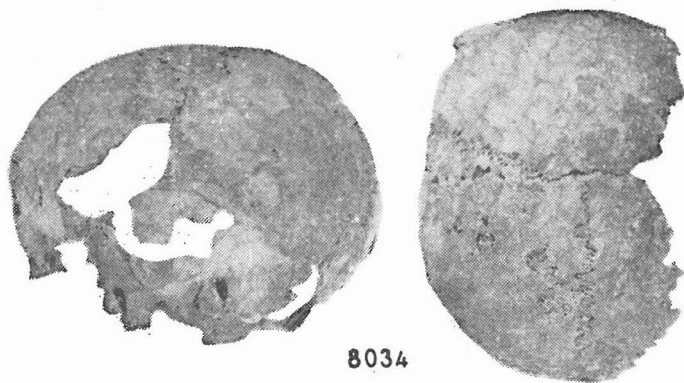
Abb. 71. Jenišův Újezd — 22/15, latènzeitliches Grab gefunden den 11. 9. 1900.

Jenišův Újezd — 22/15. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 650, prozkoumán R. R. Weinzierlem 15. 4. 1901 pod č. 96. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 7:9089—9090; 17:1/25. Liter.: BUDÍNSKÝ 1970, 16.

Zachovaly se jen dva malé zlomky kostí, které neumožňují žádné určení. Inv. č. 8017.

Jenišův Újezd — 22/16. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 650, prozkoumán R. R. Weinzierlem 15. 4. 1901 pod č. 96. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 17:1/52. Liter.: BUDÍNSKÝ 1970, 18.

Velmi špatně zachovaná kostra ženy, zemřelé ve věku 30 — 40 let. Z lebky se podařilo zrekonstruovat levou polovinu mozkovny, obličej je ve zlomcích; kromě toho se zachovaly zlomky obratlů a kosti dolních končetin. Mozkovna je v absolutních mírách krátká, pravděpodobně středně široká a středně vysoká, v indexech hypsikranní, pravděpodobně hyperbrachykranní a tapeinokranní. Chrup je slabě obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát. Na zlomcích pánve jsou jasně patrné ženské znaky — široce otevřená incisura ischiadica major a oboustranný sulcus praeauricularis. Výška postavy byla vypočítána na 160,5 cm [vysoká]. Inv. č. 8034.

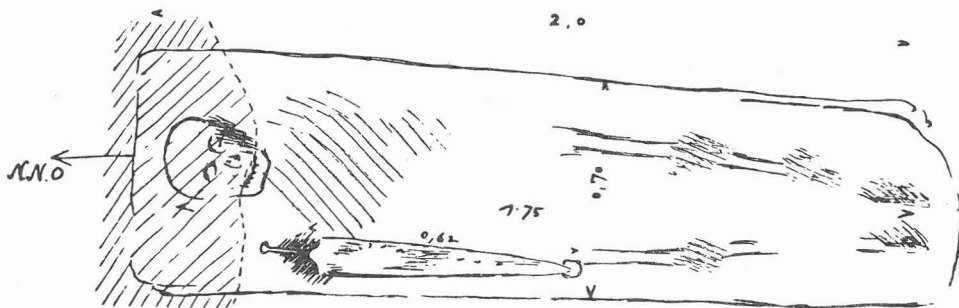
Obr. 72.

Jenišův Újezd — 22/16, laténská lebka inv. č. 8034. Žena, 30—40 let.

Abb. 72. Jenišův Újezd - 22/16, latènzeitlicher Schädel Nr. 8034. Frau, 30—40 Jahre.

Jenišův Újezd — 22/17. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 650, prozkoumán R. R. Weinzierlem 10. 5. 1909 pod č. 115. Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 13:54/43; 17:1/210. Liter.: BUDÍNSKÝ 1970, 21.

Zachovala se pouze kalva muže, zemřelého ve věku asi 50 až 60 let. Míry jsou na tomto torzu velmi problematické, mozkovna je asi středně dlouhá a středně široká, brachykranní a eurymetopní. Inv. č. 7598.

Obr. 73. Jeníšov Újezd — 22/17, laténský hrob z 10. 5. 1909. Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/210.

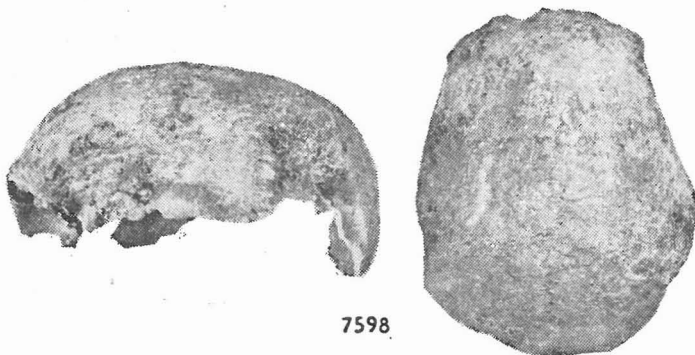
Abb. 73. Jeníšov Újezd — 22/17, latènzeitlicher Grab gefunden den 10. 5. 1909.

Obr. 74.

Jeníšov Újezd — 22/17, laténská lebka inv. č. 7598. Muž, 50—60 let.

Abb. 74. Jeníšov Újezd - 22/17, latènzeitlicher Schädel Nr. 7598.

Mann, 50—60 Jahre

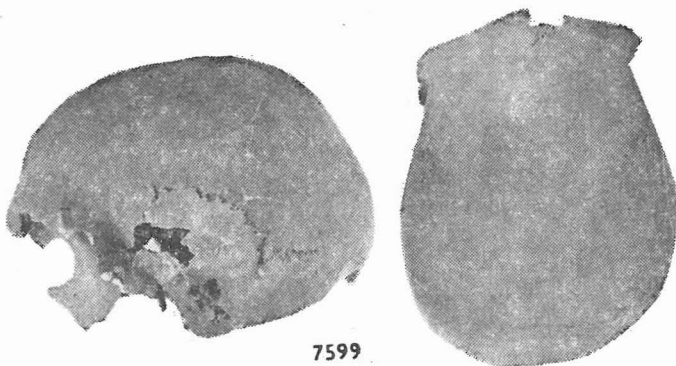

Obr. 75.

Jeníšov Újezd — 22/18, laténská lebka inv. č. 7599. Muž, 40—50 let.

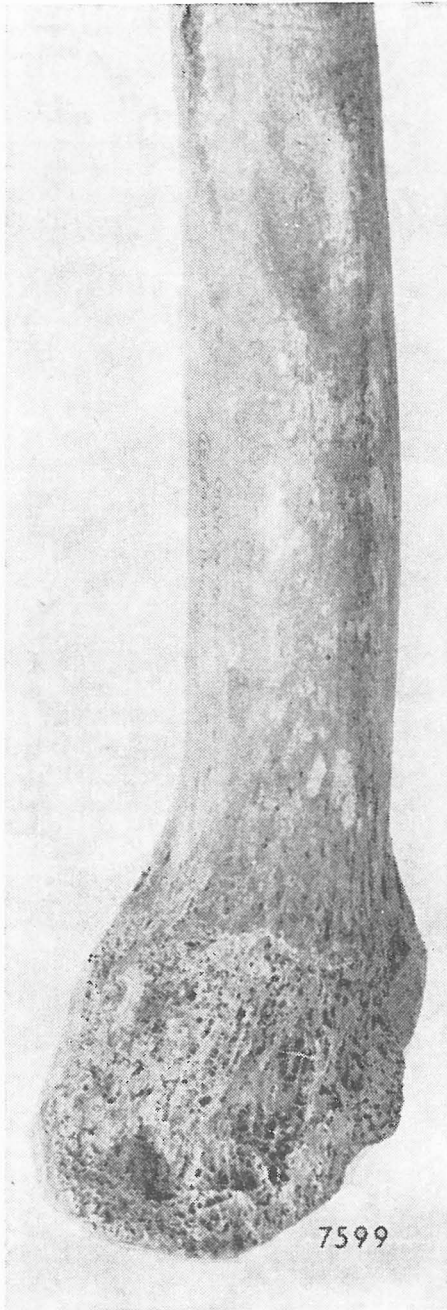
Abb. 75. Jeníšov Újezd - 22/18, latènzeitlicher Schädel Nr. 7599.

Mann, 40—50 Jahre

Jeníšov Újezd — 22/18. Hrob odkryt při těžbě na parcele č. 645, prozkoumán R. R. Weinzierlem 7. 3. 1908 pod č. 2 (126). Ostatní data jsou v citované literatuře. Pram.: 1: Jeníšov Újezd 276, 280, 281; 17:1/204. Liter.: BUDÍNSKÝ 1970, 23, pod č. II (127).

Zachovala se mozkovna a dolní čelist, dlouhé kosti pravé horní a levé dolní končetiny muže, zeměděleho ve věku 40 až 50 let. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, úzká a středně vysoká, v indexech dolichokranní, ortokranní, metriokranní a eurymetopní, aristencefální. Silně obroušený chrup je bez kazů a intravitálních ztrát.

Obr. 76. Jenišův Újezd — 22/18, jamka po zhojeném zranění na diafýze stehenní kosti inv. č. 7599. Muž, 40—50 let.

Abb. 76. Jenišův Újezd — 22/18, Grübchen nach der verheilten Verletzung an der Diafyse des Oberschenkelbeins Nr. 7599. Mann, 40—50 Jahre.

Výška postavy byla vypočítána na 168 cm [nadstřední]. Asi 10 cm nad dolní epifýzou levostranné stehenní kosti je na vnitřní ploše oválná jamka o rozměrech 40×15 mm se zcela hladkými okraji; zřejmě stopa dobře zhojeného *starého zranění*. Inv. č. 7599.

Lažany — 26/1. Hrob rozrušen za neznámých okolností u Lažan, část zachránil p. Dreger a předal 23.—25.6. 1907 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 5:13712; 13:29/43.

Lebka ženy, zemřelé ve věku mezi 20 a 30 lety; dolní čelist se nezachovala. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký obličej a středně vysoký horní obličej; v indexech je mesokranní, hypsi- a akrokranní, eury- metopní, mesénní, mesokonchní a chamaerhinní, ortognátní, aristencefální. Inv. č. 7608.

Libkovic — 31/1. Hrob rozrušen při těžbě v Kominikově cihelně, část zachránili dělníci a předali 23. 7. 1900 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy. Pram.: 12:20/1900; 13:83/43.

Kalva a zlomek dolní čelisti dospělého člověka. Chrup je velmi slabě obroušen. Plochá *cribra orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 7602.

Libochovany — 32/1. Hrob odkryt při skrývce na parcele č. 126, prozkoumán R. R. Weinzierlem 26. 10. 1903 pod č. 78. V jámě o rozměrech 230×100 cm, obložené kamenným věncem, ležela v hloubce 100 cm pod kamenným závalem kostra v natažené poloze v orientaci JJV—SSZ, obličejem k jihozápadu. Měla na pravém rameni železnou sponu, na pravém předloktí železný náramek a za hlavou dvě atypické nádoby. V hloubce asi 30 cm byl v kamenném závalu nalezen hrot kopí. Pram.: 5:12760—12764; 17:1/126—127. Liter.: FILIP 1956, 362, registruje část výbavy.

Zachovala se mozkovna muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má středně vysoký horní obličej, v indexech je dolichokranní, hypsikranní, akrokranní a eurymetopní, chamaekonch a mesorhin, ortognát, aristencefál. V zachované horní čelisti je slabě obroušený trvalý chrup. Inv. č. 7603.

Lovosice — 34/1. Hrob odkryt při pracích u továrny na fosfáty, prozkoumán p. Bergmanem a předán 13. 11. 1911 teplickému muzeu. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 70 cm kostra v natažené poloze v orientaci S—J a měla ve výbavě zlomky želez a dvě nádoby. Pram.: 1: Lovosice 333—334; 3: 8:1911—12.

Zachovala se téměř nepoškozená lebka, tři první krční obratle, žebra a kosti končetin muže, zemřelého ve věku 30 — 40 let. Mozkovna je v absolutních mírách středně dlouhá, úzká a středně vysoká, má úzký a nízký obličej a středně vysoký horní obličej; v indexech je mesokranní, hypsi- a akrokranní, metriometopní, leptoprosopní a lepténní, mesokonchní a leptorhinní, mesognátní a mesomandibulární, euencefální. Chrup je středně obroušen, bez kazů, lůžka většiny stoliček (kromě dvou vlevo nahoře) jsou zhojena po intravitální ztrátě zubů. Výška postavy byla vypočítána na 170,5 cm (vysoká). Inv. č. 7604.

Míry a indexy lebek laténské kultury

Lokalita:	Bečov	Braňany	Břežánky	Bystřany		Choto- venka	Chude- řice
Inv. č.:	7600	8029	7960	7605	7606	7961	7607
Pohlaví:	?	žena?	muž	muž	muž?	?	muž
Stáří:	8	20—40	30—40	30—40	30—40	15—16	40—50
Délka lebky (1)	174	—	181	—	—	168	178
Délka baze (5)	89	—	100	—	—	93	103
Šířka lebky (8)	124?	—	143	—	—	132	146
Nejmenší šířka čela (9)	88	93	92	96	—	93	105
Největší šířka čela (10)	105	117	124	—	—	114	120
Aurikulární šířka (11)	—	—	120	—	—	110	—
Asteriální šířka (12)	—	—	107	—	—	97	—
Výška lebky (17)	125	—	136	—	—	130	139
Nadušní výška (20)	—	—	108	—	—	113	—
Obvod lebky (23)	—	—	514	—	—	480	523
Příčný oblouk (24)	—	—	—	—	—	303	330
Podélný oblouk (25)	362	—	374	—	—	351	371
Čelní oblouk (26)	126	122	129	130	—	126	125
Temenní oblouk (27)	128	—	122	—	—	126	133
Týlní oblouk (28)	109	—	123	—	—	99	113
Čelní tětiva (29)	109	104	114	112	—	110	110
Temenní tětiva (30)	113	—	107	—	—	110	117
Týlní tětiva (31)	88	—	98	—	—	86	93
Kapacita (38)	1115	—	1476	—	—	1216	1503
Délka obličeje (40)	87	—	87	—	—	88	—
Šířka horního obličeje (43)	93	—	103	—	—	96	—
Šířka biorbitální (43—1)	87	—	99	—	—	91	—
Bizygotická šířka (45)	—	—	138?	—	—	120?	—
Šířka stř. obličeje (46)	93	—	97	—	—	—	—
Výška obličeje (47)	93	—	—	—	—	—	—
Výška horního obličeje (48)	53	—	73	—	—	59	—

Lokalita:	Chudeřice			Jenišův Újezd			
Inv. č.:	7601	7591	7592	7593	7594	7595	7596
Pohlaví:	muž?	muž	muž?	žena	žena	muž	muž
Stáří:	30—40	40—50	40—50	30—40	30—40?	30—40?	30—40
Délka lebky (1)	183?	192	190?	187	190	171?	165?
Délka baze (5)	—	—	—	111	—	—	100
Šířka lebky (8)	152	140	157	130	135?	150?	149
Nejmenší šířka čela (9)	107	96	—	100	—	106?	102
Největší šířka čela (10)	134	121	—	116	—	—	133
Aurikulární šířka (11)	132	123	—	—	—	—	129
Asteriální šířka (12)	—	—	—	—	—	—	—
Výška lebky (17)	—	—	—	137	128?	—	141
Nadušní výška (20)	117	129	—	—	—	—	119
Obvod lebky (23)	—	538	—	—	—	—	505
Příčný oblouk (24)	334	344	—	—	—	—	331
Podélný oblouk (25)	—	390	—	—	—	—	359
Čelní oblouk (26)	—	141	—	126	—	—	115?
Temenní oblouk (27)	135	125	—	—	—	—	131
Týlní oblouk (28)	—	124	—	—	—	—	113
Čelní tětiva (29)	—	122	—	111	—	—	105
Temenní tětiva (30)	116	112	—	—	—	—	109
Týlní tětiva (31)	—	106	—	—	—	—	98
Kapacita (38)	—	—	—	1387	1387	—	1462
Délka obličeje (40)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka hor. obličeje (43)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	—	—
Bizygotická šířka (45)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka stř. obličeje (46)	—	—	—	—	—	—	—
Výška obličeje (47)	—	—	—	—	—	—	—
Výška horního obličeje (48)	—	—	—	—	—	—	—

Míry a indexy lebek laténské kultury (1. pokračování)

Lokalita:	Jeníšův Újezd			Lažany	Libo- chovany	Lovosice
Inv. č.:	7597	8034	7598	7599	7608	7604
Pohlaví:	muž	žena	muž?	muž	žena	muž?
Stáří:	40—50	30—40	50—60?	40—50	20—30	30—40
Délka lebky (1)	176	164	179?	189	175	179?
Délka baze (5)	—	86	—	105	100	107?
Šířka lebky (8)	153	—	144?	141	136	135?
Nejmenší šířka čela (9)	99	—	102	102	94	90
Největší šířka čela (10)	129	—	—	119	111	112
Aurikulární šířka (11)	133	—	—	120	107	120
Asteriální šířka (12)	115	—	—	113	103	112
Výška lebky (17)	—	128	—	134	139	146
Nadušní výška (20)	117	—	—	114	115	121
Obvod lebky (23)	527	—	—	535	502	537
Příčný oblouk (24)	322	—	—	318	308	300
Podélný oblouk (25)	—	352	—	—	365	385
Čelní oblouk (26)	133	131	—	130	123	135
Temenní oblouk (27)	122	120	—	122	125	131
Týlní oblouk (28)	—	102	—	—	117	119
Čelní tětva (29)	117	110	—	116	109	119
Temenní tětva (30)	109	107	—	111	110	115
Týlní tětva (31)	—	89	—	—	99	100
Kapacita (38)	—	—	—	1481	1388	1566
Délka obličejce (40)	—	—	—	—	93	101?
Šířka horního obličejce (43)	—	—	—	—	—	101
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	96
Bizygomatická šířka (45)	—	—	—	—	121	—
Šířka stř. obličejce (46)	—	—	—	—	—	90
Výška obličejce (47)	—	—	—	—	—	112
Výška horního obličejce (48)	—	—	—	—	61	67

Lokalita:	Bečov	Braňany	Břežánky	Bystřany	Choto- venka	Chude- řice
Inv. č.:	7600	8029	7960	7605	7606	7961
Pohlaví:	?	žena?	muž	muž	muž?	?
Stáří:	8	20—40	30—40	30—40	30—40	15—17
Interorbitální šířka (50)	21	—	21	—	—	22
Šířka očnice (51)	37P	—	45	—	—	38
Výška očnice (52)	28P	—	36	—	—	29,5
Šířka nosu (54)	23	—	24	—	—	25
Výška nosu (55)	37	—	50	—	—	46
Nejmenší šířka nosu (57)	9,2	—	9,5	—	—	9,4
Šířka kondylů mand. (65)	102	—	—	—	—	—
Bigoniální šířka (66)	84	—	—	—	—	—
Výška brady (69)	27	32	—	33	34	—
Výška ramene mand. (70)	49	—	—	—	—	71
Šířka ramene mand. (71)	30	—	—	—	35	—
Hloubka front. (IOW-n)	17,1	—	26,0	—	—	15,0
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	20,3	—	—	—
Houbka kořene nosu (SS-n)	1,8	—	3,4	—	—	1,8
I. délkošírkový (I 1)	71,3?	—	79,0	—	—	78,6
I. délkovýškový (I 2)	71,8	—	75,1	—	—	77,4
I. šířkovýškový (I 3)	100,8	—	95,1	—	—	95,8
I. frontoparietální (I 13)	71,0	—	64,3	—	—	70,5
I. obličejce (I 38)	—	—	—	—	—	—
I. horního obličejce (I 39)	—	—	52,9?	—	—	49,2?
I. očnice (I 42)	75,7	—	80,0	—	—	77,6
I. nosu (I 48)	62,2	—	48,0	—	—	54,3
Alveolární i. (I 60)	97,8	—	87,0	—	—	94,6
Frontomandibulární i.	95,5	—	—	—	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—	—

Míry a indexy lebek laténské kultury [2. pokračování]

Lokalita:	Chudeřice			Jenišův Újezd				
	Inv. č.:	7601	7591	7592	7593	7594	7595	7596
	Pohlaví:	muž?	muž	muž?	žena	žena	muž	muž
	Stáří:	30—40	40—50	40—50	30—40	30—40?	30—40?	30—40
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—	—	
Šířka očnice [51]	—	42	—	—	—	—	—	
Výška očnice [52]	—	38	—	—	—	—	—	
Šířka nosu [54]	—	—	—	—	—	—	—	
Výška nosu [55]	—	—	—	—	—	—	—	
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	—	—	
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	—	—	—	—	
Bigoniální šířka [66]	—	107?	—	—	—	—	—	
Výška brady [69]	—	—	—	—	—	—	34	
Výška ramene mand. [70]	—	—	—	—	—	—	—	
Šířka ramene mand. [71]	—	—	—	—	—	—	—	
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—	—	
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—	—	
Hloubka kořene nosu [ss-n]	—	—	—	—	—	—	—	
I. délkošířkový [I 1]	83,1?	72,9	82,6?	96,5	71,1?	87,7?	90,3?	
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—	73,3	67,4?	—	85,5?	
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	105,4	94,8?	—	94,6	
I. frontoparietální [I 13]	70,4	68,6	—	76,9	—	70,7?	68,5	
I. obličejce [I 38]	—	—	—	—	—	—	—	
I. horního obličejce [I 39]	—	—	—	—	—	—	—	
I. očnice [I 42]	—	90,5	—	—	—	—	—	
I. nosu [I 48]	—	—	—	—	—	—	—	
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	—	—	—	
Frontomandibulární i.	—	111,5?	—	—	—	—	—	
Výška postavy	—	—	164,0	—	—	—	—	
Lokalita:			Jenišův Újezd		Lažany	Libo- chovany	Lovosice	
Inv. č.:	7597	8034	7598	7599	7608	7603	7604	
Pohlaví:	muž	žena	muž?	muž	žena	muž	muž?	
Stáří:	40—50	30—40	50—60?	40—50	20—30	30—40	30—40	
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—	20	
Šířka očnice [51]	—	—	—	—	39	41P	39	
Výška očnice [52]	—	—	—	—	30	31P	30	
Šířka nosu [54]	—	—	—	—	26	24	23	
Výška nosu [55]	—	—	—	—	45	49	49	
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	9,9	9,5	
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	—	—	—	—	
Bigoniální šířka [66]	—	—	—	—	—	—	93	
Výška brady [69]	—	—	—	—	—	—	30	
Výška ramene mand. [70]	—	—	—	—	—	—	73P	
Šířka ramene mand. [71]	—	—	—	—	—	—	25P	
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—	16,8	
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—	19,0	
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—	—	4,8	3,4	
I. délkošířkový [I 1]	87,0	—	80,4?	74,6	77,7	73,9	75,4?	
I. délkovýškový [I 2]	—	78,0	—	70,9	79,4	77,7	76,0?	
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	95,0	102,2	105,0	100,7?	
I. frontoparietální [I 13]	64,7	—	70,8?	72,3	69,1	71,2	66,7?	
I. obličejce [I 38]	—	—	—	—	—	—	94,9?	
I. horního obličejce [I 39]	—	—	—	—	50,4	—	56,8?	
I. očnice [I 42]	—	—	—	—	76,9	75,6	76,9	
I. nosu [I 48]	—	—	—	—	57,8	49,0	46,9	
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	93,0	91,8?	98,1?	
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	—	103,3	
Výška postavy	—	160,5	—	168,0	—	—	170,5	

J. DOBA ŘÍMSKÁ

Prosmyky — 36/1. Hrob rozrušen při pracích na Hellerově poli, místo ověřeno A. Pobelem 8. 10. 1902. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 50 cm kostra v natažené poloze a měla ve výbavě železný nůž, železné křesadlo a další blíže neurčené zlomky (podle výpovědi svědků). Pram.: 5:12344; 7:7650—7660; 12:70/1902.

Mírně poškozená lebka muže, zeměděleho ve věku mezi 40 a 50 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a vysoká, má úzký a středně vysoký obličej a středně vysoký horní obličej. V indexech je mesokranní, ortokranní a metriokranní, eurymetopní, hyperleptoprosopní a lepténní, mesokonchní a leptorhinní, aristencefál. *Metopismus*. Inv. č. 7613

Obr. 77. Prosmyky — 36/1, lebka inv. č. 7613 z doby římské. Muž, 40—50 let.

Abb. 77. Prosmyky — 36/1, römerzeitlicher Schädel Nr. 7613. Mann, 40—50 Jahre.

Největší délka lebky [1]	190 mm	Bizygomatická šířka [45]	127 mm
Délka base lebky [5]	108 mm	Výška obličejce [47]	121 mm
Největší šířka lebky [8]	143 mm	Výška horního obličejce [48]	72 mm
Nejmenší šířka čela [9]	99 mm	Šířka očníce [51]	40 mm
Největší šířka čela [10]	123 mm	Výška očníce [52]	32 mm
Aurikulární šířka [11]	117 mm	Šířka nosu [54]	20 mm
Výška lebky ba-b [17]	139 mm	Výška nosu [55]	51 mm
Obvod lebky [23]	534 mm	Výška brady [69]	35 mm
Příčný oblouk [24]	320 mm	Délkošířkový i. [I 1]	75,3
Podélný oblouk [25]	384 mm	Délkovýškový i. [I 2]	73,2
Čelní oblouk [26]	134 mm	Šířkovýškový i. [I 3]	97,2
Temenní oblouk [27]	125 mm	Transv. frontoparietál. i. [I 13]	69,2
Týlní oblouk [28]	125 mm	I. obličejce [I 38]	95,3
Čelní tětiva [29]	109 mm	I. horního obličejce [I 39]	56,7
Temenní tětiva [30]	113 mm	I. očníce [I 42]	80,0
Týlní tětiva [31]	100 mm	I. nosu [I 48]	39,2
Délka obličejce [40]	104 mm	Alveolární i. [I 60]	96,3

K. DOBA HRADIŠTNÍ

Bílina — 5/1. Sběr na nalezišti pochází z neodborně vedeného výzkumu v prostoru hradiště v říjnu 1921. Z původně podchycených jedenácti kostrových hrobů byl oddělen menší soubor neoznačených částí koster a spolu se střepy z rozrušených sídlištních vrstev a jednu esovitou záušnicí předán bílinskému muzeu. Pram.: 2:4164/46; 6:2476; 9:2053, 2281.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. lebka dítěte, zemřelého ve věku 7 — 8 let. Je mesokranní, orto- a metriokranní, metriometopní, hypereuryprospní a hypereuryenní, hypsikonní a chamaerhinní, ortognátní a mesomandibulární. Inv. č. 7616.

2. Kalva muže, zemřelého ve věku 40 a ž 50 let. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá a středně široká, v indexech dolichokranní a metriometopní. Inv. č. 7617.

Hudcov — 17/1. Hroby rozrušeny při těžbě v Endischově lomu, v místě ověřeny R. Christenem 18. 11. 1931 pod č. 1—3. V jamách neuvedených rozměrů ležely v hloubce asi 140 cm kostry v natažené poloze v orientaci Z—V a jedna z nich měla ve výbavě dvě esovité záušnice (podle výpovědi svědků). Pram.: 3:5/1931.

Lebka muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety, je velmi silně poškozena, má zcela rozbitý obličej. Mozkovna je absolutně středně dlouhá a úzká, v indexech mesokranní a metriometopní. Inv. č. 7614.

Kolešovice — 23/1. Hrob odkryt při výkopu základů pro dům, prozkoumán K. Hermannem v létě 1908 pod č. 1. V jámě neuvedených rozměrů ležela v neznámé hloubce kostra v natažené poloze v orientaci SV—JZ s překříženými pažemi, bez výbavy. Pram.: 8:31—33/1908; 13:12/43.

Zachovala se mírně poškozená lebka pravděpodobně muže, zemřelého ve věku 50 a ž 60 let. Mozkovna je krátká, úzká a nízká, má středně široký obličej a nízký obličej i horní obličej. V indexech je brachykranní, ortokranní a tapeinokranní, eury-metopní, mesoprosopní a mesénní, mesokonchní a leptorhinní, oligencefál. Inv. č. 7619.

Kolešovice — 23/2. Hrob rozrušen při výkopu základů pro dům, část zachránil K. Hermann v létě 1908 pod č. IX. Získána byla část kostry bez výbavy a střepy z rozrušených sídlištních vrstev. Pram.: 8:31—33/1908; 13:14/43.

Poškozená lebka muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá a úzká, má středně široký a nízký obličej a nízký horní obličej; v indexech je mesokranní, eury-metopní, euryprospní a mesénní, mesokonchní a leptorhinní, mesomandibulární. Inv. č. 7620.

Kolešovice — 23/3. Hrob rozrušen při výkopu základů pro dům, část zachránil K. Hermann v létě 1908 pod č. XII. Získána byla část kostry se dvěma prsteny, jednou záušnicí a zlomky želez. Pram.: 8:31—33/1908; 13:25/43.

Silně poškozená lebka mladé ženy, asi ve věku kolem 20 let. Má absolutně široký a nízký horní obličej, v indexech je hypereuryprospní a euryenní, mesokonchní a mesorhinní, leptomandibulární. Inv. č. 7621.

Liběšice — 29/1. Hrob odkryt při úpravě cesty na parcele č. 132/137, prozkoumán G. Laubem na jaře 1934 pod č. I. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 180 cm kostra v natažené poloze v orientaci V—Z a měla u sebe kovovou rolničku a u nohou kování z vědérka. Že ve skutečnosti šlo o pohřeb dvou jedinců, nálezce nepostřehl. Pram.: 10: Liběšice 2.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. dětská čelní a levostranná temenní kost,

2. dětská pravostranná temenní kost.

Kosti jsou stejně zbarveny a téměř identické velikosti, ale nepatří k sobě. Nálezce to nepostřehl a snažil se je slepit dohromady. Určení věku není na základě těchto zlomků možné. Inv. č. 8021.

Liběšice — 29/2. Hrob odkryt při úpravě cesty na parcele č. 132/137, prozkoumán G. Laubem na jaře 1934 pod č. II. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 180 cm kostra v natažené poloze v orientaci V—Z a měla u sebe minci Bořivoje a u nohou nádobu pod kamennou zátěží. Pram.: 10: Liběšice 2.

Čelní kost, temenní kosti a porušená dolní čelist muže, zemřelého ve věku 40 a ž 50 let. *Cribra orbitalia* bilaterálně. Inv. č. 8028.

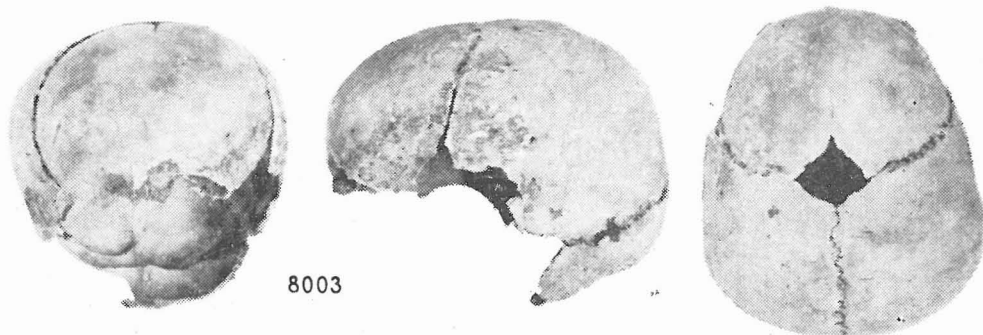
Liběšice — 29/3. Hrob odkryt při úpravě cesty na parcele č. 132/137, prozkoumán G. Laubem na jaře 1934 pod č. III. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 180 cm kostra v natažené poloze v orientaci V—Z a byla bez výbavy. K souboru připojena i dětská lebka z téhož hrobu. Pram.: 10: Liběšice 2.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky dvou osob:

1. zlomek mozkovny dítěte, jistě mladšího sedmi let. Inv. č. 8002.
2. čelní kost dospělého člověka, pravděpodobně ženy. Inv. č. 8027.

Liběšice — 29/4. Hrob odkryt při úpravě pole na parcele č. 228, vyzdvižen J. Přerostem a předán v únoru 1935 bilinskému muzeu. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 40 cm kostra v natažené poloze v orientaci V—Z a měla mezi kostmi pravé ruky minci Vratislava. Pram.: 10: Liběšice 4.

Zachovala se pouze mozkovna dítěte jistě mladšího sedmi let. Je brachykranní a stenometopní. Inv. č. 8003.

Obr. 78. Liběšice — 29/4, lebka inv. č. 8003 z doby hradištní. Dítě mladší než 7 let.

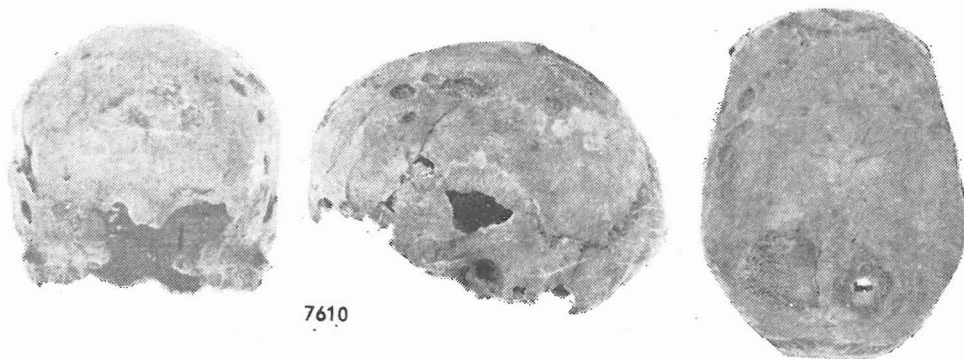
Abb. 78. Liběšice — 29/4, burgwallzeitlicher Schädel Nr. 8003. Kind, jünger als 7 Jahre.

Libochovany — 33/1. Hrob rozrušen při pracích na Weissově zahradě, část zachránil p. Weiss a předal 9.1.1905 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry s nádobou, která se ztratila; datování není zcela jisté. Pram.: 5:13211—13212; 13:18/43.

Zachovala se lebeční klenba ženy, zemřelé ve věku 50 až 60 let. Je v absolutních mírách dlouhá a úzká, v indexech dolichokranní a eurymetopní. Inv. č. 7610.

Obr. 79. Libochovany — 33/1, lebka inv. č. 7610 z doby hradištní. Žena, 50—60 let.

Abb. 79. Libochovany — 33;1, burgwallzeitlicher Schädel Nr. 7610. Frau, 50—60 Jahre.

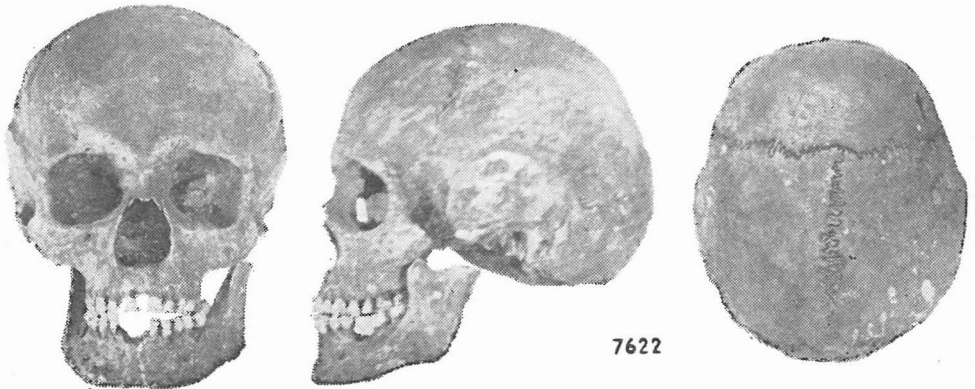

Rtyně — 37/1. Hrob rozrušen při pracích v Liebscherově lomu, místo ověřeno R. Chriseitem 23. IV. 1928. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 70 cm kostra v natažené poloze v orientaci V—Z a byla podle protokolu bez výbavy, v depozitáři teplického muzea jsou však z téhož hrobu dvě nádoby. Pram.: 3:1/1928.

Zachovaly se zlomky lebeční klenby a dolní čelist nedospělého člověka. Inv. č. 7618.

Tvršice — 44/1. Hrob rozrušen za neznámých okolností u Tvršic, část zachránil p. Urban a předal v dubnu 1907 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 5:13539; 13:30/43.

Zachovala se slabě poškozená lebka ženy, zemřelé ve věku mezi 20 a 40 lety. Je v absolutních mírách středně dlouhá, středně široká a středně vysoká, má široký obličej a nízký obličej i horní obličej; v indexech je hyperbrachykranní, hypsikranní a tapeino-kranní, eurymetopní, euryprosopní a euryénní, hypsikonchní a hyperchamaerhinní, aristencefál. Inv. č. 7622.

Obr. 80. Tvršice — 44/1, lebka inv. č. 7622 z doby hradištní. Žena, 20—40 let.

Abb. 80. Tvršice — 44/1, burgwallzeitlicher Schädel Nr. 7622. Frau, 20—40 Jahre.

Velvěty — 46/1. Sběr na nalezišti pochází z nedokumentovaného výzkumu v Kraftově pískovně v l. 1894—1896. Z neznámého počtu podchycených hrobů se dochoval malý soubor neoznačeného torza kostí a sedm nádob se střepey a železy, nejspíše větším dílem z rozrušených sídlištních vrstev. Pram.: 7:4765—4779; 13:89/43.

Zachovala se pouze kalva muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Je velmi dlouhá a úzká, dolichokranní. Inv. č. 7623.

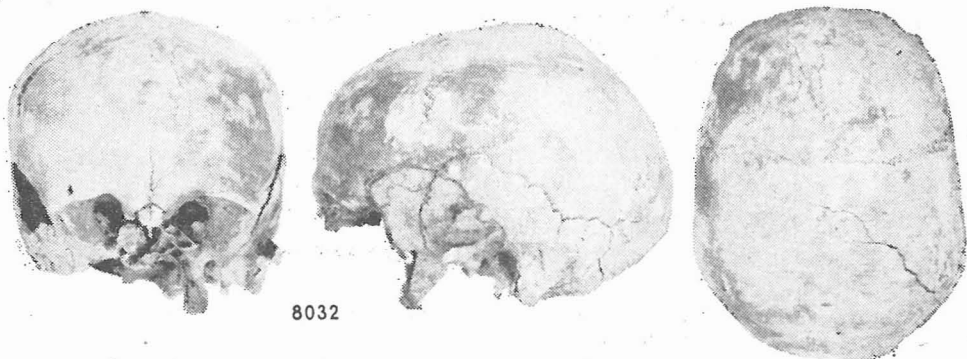
Velvěty — 46/2. Hrob odkryt v profilech bývalé Kraftovy pískovny, obsah zachránil A. H. Fassel 8. 12. 1901 pod č. 1. Získána byla část kostry a části nádob. Pram.: 1: Velvěty 6; 4:8. 12. 1901.

Zachovaly se porušené čelní, týlní a temenní kosti člověka staršího 60 let, snad spíše ženy. Inv. č. 8031.

Velvěty — 46/3. Hrob odkryt v profilech bývalé Kraftovy pískovny, obsah zachránil A. H. Fassel 8. 12. 1901 pod č. 3. Získána byla část kostry se dvěma záušnicemi. V depozitáři nalezená mozkovna je sice připisována tomuto hrobu, zřejmě však pochází z jiného nálezem již nepopsaného hrobu. Pram.: 1: Velvěty 8; 4: 8. 12. 1901.

Mozkovna muže, zemřelého ve věku mezi 50 a 60 lety. V absolutních mírách je dlouhá, úzká a středně vysoká, v indexech dolichokranní, ortokranní, metrikranní a eurymetopní. Inv. č. 8032.

Velvěty — 46/4. Hrob porušen při těžbě v Paulově pískovně, část zachránil A. H. Fassel 6. 11. 1901. Získána byla část kostry bez výbavy. Pram.: 1: Velvěty 12—13; 4: 8. 12. 1901.

8032

Obr. 81. Velvěty — 46/3, lebka inv. č. 8032 z doby hradištní. Muž, 50—60 let.

Abb. 81. Velvěty — 46/3, burgwallzeitlicher Schädel Nr. 8032. Mann, 50—60 Jahre.

Silně porušená, středně robustní lebka a zlomky čtyř kostí postkranálního skeletu pravděpodobně muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Inv. č. 8033.

Zabrušany — 47/1. Hrob rozrušen na poli u dolu Heřman blíže fořtovny, část zachránil p. Heran a předal 26. 5. 1907 teplickému muzeu. Dodána byla část kostry a filigránová náušnice. Pram.: 5:13692[—3], 13782[—4]; 13:28/43.

Mozkovna muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. V absolutních mírách je středně dlouhá, velmi úzká a středně vysoká, v indexech dolichokranní, hypsikranní, akrokranní a eurymetopní, oligencefál. Inv. č. 7612.

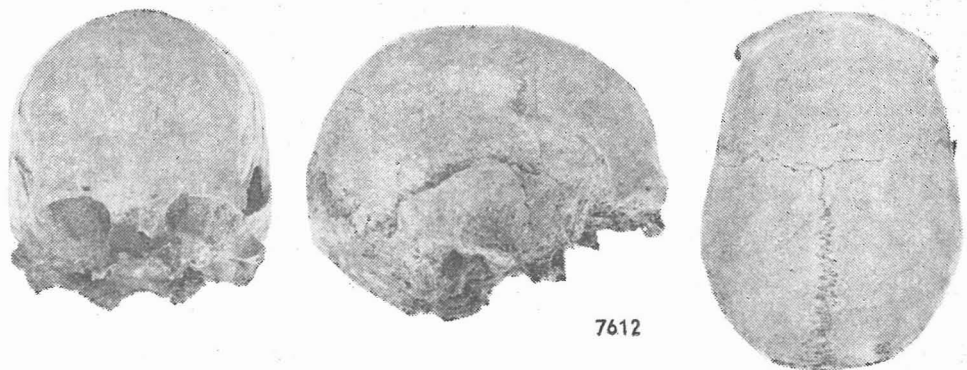
Zabrušany — 47/2. Hrob rozrušen kdesi u dolu Heřman blíže hostince, část zachránil A. H. Fassl 9. 7. 1907. Získána byla část kostry s nádobou. Pram.: 1: Zabrušany 90; 4: 9. 7. 1907.

Dobře zachovaná lebka muže, zemřelého ve věku mezi 30 a 40 lety. Je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký a středně vysoký obličej a nízký horní obličej; v indexech je dolichokranní, ortokranní, akrokranní, eurymetopní, mesoprosopní a euryénní, chamekonchní a chamerhinní, ortognátní, aristencefál. Inv. č. 7615.

Zabrušany — 47/3. Hrob odkryt kdesi u dolu Heřman blíže fořtovny, prozkoumán R. R. Weinzierlem 11. 11. 1907. V jámě neuvedených rozměrů ležela v hloubce 160 cm

Obr. 82. Zabrušany — 47/1, lebka inv. č. 7612 z doby hradištní. Muž, 30—40 let.

Abb. 82. Zabrušany — 47/1, burgwallzeitlicher Schädel Nr. 7612. Mann, 30—40 Jahre.

7612

Obr. 83. Zabuřany — 47/3, hrob z 11. 11. 1907, pravděpodobně doba hradištní. Pram.: R. R. Weinzierl, Skizzenbuch 1/200.

Abb. 83. Zabuřany — 47/3, wahrscheinlich burgwallzeitliches Grab gefunden den 11. 11. 1907.

kostra v natažené poloze v orientaci S—J, obličejem k západu, a byla bez výbavy; datování není zcela jisté. Pram.: 13:53/43; 17:1/200.

Silně porušená lebka ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. V absolutních mírách je středně dlouhá a úzká, má úzký obličej a nízký obličej i horní obličej; mesokran, eurymetop, euryprosop a hypereuryén, hypsikonch a chamaerhin. Silně abradovaný chrup je v obou čelistech bez kazů, horní levostranný druhý premolár a dolní pravostranná první stolička vypadly intra vitam. Inv. č. 7611.

Míry a indexy lebek z doby hradištní

Lokalita:	Bílina		Hudcov		Kolešovice		
	Inv. č.:	7616	7617	7614	7619	7620	7621
Pohlaví:	?	muž	muž	muž?	muž	žena	
Stáří:	7—8	40—50	30—40	50—60	50—60	asi 20	
Délka lebky [1]	179	194	182	170	183	—	
Délka baze [5]	96	—	—	—	—	—	
Šířka lebky [8]	135	143	142,5	139	141	—	
Nejmenší šířka čela [9]	93	97	98	102	106	92	
Největší šířka čela [10]	116	121	123	121	125,5	119	
Aurikulární šířka [11]	114	—	—	121	—	—	
Asteriální šířka [12]	103	—	—	107	—	—	
Výška lebky [17]	130	—	—	125	—	—	
Nadušní výška [20]	107	—	—	107	—	—	
Obvod lebky [23]	593	546	—	500	530	—	
Příčný oblouk [24]	300	—	—	299	320	—	
Podélný oblouk [25]	364	—	—	346	370	—	
Čelní oblouk [26]	123	122	—	117	135	118	
Temenní oblouk [27]	116	139	—	123	116	—	
Týlní oblouk [28]	122	—	—	105	118	—	
Čelní tětiva [29]	105	109	—	104	115	100	
Temenní tětiva [30]	106	121	—	108	105	—	
Týlní tětiva [31]	102	—	—	89	96	—	
Kapacita [38]	1294	—	—	1248	—	—	
Délka obličeje [40]	92	—	—	95	—	—	
Šířka horního obličeje [43]	—	—	—	—	—	—	
Šířka biorbitální [43—1]	—	—	—	—	—	—	
Bizygomatická šířka [45]	120	—	—	129	130?	126?	
Šířka stř. obličeje [46]	—	—	—	—	—	—	
Výška obličeje [47]	95	—	—	112,5	110	96	
Výška horního obličeje [48]	52	—	—	85	68	57	

Míry a indexy lebek z doby hradištní (1. pokračování)

Lokalita:	Liběšice				Libo- chovany	Rtyně	Tvršice
Inv. č.:	8021	8028	8002	8003	7610	7618	7622
Pohlaví:	?	muž	?	?	žena	?	žena
Stáří:	dítě	40—50	dítě	dítě	50—60	juv.	20—40
Délka lebky (1)	—	—	—	155	176	—	167
Délka baze (5)	—	—	—	—	—	—	100
Šířka lebky (8)	—	—	—	126	131	—	142
Nejmenší šířka čela (9)	78	93	80	72	97	—	100
Největší šířka čela (10)	101?	—	—	107?	114	—	121
Aurikulární šířka (11)	—	—	—	—	112	—	118
Asteriální šířka (12)	—	—	—	—	102	—	117
Výška lebky (17)	—	—	—	—	—	—	130
Nadušní výška (20)	—	—	—	—	107	—	107
Obvod lebky (23)	—	—	—	—	496	—	492
Příčný oblouk (24)	—	—	—	—	294	—	307
Podélný oblouk (25)	—	—	—	338	—	—	340
Čelní oblouk (26)	121?	129	—	117?	—	—	116
Temenní oblouk (27)	108?	—	—	117?	115	—	116
Týlní oblouk (28)	—	—	—	104	—	—	107
Čelní tětiva (29)	94?	113	—	97?	—	—	103
Temenní tětiva (30)	96?	—	—	102?	107	—	103
Týlní tětiva (31)	—	—	—	88	—	—	91
Kapacita (38)	—	—	—	—	—	—	1321
Délka obličejce (40)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka horního obličejce (43)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	—	—
Bizygomatická šířka (45)	—	—	—	—	—	—	127
Šířka stř. obličejce (46)	—	—	—	—	—	—	—
Výška obličejce (47)	—	—	—	—	—	—	105
Výška horního obličejce (48)	—	—	—	—	—	—	56

Lokalita:	Velvěty				Zabrušany		
Inv. č.:	7623	8031	8032	8033	7612	7615	7611
Pohlaví:	muž	žena	muž	muž?	muž	muž	žena
Stáří:	40—50	60+	50—60	40—50	30—40	30—40	30—40
Délka lebky (1)	193	—	186	183	176	191	169
Délka baze (5)	—	—	105	—	97	110	—
Šířka lebky (8)	142	137	139	—	126	138	128
Nejmenší šířka čela (9)	—	—	99	—	91	102	91
Největší šířka čela (10)	—	—	128	—	111	123	119
Aurikulární šířka (11)	—	—	118	—	108	121	110
Asteriální šířka (12)	—	—	105	—	104	115	—
Výška lebky (17)	—	—	132	—	133	143	—
Nadušní výška (20)	—	—	112	—	111	120	—
Obvod lebky (23)	—	—	526	—	490	530	481
Příčný oblouk (24)	—	—	318	—	292	317	—
Podélný oblouk (25)	—	—	—	376	360	382	—
Čelní oblouk (26)	136	—	119	128	130	137	113
Temenní oblouk (27)	123	—	126	129	124	130	145
Týlní oblouk (28)	—	—	—	119?	105	115	—
Čelní tětiva (29)	117	—	103	107	114	119	98
Temenní tětiva (30)	110	—	114	115	110	116	112
Týlní tětiva (31)	—	—	—	100?	91	98	—
Kapacita (38)	—	—	1416	—	1214	1557	—
Délka obličejce (40)	—	—	—	—	—	107	—
Šířka hor. obličejce (43)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka biorbitální (43—1)	—	—	—	—	—	—	—
Bizygomatická šířka (45)	—	—	—	—	—	138?	117?
Šířka stř. obličejce (46)	—	—	—	—	—	—	—
Výška obličejce (47)	—	—	—	—	—	119	99
Výška hor. obličejce (48)	—	—	—	—	—	67	48

Míry a indexy lebek z doby hradištní [2. pokračování]

Lokalita:	Bílina		Hudcov	Kolešovice		
	7616	7617	7614	7619	7620	7621
Inv. č.:	?	muž	muž	muž?	muž	žena
Pohlaví:	7-8	40-50	30-40	50-60	50-60	asi 20
Stáří:	—	—	—	—	—	—
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—
Šířka očníce [51]	37	—	—	43?P	42	37
Výška očníce [52]	34	—	—	36,5P	34	30
Šířka nosu [54]	23	—	—	22,5	24	20,5
Výška nosu [55]	41	—	—	50	52	43
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. [65]	107	—	—	116	118	—
Bigoniální šířka [66]	89	—	—	—	110	85
Výška brady [69]	26	—	—	29	28	25
Výška ramene mand. [70]	—	—	—	—	—	—
Šířka ramene mand. [71]	—	—	—	—	—	—
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový [I 1]	75,4	73,7	78,3	81,8	77,0	—
I. délkovýškový [I 2]	72,6	—	—	73,5	—	—
I. šířkovýškový [I 3]	96,3	—	—	89,9	—	—
I. frontoparietální [I 13]	68,9	67,8	68,8	73,4	75,2	—
I. obličejce [I 38]	79,2	—	—	87,2	84,6?	76,2?
I. horního obličejce [I 39]	43,3	—	—	50,4	52,3?	45,2?
I. očníce [I 42]	91,9	—	—	84,9?	81,0	81,1
I. nosu [I 48]	56,1	—	—	45,0	46,2	47,7
Alveolární i. [I 60]	95,8	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	95,7	—	—	—	103,8	92,4
Výška postavy	—	—	—	—	—	—

Lokalita:	Liběšice				Libo- chovany	Rtyně	Tvršice
	8021	8028	8002	8003	7610	7618	7622
Inv. č.:	?	muž	?	?	žena	?	žena
Pohlaví:	dítě	40-50	dítě	dítě	50-60	juv.	20-40
Stáří:	—	—	—	—	—	—	—
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—	—	—	—
Šířka očníce [51]	—	—	—	—	—	—	40
Výška očníce [52]	—	—	—	—	—	—	34
Šířka nosu [54]	—	—	—	—	—	—	28
Výška nosu [55]	—	—	—	—	—	—	45
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	—	—	—	—
Bigoniální šířka [66]	—	—	—	—	—	100	94
Výška brady [69]	—	—	—	—	—	30	—
Výška ramene mand. [70]	—	71	—	—	—	55P	—
Šířka ramene mand. [71]	—	31	—	—	—	30P	—
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly [GB-ss]	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový [I 1]	—	—	—	81,3	74,4	—	85,0
I. délkovýškový [I 2]	—	—	—	—	—	—	77,8
I. šířkovýškový [I 3]	—	—	—	—	—	—	91,5
I. frontoparietální [I 13]	—	—	—	57,1	74,0	—	70,4
I. obličejce [I 38]	—	—	—	—	—	—	82,7
I. horního obličejce [I 39]	—	—	—	—	—	—	44,1
I. očníce [I 42]	—	—	—	—	—	—	85,0
I. nosu [I 48]	—	—	—	—	—	—	62,2
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	—	94,0
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	—

Míry a indexy lebek z doby hradištní (3. pokračování)

Lokalita:	Velvěty				Zabrušany		
	7623	8031	8032	8033	7612	7615	7611
Inv. č.:	—	—	—	—	—	—	—
Pohlaví:	muž	žena?	muž	muž?	muž	muž	žena
Stáří:	40—50	60+	50—60	40—50	30—40	30—40	30—40
Interorbitální šířka (50)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka očníce (51)	—	—	—	—	—	42	39
Výška očníce (52)	—	—	—	—	—	30	35
Šířka nosu (54)	—	—	—	—	—	24	25
Výška nosu (55)	—	—	—	—	—	47	46
Nejmenší šířka nosu (57)	—	—	—	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. (65)	—	—	—	—	—	—	—
Bigoniální šířka (66)	—	—	—	—	—	—	—
Výška brady (69)	—	—	—	—	—	—	27
Výška ramene mand. (70)	—	—	—	—	—	—	62
Šířka ramene mand. (71)	—	—	—	—	—	—	28
Hloubka front. (IOW-n)	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka maxilly (GB-ss)	—	—	—	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu (SS-n)	—	—	—	—	—	—	—
I. délkošířkový (I 1)	73,6	—	74,7	—	71,6	72,3	75,7
I. délkovýškový (I 2)	—	—	71,0	—	75,6	74,9	—
I. šířkovýškový (I 3)	—	—	95,0	—	105,6	103,6	—
I. frontoparietální (I 13)	—	—	71,2	—	72,2	73,9	71,1
I obličej (I 38)	—	—	—	—	—	86,2?	84,6?
I. hor. obličej (I 39)	—	—	—	—	—	48,6?	41,0?
I. očníce (I 42)	—	—	—	—	—	71,4	89,7
I. nosu (I 48)	—	—	—	—	—	51,1	54,3
Alveolární i. (I 60)	—	—	—	—	—	97,3	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	—	—	—	—
Výška postavy	—	—	—	—	—	—	—

L. STŘEDOVĚK

Bílina — 2/10. Hrob rozrušen v Titzlerově pískově, situaci ověřil G. Laube 5. 9. 1942. V jámě neuvedených rozměrů ležely v hloubce 40 cm torzovitě části kostry, u níž byly nalezeny kameny a drobné středověké střepey. Pram.: 10: Bílina 1.

Bílina — 2/11. Hrob rozrušen v Titzlerově pískovně, situaci ověřil G. Laube 5. 9. 1942. V jámě neuvedených rozměrů ležely v hloubce 40 cm torzovitě části kostry, u níž kromě částí kamenné desky nezjištěny žádné další nálezy. Pram.: 10: Bílina 1.

Zlomky kalvy a fragmenty obou stehenních kostí člověka, zemřelého ve věku mezi 20 a 40 lety, podle robusticity snad spíše muže. Inv. č. 8035. Nelze zjistit, zda nález pochází z hrobu uvedeného pod č. 2/10 nebo 2/11.

Bystřany — 10/1. Hrob odkryt v kanalizační rýze u Beckova domu, prozkoumán O. Tschakertem 2. 8. 1938 pod č. I. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 115 cm kostra v natažené poloze v orientaci JV—SZ a byla bez výbavy. Ve výplni byly nalezeny střepey z rozrušené sídlištní vrstvy doby bronzové. Pram.: 34—41; 3:5/1938.

Zachovala se lebka bez dolní čelisti a defektní postkranialní skelet ženy, zemřelé ve věku mezi 30 a 40 lety. Mozkovna je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a středně vysoká, má široký obličej a středně vysoký horní obličej; v indexech je mesokranní, ortokranní, metriokranní a stenometopní, mesén, mesokonch a mesorhin, aristencefál. Výška postavy byla vypočítána na 160 cm (velká). Inv. č. 7625.

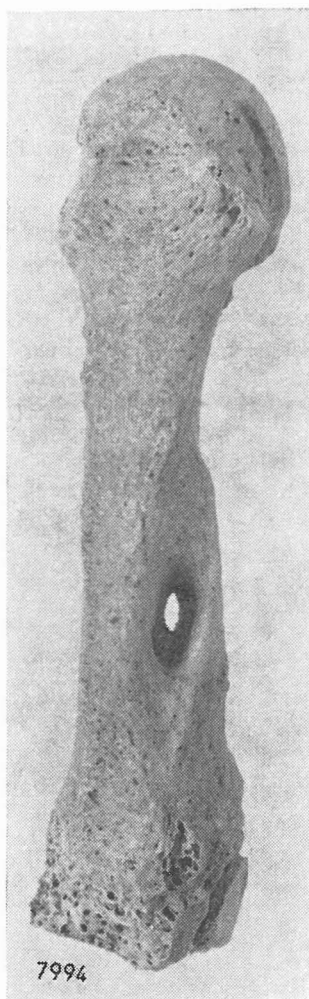
Bystřany — 10/2. Hrob odkryt v kanalizační rýze u Beckova domu, prozkoumán O. Tschakertem 2 8. 1938 pod č. II. V jámě neurčených rozměrů ležela v hloubce 119 cm kostra v natažené poloze v orientaci JV—SZ a byla bez výbavy. Ve výplni byly nalezeny střepy z rozrušené sídlištní vrstvy doby bronzové. Pram.: 1: Bystřany 21—26, 30—33; 3:5/1938.

Z kostry dospělého člověka se zachovaly pouze zlomky žeber, levá klíční kost a krátké kosti ruky a nohy. Na všech těchto krátkých kostech jsou patrné artritické změny, na těle IV. záprstní kůstky z levé ruky je stopa po *zhojené zlomenině*. Inv. č. 7994.

Obr. 84. Bystřany — 10/2, artróza na hlavičce 1. metatarsu středověké kostry inv. č. 7994. Dospělý.

Abb. 84 Bystřany — 10/2, Arthrose des Köpchens des 1. Metatarsus des mittelalterlichen Skelettes Nr. 7994. Erwachsener.

Obr. 85. Bystřany — 10/2, zhojená zlomenina 4. metakarpu středověké kostry inv. č. 7994. Dospělý.

Abb. 85. Bystřany — 10/2, verheiliter Bruch des 4. Metacarpus des mittelalterlichen Skelettes Nr. 7994. Erwachsener.

Bystřany — 10/3. Hroby rozrušeny v kanalizační rýze u Beckova domu, část zachránili dělníci a předali 2. 8. 1938 teplickému muzeu. Dodány byly části koster bez vybavy a střepey se zvířecími kostmi z rozrušené sídlištní vrstvy doby bronzové; datování není zcela jisté. Pram.: 1: Bystřany 17—20, 27—29; 3:5/1938.

V antropologickém materiálu rozeznány pozůstatky nejméně tří osob:

1. zlomek lebeční klenby, dolní čelist a fragmenty kostí dolních končetin dospělého člověka. V dolní čelisti jsou silně obroušené zuby bez kazů a intravitálních ztrát. *Cribra orbitalia* vpravo. *Metopismus*. Inv. č. 7999.

2. část mozkovny bez dolní čelisti, 4 obratle, sternum a zlomek pravého humeru dospělého člověka, pravděpodobně ženy. V zachované pravé polovině horní čelisti jsou 4 lůžka zhojena po intravitální ztrátě zubu, zbylé 4 zuby jsou ztraceny postmortálně. Inv. č. 8000.

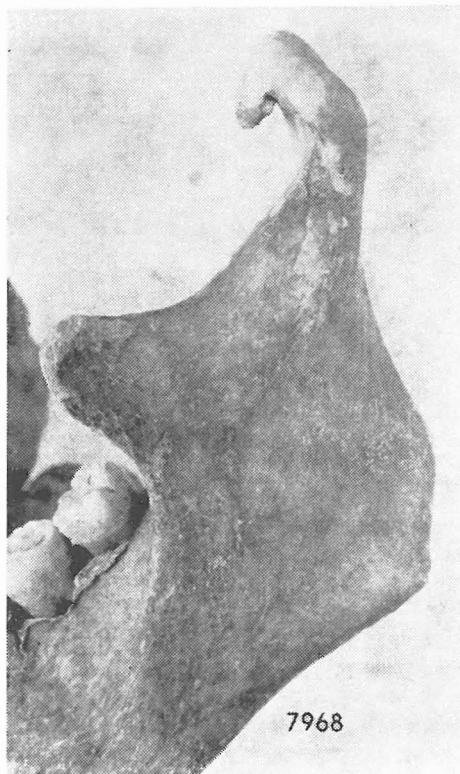
3. zlomek čelní kosti dospělého člověka. Inv. č. 8001.

Bystřany — 10/4. Sběr na nalezišti, proveden v kanalizační rýze u Beckova domu samotnými dělníky a předán 2. 8. 1938 teplickému muzeu. V souboru je torzo kostí z jednoho místa a střepey z rozrušené sídlištní vrstvy doby bronzové; datování není zcela jisté. Pram.: 1: Bystřany 42—45; 3:5/1938.

Zlomek týlní a temenní kosti, zlomek obratle bederního a několik fragmentů kostí dolních končetin dospělého člověka. Inv. č. 7995.

Teplice — 41/1. Sběr na nalezišti proveden v rýze pro vedení termálních vod u lázeňské zahrady A. H. Fasslem 23.—29. 11. 1900. V souboru je torzo kostí s keramikou a železy z odkrytých vrstev z pozdního středověku. Pram.: 1: Teplice 283; 4:29.11.1900.

Zachoval se pouze zlomek týlní kosti dítěte blíže neurčitelného věku. Inv. č. 7996.

Obr. 86. Teplice — 42/1, hrotnatá kostěná apozice na levostranném kloubním výběžku dolní čelisti středověké kostry inv. č. 7968. Muž, 40—50 let.

Abb. 86. Teplice — 42/1, spitzenförmige Knochenapposition am linksseitigen Caput mandibulae des mittelalterlichen Skelettes Nr. 7968. Mann, 40—50 Jahre.

Teplice — 42/1. Sběr na staveništi proveden při stavbě městského sálu a předán roku 1923 teplickému muzeu. Do souboru pojata mimo jiné i část kostry z míst, kde údajně býval středověký hřbitov. Pram.: 1: Teplice 58.

Zachovala se klenba mozkovny a dolní čelist muže, zemřelého ve věku mezi 40 a 50 lety. Je možno zjistit několik měr a vypočítat index frontomandibulární (meso-mandibulár). Chrup v dolní čelisti je silně obroušen, bez kazů a intravitálních ztrát, všechny řezáky ztraceny postmortálně. Na levostranném processus condylaris mandibulae je vytvořena hrotnatá *kostěná apozice*. Inv. č. 7968.

Míry a indexy středověkých lebek

Lokalita:	Bystřany			Teplice
Inv. č.:	7625	7999	8000	7968
Pohlaví:	žena	?	žena?	muž
Stáří:	30—40	dosp.	20—40	40—50
Délka lebky {1}	180	—	—	—
Délka baze {5}	98	—	—	—
Šířka lebky {8}	140	—	—	—
Nejmenší šířka čela {9}	90	—	95	105
Největší šířka čela {10}	111	—	120	139
Aurikulární šířka {11}	116	—	—	—
Asteriální šířka {12}	104	—	—	—
Výška lebky {17}	129	—	—	—
Nadušní výška {20}	110	—	—	—
Obvod lebky {23}	500	—	—	—
Příčný blouk {24}	300	—	—	—
Podélný oblouk {25}	361	—	—	—
Čelní oblouk {26}	116	—	—	125
Temenní oblouk {27}	122	—	—	—
Týlní oblouk {28}	123,5	—	—	—
Čelní tětva {29}	105	—	—	105
Temenní tětva {30}	112	—	—	—
Týlní tětva {31}	98	—	—	—
Kapacita {38}	1379	—	—	—
Délka obličeje {40}	—	—	—	—
Šířka horního obličeje {43}	—	—	—	—
Šířka biorbitální {43—1}	—	—	—	—
Bizygomatická šířka {45}	130?	—	—	—
Šířka středního obličeje {46}	—	—	—	—
Výška obličeje {47}	—	—	—	—
Výška horního obličeje {48}	68?	—	—	—

Míry a indexy středověkých lebek (1. pokračování)

Lokalita:	Bystřany		Teplice	
Inv. č.:	7625	7999	8000	7968
Pohlaví:	žena	?	žena?	muž
Stáří:	30—40	dosp.	20—40	40—50
Interorbitální šířka [50]	—	—	—	—
Šířka očníce [51]	40	—	—	—
Výška očníce [52]	33	—	—	—
Šířka nosu [54]	25,5	—	—	—
Výška nosu [55]	52	—	—	—
Nejmenší šířka nosu [57]	—	—	—	—
Šířka kondylů mand. [65]	—	—	—	130
Bigoniální šířka [66]	—	—	—	103
Výška brady [69]	—	—	—	31
Výška ramene mand. [70]	—	70	—	73
Šířka ramene mand. [71]	—	30	—	34
Hloubka front. [IOW-n]	—	—	—	—
Hloubka maxily [GB-ss]	—	—	—	—
Hloubka kořene nosu [SS-n]	—	—	—	—
I. délkošířkový [I 1]	77,8	—	—	—
I. délkovýškový [I 2]	71,7	—	—	—
I. šířkovýškový [I 3]	92,1	—	—	—
I. frontoparietální [I 13]	64,3	—	—	—
I. obličejce [I 38]	—	—	—	—
I. horního obličejce [I 39]	52,3?	—	—	—
I. očníce [I 42]	82,5	—	—	—
I. nosu [I 48]	49,0	—	—	—
Alveolární i. [I 60]	—	—	—	—
Frontomandibulární i.	—	—	—	98,1
Výška postavy	160,0	—	—	—

ZÁVĚR

Z antropologického materiálu, který převzalo Národní muzeum ze sbírek teplického muzea, zveřejňujeme v této práci celkem 181 nálezů ze severozápadních Čech. Rozdělili jsme je podle datování do dvanácti souborů; nejstarší je neolitický hrob s keramikou volutovou, pak jdou tři soubory z eneolitu (hroby s keramikou baalberskou, šňůrovou a se zvoncovitými poháry) a do čtvrté skupiny jsme zařadili nálezy, u nichž nelze rozhodnout, zda jde o pohřby eneolitické či pohřby ze starší doby bronzové (jiné datování je vyloučeno). Nejpočetnější je soubor nálezů kultury únětické — 42 položek, z toho 34 aspoň zčásti měřitelných lebek; největší část tohoto souboru tvoří nálezy ze známého pohřebiště ve Velkých Žernosekách. U skupiny dalších deseti nálezů z doby bronzové, které jsme zařadili pod písmeno G, není možné rozhodnout, zda jde o kostry z doby únětické či o něco mladší, ale rámcově zařazení do doby bronzové je opět mimo pochybnost.

Z období kultury knovízské je zde k dispozici 24 nálezů, mezi nimi 12 aspoň zčásti měřitelných lebek, z doby laténské 32 nálezů s 21 aspoň zčásti měřitelnými lebkami. Z doby římské je v naší kolekci jediný nález, z doby hradištní 22 nálezů (z toho 20 zčásti měřitelných) a konečně ze středověku 10 nálezů.

V tabulkách, které jsou zařazeny vždy za textem každé z kulturních skupin, jsou tedy zařazeny metrické údaje o 127 lebkách, ovšem ve většině případů nebylo možno špatně zachované lebky proměřit dokonale; 62 lebky byly připsány mužům, 31 ženám a u 34 lebek, většinou dětských, nebylo možno určit pohlaví zemřelého. V tabulce, která je připojena k tomuto závěru, jsou shrnuty metrické údaje o mužských a ženských lebkách všech dvanácti souborů, ale zdůrazňujeme, že tyto údaje mají jen informativní charakter. Na začátku tabulky jsou uvedeny počty všech lebek, u nichž bylo možno zjistit aspoň jednu míru. Znamená to, že jednotlivé průměrné hodnoty nejsou vypočítány vždy z tohoto počtu případů, většinou to byly počty nižší (přesné údaje je možno vyhledat v tabulkách u skupin); případy, kdy nejde o průměr, ale o hodnotu jedné lebky, jsou označeny křížkem. Přesto však nejvyšší počet měřitelných lebek u ženské části souboru je 6 (únětická kultura) a u mužů jejich počet jen dvakrát přesahuje desítku (únětické a laténské lebky).

Naše práce si rozhodně nekladla za cíl osvětlit antropologický a populační vývoj obyvatel severozápadních Čech. Šlo nám pouze o to zveřejnit po podrobné revizi (pokud jde o datování a nálezové okolnosti) soubor antropologických nálezů z teplického muzea v takové formě, aby s ním mohli pracovat antropologové i archeologové.

Průměrné hodnoty měř a indexů v jednotlivých skupinách

Skupina	n ⁺	1	5	míry 8	9	10	11
M u ž i							
A. volutová	—	—	—	—	—	—	—
B. baalberská	3	185,7	106,0	130,5	93,3	112,5	107,5
C. šňůrová	4	198,2	—	131,0	100,2	124+	124+
D zvonc. poháry	1	187+	—	140+	92+	120+	114+
E. eneolit — starší bronz	4	193,5	108,3	127,0	94,5	114,7	110,7
F. únětická	18	193,9	106,0	135,6	99,2	118,7	115,0
G. st.—ml. doba bronzová	2	194+	—	140,1	97+	123,0	120+
H. knovízská	4	187,5	102,0	145,0	99,7	123,7	117,0
I. latén	14	180,9	104,2	145,8	99,7	124,2	125,3
J. doba římská	1	190+	108+	143+	99+	123+	117+
K. doba hradištní	10	184,2	104,0	138,8	98,5	121,8	117,0
L. středověk	1	—	—	—	105+	139+	—
Ž e n y							
A. volutová	1	185+	—	132+	87+	—	—
B. baalberská	1	185+	—	130+	92+	107+	108+
C. šňůrová	2	180,5	102+	135,5	95,5	118,5	111+
D. zvonc. poháry	1	180?+	—	138+	102+	119+	108+
E. eneolit — starší bronz	2	192+	110+	127,5	93,0	112,0	111+
F. únětická	6	178,3	98,0	134,5	102,8	120,0	115,3
G. st.—ml. doba bronzová	1	—	—	—	—	—	—
H. knovízská	5	178,0	101,5	131,0	90,6	111,5	110,0
I. latén	5	179,0	99,0	133,7	95,7	114,7	107,0
J. doba římská	—	—	—	—	—	—	—
K. doba hradištní	5	170,7	100+	134,5	95,0	118,3	113,3
L. středověk	2	180+	98+	140+	92,5	115,5	116+

+ ve sloupci n je uveden počet měřitelných lebek celkově, jednotlivé průměry jsou často vypočítány z menšího počtu případů, protože část lebek nebyla měřitelná. Křížkem označené míry nejsou průměrem, nýbrž hodnotou u jediné zachované lebký.

	12	17	20	23	míry 24	25	26	27	28
M u ž i									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	97,5	141,5	115,0	502,5	313,5	370,5	129,0	132,7	109,5
C.	117+	142+	110+	520+	310+	352,5	132,7	128,7	128,0
D.	110+	—	125+	523+	347+	—	130+	122+	—
E.	106,5	142,3	114,0	524,0	303,0	394,0	135,0	142,7	117,3
F.	107,6	141,9	116,5	524,9	311,7	385,1	132,8	137,3	118,1
G.	112+	—	115+	535+	312+	381+	135+	131,0	118+
H.	106,0	142,7	120,5	541,0	331,5	403,5	136,0	137,3	117,5
I.	109,6	138,7	116,9	523,5	326,1	375,8	128,9	128,2	118,4
J.	—	139+	—	534+	320+	384+	134+	125+	125+
K.	107,8	133,3	112,5	520,3	309,2	366,8	128,1	126,3	112,4
L.	—	—	—	—	—	—	125+	—	—
Ž e n y									
A.	—	—	—	—	—	—	—	130?+	—
B.	108+	136+	116+	510+	308+	381+	128+	142+	111+
C.	103+	136+	112+	509,5	302+	368,0	129,5	125,5	112,5
D.	—	—	—	513?+	320+	—	131+	132+	—
E.	104+	145+	116+	523+	306+	380+	132,5	126,5	110+
F.	101,5	141,3	114,0	509,5	307,7	374,7	129,0	134,0	113,5
G.	—	—	—	—	—	—	130+	—	—
H.	97,0	137,2	109,7	499,0	307,7	356,2	121,6	122,0	112,2
I.	103+	133,0	115+	502+	308+	358,5	125,5	122,5	109,5
J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.	109,5	130+	107,0	489,7	300,5	340+	115,7	125,3	107+
L.	104+	129+	110+	500+	300+	361+	116+	122+	123,5+

Průměrné hodnoty měř a indexů v jednotlivých skupinách (I. pokračování)

	29	30	31	38	míry 40	43	43—1	45	46
M u ž i									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	110,7	119,0	95,5	1379,0	102,0	104,3	97,8	124,5	97,0
C.	114,2	117,3	99,0	1420+	—	109,0	—	139,0	—
D.	116+	109+	—	—	—	—	—	—	—
E.	116,2	122,7	98,0	1439,0	103,0	104,3	98,7	126,3	99,0
F.	115,1	122,6	97,9	1502,8	100,0	105,8	99,6	130,7	97,5
G.	117+	117,5	95+	—	—	—	—	—	—
H.	115,3	121,3	99,5	1653,0	93,0	106,5	99,0	132,5	85,0
I.	113,4	112,4	99,0	1473,0	97,7	102,0	97,5	128,0	93,5
J.	109+	113+	100+	—	104+	—	—	127+	—
K.	111,2	112,4	94,8	1358,8	101,0	—	—	132,3	—
L.	105+	—	—	—	—	—	—	—	—
Ž e n y									
A.	—	114+	—	—	—	—	—	—	—
B.	109+	123+	95+	1359+	—	—	—	—	—
C.	112,0	111,5	96,5	1294+	99+	99+	95+	123+	94+
D.	112+	117+	—	—	—	101+	94+	114?+	90+
E.	115,0	113,5	93+	1491+	105+	104+	99+	124+	99+
F.	110,3	118,3	97,0	1403,0	86+	105+	99+	126,5	94+
G.	114+	—	—	—	—	—	—	—	—
H.	106,8	109,4	93,8	1306,8	95,5	99,0	96+	120,0	89+
I.	108,5	108,5	94,0	1384,3	93+	—	—	121+	—
J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.	100,3	107,3	91+	1321+	—	—	—	123,3	—
L.	105+	112+	98+	1379+	—	—	—	130?+	—
	47	48	50	51	míry 52	54	55	57	65
M u ž i									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	106,0	62,0	21,0	42,3	31,0	23,6	45,3	7,9	118+
C.	123,0	79+	23,5	44,0	34,0	23,2	54,7	11,9+	119+
D.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
E.	121,5	70,3	19,5	42,0	32,3	25,3	50,0	10,8+	112,5
F.	113,5	67,3	20,6	40,6	31,6	25,6	48,1	10,8	118,0
G.	—	—	—	—	—	—	—	—	124+
H.	122+	75,0	21,0	39,8	34,5	22,5	54,5	9,0	117+
I.	112+	67,7	20,5	41,8	33,8	23,7	49,3	9,6	—
J.	121+	72+	—	40+	32+	20+	51+	—	—
K.	113,8	66,7	—	42,3	26,8	23,5	49,7	—	117,0
L.	—	—	—	—	—	—	—	—	130+
Ž e n y									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
C.	102+	61+	22,7+	39+	29+	25+	42+	12,2+	113+
D.	—	56+	—	37+	30+	24+	43+	12,5+	—
E.	—	72+	20+	43+	34+	25+	53+	12,7+	—
F.	118+	68,0	20,5	40,0	34,0	23,5	49,0	10,1	122+
G.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H.	106,0	64,0	21,5+	39,5	30,1	23,5	47,0	9,0+	108,7
I.	—	61+	—	39+	30+	26+	45+	—	—
J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.	100,0	53,7	—	38,7	33,0	26,8	44,7	—	—
L.	—	68?+	—	40+	33+	25,5+	52+	—	—

Průměrné hodnoty měř a indexů v jednotlivých skupinách (2. pokračování)

	66	69	70	71	míry IOW-n	GB-ss	SS-n	I 1	I 2
Muži									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	96,5	31,0	63,5	31,5	20,2	22,8	3,3	72,1	78,1
C.	91+	35,0	65,0	32,7	—	—	4,6+	68,2	77,2+
D.	—	—	—	—	—	—	—	74,9?+	—
E.	101,5	35,0	63,5	31,5	20,8	22,3	6,5+	65,0	74,3
F.	100,8	31,8	64,3	32,2	19,8	23,0	5,0	70,5	74,7
G.	103+	33,0	55+	30+	—	—	—	70,6+	—
H.	101+	34+	61+	31+	18,9	17,6	3,8	75,7	75,3
I.	100,0	33,0	72,0	30,0	21,4	19,7	3,9	80,7	77,2
J.	—	35+	—	—	—	—	—	75,3+	73,2+
K.	100+	28,5	71+	31+	—	—	—	75,4	73,8
L.	103+	31+	73+	34+	—	—	—	—	—
Ženy									
A.	—	—	48+	30+	—	—	—	71,4+	—
B.	—	—	—	—	—	—	—	70,3+	73,5+
C.	94+	30+	56+	28+	18,2+	16,9+	4,7+	75,0	76,8+
D.	—	—	—	—	17,8+	17,3+	5,2+	76,7?+	—
E.	—	—	—	—	24,2+	28,8+	5,0+	66,7+	75,5+
F.	—	33+	54+	28+	18,0+	20,4+	3,5	75,2	77,1
G.	—	39+	—	—	—	—	—	—	—
H.	100,3	30,7	53+	23+	18,0+	16,7+	4,0+	73,6	77,1
I.	—	33,0	—	—	—	—	—	72,7	74,5
J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.	89,5	26,0	62+	28+	—	—	—	78,4	77,8+
L.	—	—	—	—	—	—	—	77,8+	71,7+

	I 3	I 13	I 38	I 39	míry I 42	I 48	I 60	FMI	Výška postavy
Muži									
A.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B.	108,4	72,0	85,2	49,1	73,5	52,2	96,2	102,6	167,5+
C.	108,4+	79,3	88,6	54,1?+	77,3	42,6	—	92,9+	171,6
D.	—	65,7?+	—	—	—	—	—	—	170,0+
E.	113,0	73,9	97,5	54,0	77,4	50,9	93,2	107,6	167,1
F.	104,8	72,6	86,9	51,6	78,6	51,3	92,7	102,0	170,1
G.	—	70,8+	—	—	—	—	—	106,2+	—
H.	98,9	68,0	92,4+	56,6	86,8	41,4	91,2	102,0+	165,6
I.	97,6	69,1	94,9+	54,9	80,8	48,0	92,3	107,4	167,6
J.	97,2+	69,2+	95,3+	56,7+	80,0+	39,2+	96,3+	—	—
K.	98,5	71,8	86,0	50,4	79,1	47,4	97,3+	103,8+	—
L.	—	—	—	—	—	—	—	98,1+	—
Ženy									
A.	—	65,9+	—	—	—	—	—	—	—
B.	104,6+	70,8+	—	—	—	—	—	—	—
C.	103,8+	70,4	82,9+	49,6+	74,4+	59,5+	97,1+	103,3+	160,0+
D.	—	73,9+	—	49,1?+	81,1+	55,8+	—	—	153,5+
E.	113,3+	72,9	—	58,1?+	79,1+	47,2+	95,5+	—	—
F.	106,1	78,4	91,5	53,8	85,0	48,0	91,5+	—	162,0
G.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
H.	103,8	69,7	87,6	53,6	76,3	50,6	94,2	110,6	159,2
I.	99,0	73,0	—	50,4+	76,9+	57,8+	93,0+	—	160,5+
J.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.	91,5+	71,8	81,2	43,4	85,3	54,7	—	93,2	—
L.	92,1+	64,3+	—	52,3?+	82,5+	49,0+	—	—	160,0+

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

1. Amt für Vorgeschichte. Soubor lokačních karet ke sbírce teplického muzea. Originál v teplickém muzeu a neúplně v archívu nálezových zpráv Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Uspořádán podle lokalit, cituje se lokalita a číslo depozitní položky.
2. Archív Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Soubor nálezových a jiných zpráv ze zrušených institucí, uspořádán podle lokalit a připojen ke zprávám soudobým. Cituje se číslo spisu lomené rokem podání.
3. Exkursionsberichte 1910—1937. Soubor hlášení muzea Teplice. Originál v teplickém muzeu, cituje se číslo hlášení, lomené rokem podání.
4. Fassl A. H.: Prähistorische Fundnotizen 1898—1914. Originál v teplickém muzeu. Cituje se datum zprávy.
5. Hauptkatalog 1—7. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo inventárního záznamu.
6. Inventarbuch der Museums-gesellschaft Bilin. Originál v teplickém muzeu, převzat ze zrušeného muzea v Bílině. Dochován ve dvou souběžných exemplářích s četnými mezerami. Cituje se číslo inventárního záznamu.
7. Kamitz J.: Inventar. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo inventárního záznamu.
8. Kamitz J.: Exkursionsberichte 1908—1909. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo zprávy lomené rokem podání.
9. Laube G.: Fundregister für Vorgeschichte. Funde 1—4; originál v teplickém muzeu, převzat i se sbírkou ze zrušeného muzea v Bílině. Citují se čísla inventárního záznamu bez zřetele k probíhající revizi.
10. Laube G.: Archív nálezových zpráv. Originál v teplickém muzeu, převzat ze zrušeného muzea v Bílině. Uspořádán podle lokalit, cituje se lokalita a případně číslo trati.
11. Laube G.: Fundberichte bis 1931. Originál v teplickém muzeu, převzat ze zrušeného muzea v Bílině. Cituje se strana sešitu.
12. Pobel A.: Berichte 1898—1907. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo zprávy lomené rokem podání.
13. Streit L.: H. u. V. Inventar. Originál v teplickém muzeu, přepis v expozituře Archeologického ústavu ČSAV v Mostě. Cituje se číslo přírůstku.
14. Tschakert O.: Tagebuch 5—13, 15, 17, 1930—1943. Originál v muzeu v Litoměřicích. Cituje se číslo sešitu lomené stránkou sešitu.
15. Weinzierl R. R.: Fundprotokolle 1—6. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo sešitu lomené stránkou sešitu.
16. Weinzierl R. R.: Exkursionsberichte 1899—1908. Originál v teplickém muzeu, přepis v expozituře Archeologického ústavu ČSAV v Mostě. Cituje se stránka přepisu.
17. Weinzierl R. R.: Skizzenbuch 1—3, 1899—1908. Originál v teplickém muzeu. Cituje se číslo sešitu lomené stránkou sešitu.
18. Weinzierl R. R., Fassl A. H.: Beschreibung der keltischen Gräberfunde auf dem Grundstück d. H. Anton Hofmann. Je uměle sestaveno ze tří částí: 1. rukopisu Fasslova o výzkumu hrobů 1—75 s komentářem R. R. Weinzierla, 2. rukopisu Fasslova o výzkumu hrobů 40—75 s širším výkladem bez Weinzierlova komentáře, 3. rukopisu Weinzierlova o výzkumu hrobů 76—102 s dodatky A. Pobela. Originál je v teplickém muzeu, přepis v expozituře Archeologického ústavu ČSAV v Mostě. Cituje se číslo části lomené stránkou přepisu.

L I T E R A T U R A

- ALEKSEJEV, V. P., DEBEC, G. F. (1964): *Kraniometrija, metodika antropologičeskich issledovanij*. Izd. Nauka, Moskva, 128 str.
- BACH, H. (1965): Zur Berechnung der Körperhöhe aus den langen Gliedmassenknochen weiblicher Skelette. *Anthropologischer Anzeiger* **29**, 12—21.
- BLAJEROVÁ, M. (1961): Einige anthropologische Erkenntnisse hinsichtlich der Skelettfunde der úněticer Kultur aus Velké Žernoseky. In: Moucha, V., *Nálezy únětické kultury na Lovosicku*, *Fontes Archeologici Pragenses*, Vol. **4**, Praha, 36—43.
- BUDINSKÝ, P. (1968 a 1970): Libkovice (Mariánské Radčice), Jenišův Újezd, Hostomice, Významná naleziště doby laténské v Podkrušnohoří. I. část Libkovice (Mariánské Radčice), II. část Jenišův Újezd. *Monografické studie Oblastního vlastivědného muzea v Teplicích* **3 a 5**, 79 a 83 stran.
- BUCHVALDEK, M. (1967): Die Schnurkeramik in Böhmen. *Acta UC, Philosophica et Historica, Monographia XIX*, Praha.
- FILIP, J. (1956): *Keltové ve střední Evropě*. Praha, Academia.
- GIESECKE, R. (1942): Zwei Latène-Gräber aus Kuttowenka bei Schwaz. *Sudeta*, NF **II**, 49—60.
- HÁJEK, L. (1968): *Kultura zvoncovitých pohárů v Čechách*. Archeologické studijní materiály AÚ ČSAV Praha č. **5**.
- LAUBE, G. (1924): Bronzezeitliche Ansiedlung bei Bilin. *Mitteilungen der Museums-gesellschaft Bilin, Bílina*.
- LAUBE, G. (1927): Hallstattsiedlung an Südgelände d. Borschens bei Bilin. *Sudeta* **III**, 27—58.
- LAUBE, G. (1931): Auf den Spuren unserer Vorfahren. *Mitteilungen der Museums-gesellschaft Bilin, Bílina*.
- LAUBE, G. (1932): Die Hallstattsiedlung am Borschen bei Bilin. *Sudeta* **VIII**, 24—30.
- LAUBE, G. (1934): Aunjetitzer Grab in Hnoynitz. *Sudeta* **X**, 48—50.
- LAUBE, G. (1942): Neue Funde aus der Sandgrube Köhler bei Bilin. *Sudeta* NF **II**, 17—21.
- MARTIN, R., SALLER, K. (1957): *Lehrbuch der Anthropologie*, Stuttgart, G. Fischer Verlag, 661 str.
- MATIEGKA, J. (1918): *Předhistorické trepanace a kauterizace v zemích českých*. Památky archeologické **XXX**, seš. 2—3, 74—85.
- MATIEGKA, J. (1928): La trépanation et autres opérations sur la tête à l'époque pré-historique sur le territoire de la Tchécoslovaquie. *Anthropologie* **VI**, No. 1, 41—55.
- MOUCHA, V. (191): *Nálezy únětické kultury na Lovosicku*. *Fontes Archeologici Pragenses*, Vol. **4**, Praha, 63 str.
- PLEINEROVÁ, I. (1966): *Únětická kultura v oblasti Krušných hor a jejím sousedství*. Památky archeologické **LVII**, 399—48.
- PLEINEROVÁ, I. (1967): *Únětická kultura v oblasti Krušných hor a jejím sousedství II*. Památky archeologické **LVIII**, 1—26.
- PREIDEL, H. (1935): *Urgeschichte (des Bezirkes Komotau)*. *Heimatkunde des Bez. Komotau 4*. Chomutov, 1—124.
- RADOMĚRSKÝ, P., RICHTER, M. (1974): *Korpus české středověké keramiky datované mincemi*. *Sborník Národního muzea v Praze, Řada A — Historie*, **XXVIII**, 57—172.
- RECHE, O. (1908—1909): Zur Anthropologie der jüngeren Steinzeit in Schlesien und Böhmen. *Archiv für Anthropologie*, NF **VII**, 220—237.
- SCHLIZ, A. (1908—1909): Die vorgeschichtlichen Schädeltypen der deutschen Länder in ihrer Beziehung zu den einzelnen Kulturkreisen der Urgeschichte. *Archiv für Anthropologie*, NF **VII**, 239—267.
- SCHEIDT, W. (1930): Die rassischen Verhältnisse in Nordeuropa nach dem gegenwärtigen Stand der Forschung. *Zeitschrift für Morphologie und Anthropologie* **28**, 150 str.
- SPURNÝ, V. (1947): *Kostrové pohřby v knovízské kultuře*. Památky archeologické **XLIII**, 13—20.

- STLOUKAL, M., HANÁKOVÁ, H. (1971): Antropologie raněstředověkého pohřebiště v Abrahámu. Sborník Národního muzea v Praze, řada B — přírodní vědy, **XXVII**, 57—131.
- STOCKÝ, A. (1931): Pravěké obyvatelstvo Čech. III. Lid. únětické kultury, *Anthropologie* **IX**, (4), 225—275.
- STROUHAL, E. (1964): Příspěvek k paleopatologii chrupu starší doby bronzové. Sborník „Některé stomatologické problémy“, Univerzita Karlova Praha, 49—83.
- ŠKERLJ, B., DOLINAR, Z. (1950): Staroslovanská okostja z Bleda. In: Kastelic—Škerlj: Slovanska nekropola na Bledu. Ljubljana.
- WALDHAUSER, J. (1976): Topographie der keltischen Besiedlung im Erzgebirgsvorland. *Archeologické rozhledy* **XXVIII**, 294—314.
- WEINZIERL, R. R. v. (1899): La Tène Grabfeld von Languest b. Bilin in Böhmen. Braunschweig, 71 str.
- WEINZIERL, R. R. v. (1901): La Tène Grabfeld im Languest. *Mitteilungen d. Gesellschaft z. Förderung deutscher Wissenschaft, K. u. L.*, XIII.
- WEINZIERL, R. R. v. (1907): Die Schädelammlung des urgeschichtlichen Zentralmuseums. *Tätigkeits-Bericht d. Museumsgesellschaft Teplitz*, 55—59.
- WOO, T., MORANT, G. A. (1934): A biometric study of the flatness of the facial skeleton in Man. *Biometrika* **26**, 196—250.
- ZÁPOTOCKÁ, M. (1956): Baalberská skupina v Čechách. *Archeologické rozhledy* **VIII**, 539—563.

TEXT K TABULÍM

TAB. 1.

Baalberské lebky. Inv. č. 6601 — Velké Žernoseky 45/1, muž, 40—50 let; inv. č. 7972 — Bílina 2/1b, dítě, 13 let; inv. č. 7973 — Velké Žernoseky, dítě, 9 let.

Schädel der baalberger Kultur. Nr. 6601 — Velké Žernoseky 45/1, Mann, 40—50 Jahre; Nr. 7972 — Bílina 2/1b, Kind, 13 Jahre; Nr. 7973 — Velké Žernoseky, Kind, 9 Jahre.

TAB. 2.

Eneolitické lebky. Inv. č. 7561 — Hradiště 16/2, kultura se zvoncovitými poháry, žena, 20—30 let; inv. č. 7564 — Bílina 2/3, kultura se šňůrovou keramikou, žena, 30—40 let; inv. č. 7565 — Bílina 2/4, kultura se šňůrovou keramikou, dítě 14 let.

Eneolithische Schädel Nr. 7561 — Hradiště 16/2, Glockenbecherleute, Frau, 20—30 J.; Nr. 7564 — Bílina 2/3, Schnurkeramiker, Frau, 30—40 Jahre; Nr. 7565 — Bílina 2/4, Schnurkeramiker, Kind, 14 Jahre.

TAB. 3.

Lebky z eneolitu až starší doby bronzové. Inv. č. 6598 — Velké Žernoseky 45/7, muž, 40—50 let; inv. č. 7975 — Velké Žernoseky 45/6, muž, 30—40 let; inv. č. 7976 — Velké Žernoseky 45/6, žena 18—20 let.

Schädel aus dem Eneolithikum bis aus der älteren Bronzezeit. Nr. 6598 — Velké Žernoseky 45/7, Mann, 40—50 Jahre; Nr. 7975 — Velké Žernoseky 45/6, Mann, 30—40 Jahre; Nr. 7976 — Velké Žernoseky 45/6, Frau, 18—20 Jahre.

TAB. 4.

Únětické lebky. Inv. č. 6588 — Velké Žernoseky hr. č. 24, žena, 40—50 let; inv. č. 6592 — Velké Žernoseky hr. č. 30, 50—60 let; inv. č. 6595 — Velké Žernoseky hr. č. 45, dítě, 7—8 let.

Schädel der únětitzer Kultur. Nr. 6588 — Velké Žernoseky 24, Frau, 40—50 Jahre; Nr. 6592 — Velké Žernoseky 30, Mann, 50—60 Jahre; Nr. 6595 — Velké Žernoseky 45, Kind, 7—8 Jahre.

TAB. 5.

Únětické lebky. Inv. č. 6596 — Velké Žernoseky hr. č. 51, muž, 50—60 let; inv. č. 6597 — Velké Žernoseky hr. č. 52, muž, 50—60 let; inv. č. 6603 — Velké Žernoseky hr. č. X, dospělý, 50—60 let.

Schädel der únětitzer Kultur. Nr. 6595 — Velké Žernoseky 51, Mann, 50—60 Jahre; Nr. 6597 — Velké Žernoseky 52, Mann, 50—60 Jahre; Nr. 6603 — Velké Žernoseky X, Erwachsener, 50—60 Jahre.

TAB. 6.

Únětické lebky. Inv. č. 6605 — Velké Žernoseky hr. č. XVI, muž, 40—50 let; inv. č. 6606 — Velké Žernoseky hr. č. XXII/1, muž, 30—40 let; inv. č. 6610 — Velké Žernoseky hr. č. XXIII, muž, 40—50 let.

Schädel der únětitzer Kultur. Nr. 6605 — Velké Žernoseky XVI, Mann, 40—50 Jahre; Nr. 6606 — Velké Žernoseky XXII/1, Mann, 30—40 Jahre; Nr. 6610 — Velké Žernoseky XXIII, Mann, 40—50 Jahre.

TAB. 7.

Knovízské lebky. Inv. č. 7581 — Havraň 13/1, dítě 8—9 let; inv. č. 7585 — Lhotka 27/1, žena, 30—40 let; inv. č. 7586 — Bílina 3/2, žena, 40—50 let.

Schädel der knovizer Kultur. Nr. 7581 — Havraň 13/1, Kind, 8—9 Jahre; Nr. 7585 — Lhotka 27/1, Frau, 30—40 Jahre; Nr. 7586 — Bílina 3/2, Frau, 40—50 Jahre.

TAB. 8.

Knovízské lebky. Inv. č. 7587 — Bílina 4/4, žena, 20—30 let; inv. č. 7984 — Chouč 19/2, dítě, 9 let; inv. č. 7985 — Chouč 19/2, žena, 30—40 let.

Schädel der knovizer Kultur. Nr. 7687 — Bílina 4/4, Frau, 20—30 Jahre; Nr. 7984 — Chouč 19/2, Kind, 9 Jahre; Nr. 7985 — Chouč 19/2, Frau, 30—40 Jahre.

TAB. 9.

Laténské lebky. Inv. č. 7961 — Chotovenka 18/1, nedospělý, 15—16 let; inv. č. 7600 — Bečov 1/1, dítě, 8 let; inv. č. 7604 — Lovosice 34/1, muž, 30—40 let.

Latènzeitliche Schädel. Nr. 7961 — Chotovenka 18/1, Unerwachsener, 15—16 Jahre; Nr. 7600 — Bečov 1/1, Kind, 8 Jahre; Nr. 7604 — Lovosice 34/1, Mann, 30—40 Jahre.

TAB. 10.

Laténské lebky. Inv. č. 7603 — Libochovany 32/1, muž, 30—40 let; inv. č. 7608 — Lažany 26/1, žena, 20—30 let; inv. č. 7960 — Břežánky 9/1, muž, 30—40 let.

Latènzeitliche Schädel. Nr. 7603 — Libochovany 32/1, Mann, 30—40 Jahre; Nr. 7608 — Lažany 26/1, Frau, 20—30 Jahre; Nr. 7960 — Břežánky 9/1, Mann, 30—40 Jahre.

TAB. 11.

Lebky z doby hradištní. Inv. č. 7611 — Zabuřany 47/3, žena, 30—40 let; inv. č. 7615 — Zabuřany 47/2, muž, 30—40 let; inv. č. 7621 — Kolečovice 23/3, žena, asi 20 let.

Schädel aus der Burgwallzeit. Nr. 7611 — Zabuřany 47/3, Frau, 30—40 Jahre; Nr. 7615 — Zabuřany 47/2, Mann, 30—40 Jahre; Nr. 7621 — Kolečovice 23/3, Frau, etwa 20 Jahre.

TAB. 12.

Lebky z doby hradištní. Inv. č. 7616 — Bílina 5/1, dítě, 7—8 let; inv. č. 7619 — Kolečovice 23/1, muž, 50—60 let; inv. č. 7620 — Kolečovice 23/2, muž, 50—60 let.

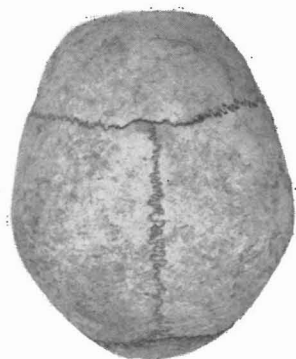
Schädel aus der Burgwallzeit. Nr. 7616 — Bílina 5/1, Kind, 7—8 Jahre; Nr. 7619 — Kolečovice 23/1, Mann, 50—60 Jahre; Nr. 7620 — Kolečovice 23/2, Mann, 50—60 Jahre.

6601

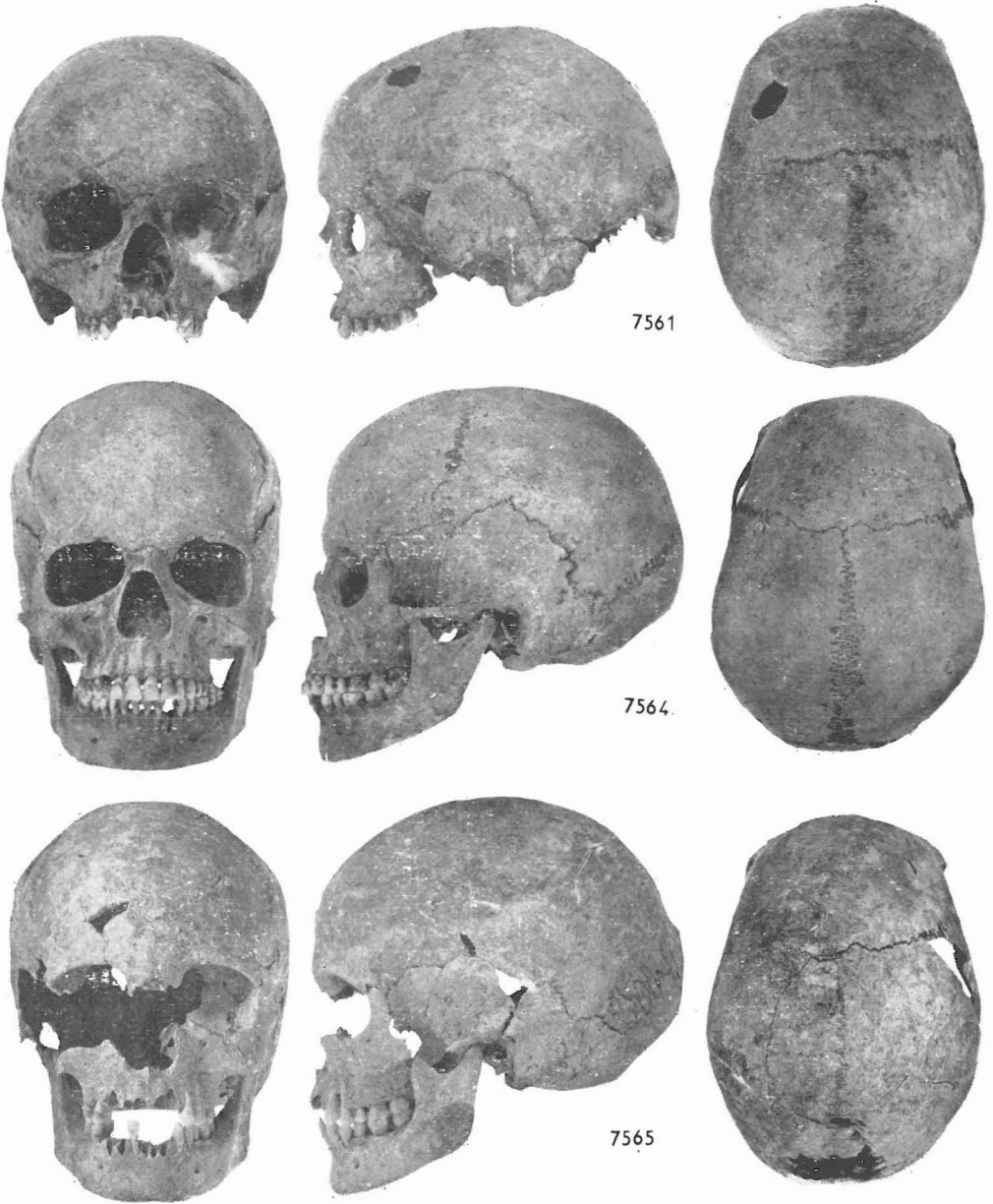
7972

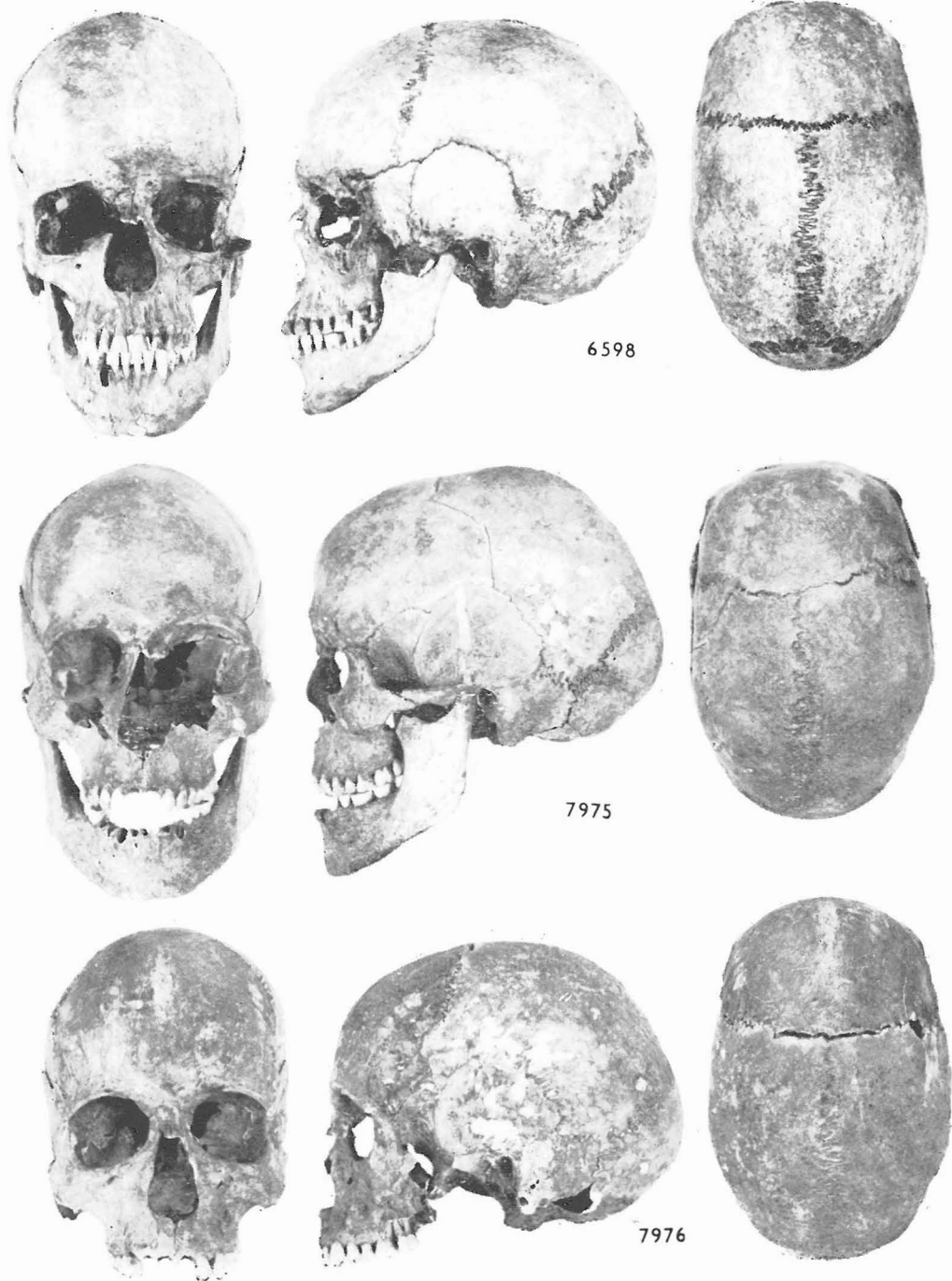

7973

TAB. 2

TAB. 4

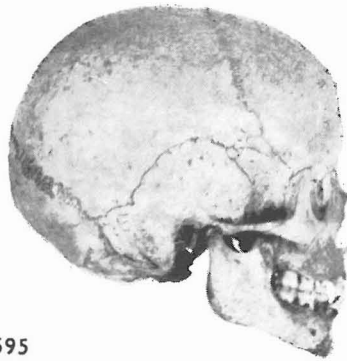
6588

6592

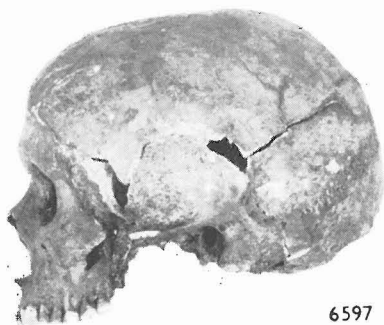

6595

6596

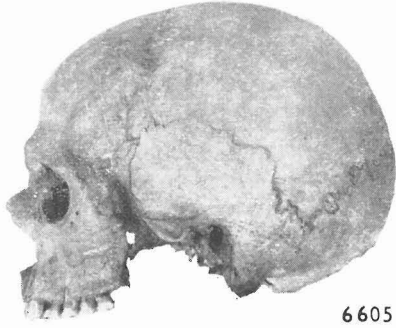
6597

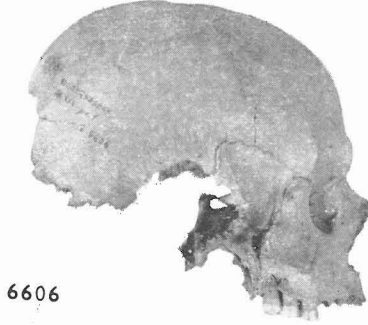
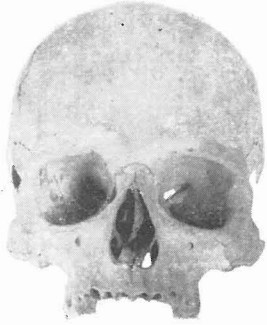
6603

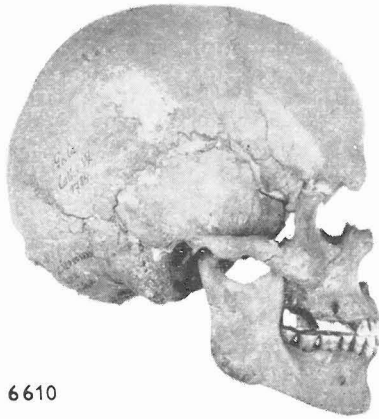
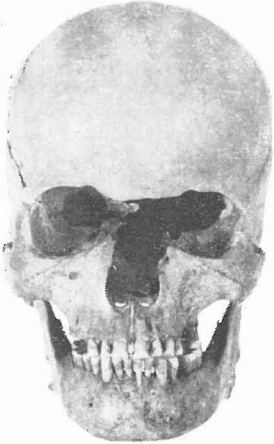
TAB. 6

6605

6606

6610

7581

7985

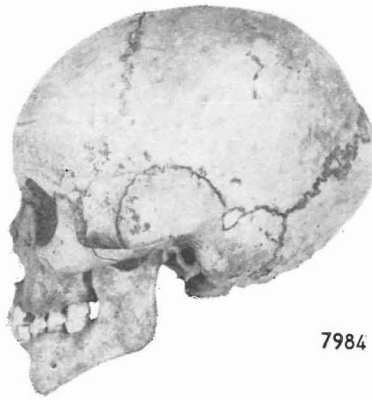
7586

TAB. 8

7587

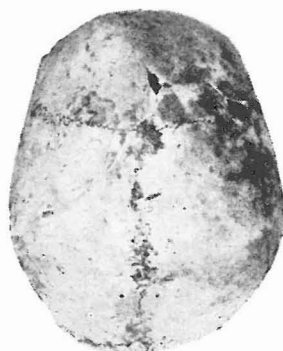

7984

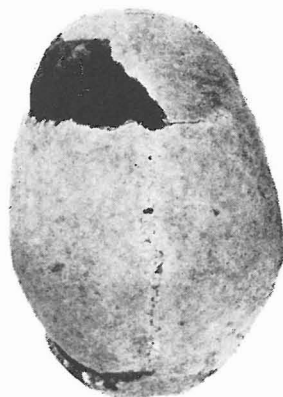

7585

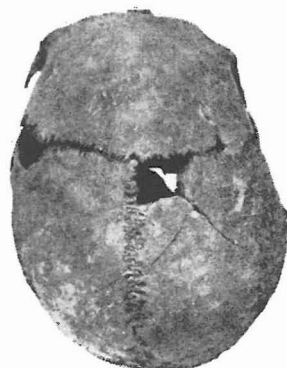

7961

7600

7604

TAB. 10

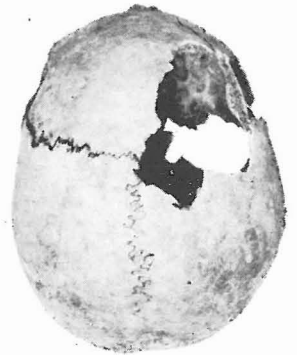
7603

7608

7960

7611

7615

7621

TAB. 12

7616

7619

7620

ANTHROPOLOGISCHE FUNDE AUS NORDWESTBÖHMEN,
DIE AUS DEN ÄLTEREN FONDS DES KREISMUSEUMS IN TEPLICE
ÜBERNOMMEN WURDEN

Die anthropologische Abteilung des Nationalmuseums in Prag hat eine Kollektion des anthropologischen Materials aus dem Museum in Teplice übernommen. Es handelt sich um Funde aus der Zeitspanne zwischen den Jahren 1892 und 1946, die aus den Grabungen und Sammlungen von A. H. Fassl, G. Laube, O. Tschakert, R. R. v. Weinzierl und einigen anderen stammen und ursprünglich in den Museen in Bílina und Teplice aufbewahrt wurden. Die anthropologische Abteilung bemüht sich so die alten Skelettsammlungen aus den kleineren Museen, wo sie nur einen schlecht besorgten Ballast vorstellen, zu konzentrieren, mittels einer eingehenden Revision zu bewerten und für die weitere wissenschaftliche Bearbeitung zur Verfügung zu stellen.

Die wichtigste Angelegenheit ist bei diesen Funden die genauen Fundumstände und dadurch auch die richtige Datierung der einzelnen Stücke festzustellen, was sich aber grösstenteils den Möglichkeiten der Anthropologen entzieht. Wir sind darum mit Dr. Jiří Muška in Verbindung getreten, der sich speziell mit dem Studium der Archivmitteilungen über ältere Funde und Museumsfonds befasst.

Im ersten archäologisch-historischen Teil ist die Herkunft der Sammlung, ihr Zustand und der Fortgang bei der Datierung besprochen; an dieser Stelle ist auch die Liste aller erwähnten Fundstellen beigelegt, sowie Hinweise, was die Art der Veröffentlichung der festgestellten Fundangaben betrifft. Bei jedem Fund sind kurz die Fundumstände zusammengefasst und dann die Quelle angegeben, aus der die Auskünfte stammen; in den Fällen, die schon früher veröffentlicht wurden, ist auch die entsprechende Literatur angegeben.

Der Datierung nach haben wir die studierte Kollektion in 12 Gruppen verteilt:

- A. Kultur mit der Volutenkeramik (1 Fund)
- B. Baalberger Gruppe (8 Funde)
- C. Kultur mit der Schnurkeramik (13 Funde)
- D. Kultur mit der Glockenbecherkeramik (2 Funde)
- E. Funde, die aus dem Eneolithikum oder aus der älteren Bronzezeit stammen, bei den allerdings eine genauere Datierung nicht möglich ist (16 Funde)
- F. Únětitzer Kultur (42 Funde)
- G. Bronzezeitliche Funde, bei denen eine genauere Einreihung in die ältere oder jüngere Bronzezeit nicht möglich ist (10 Funde)
- H. Knovizer Kultur (24 Funde)
- I. Latènezeitliche Funde (32 Funde)
- J. Römerzeitlicher Fund (1)
- K. Funde aus der altslawischen Burgwallzeit (22 Funde)
- L. Mittelalterlichen Funde (10 Funde)

Bei jedem Posten wird nach den Fundangaben eine kurze anthropologische Charakteristik sowie die Grundbestimmung des Geschlechts und des Alters des Verstorbenen angegeben. Die festgestellten metrischen Angaben werden dann gemeinsam für jede von diesen Gruppen in den Tabellen angeführt. Aus der Gesamtzahl von 181 hier registrierten Funden konnten 127 Schädel wenigstens teilweise gemessen werden, in den einzelnen Gruppen ist allerdings die Anzahl der messbaren Schädel grösstenteils sehr gering. Die umfangreichste ist die Serie aus der Únětitzer Kultur (34 wenigstens teilweise messbare Schädel), wo namentlich das berühmte Gräberfeld in Velké Žernoseky vertreten ist. Die zweitgrösste Gruppe stammt aus der Latènezeit, wo die Funde aus der Begräbnisstätte in Jenišův Újezd eine bedeutsame Rolle spielen. Diese zwei bereits erwähnten Serien sind auch nur die zwei einzigen, die in der Serie der Männer mehr als 10 messbare Schädel geboten haben, bei den weiblichen Schädeln ist die höchste Anzahl in der únětitzer Gruppe. Dies bedeutet auch, dass die in der Tabelle

zusammengefassten Mittelwerke für die einzelnen Gruppen nur einen grob informativen Charakter haben. Wir haben uns nicht bemüht die anthropologische Entwicklung in Nordwestböhmen zu erörtern, sondern nur die oft wertvollen und bisher unzugänglichen anthropologischen Funde aus dieser Gegend zu veröffentlichen.

Liste der Fundstellen:

1. Bečov — Hochpetsch	24. Kučlín — Kutschlin
2.—6. Bílina — Bilin	25. Lahošť — Loosch
7. Braňany — Prohn	26. Lažany — Losan
8. Břešťany — Preschen	27. Lhotka — Welhota
9. Břežánky — Briesen	28. Libčeves — Liebshausen
10.—11. Bystřany — Wisterschan	29.—30. Liběšice — Liebschitz
12. Bžany — Webeschan	31. Libkovice — Likwitz (Liquitz)
13. Havraň — Hawran	32.—33. Libochovany — Libochowan
14. Hnojnice — Hnoynitz (Noynitz)	34. Lovosice — Lobositz
15. Hostomice — Hostomitz	35. Patokryje — Patokrey
16. Hradiště — Ratsch	36. Prosmky — Prosmik
17. Hudcov — Hundorf	37. Rtyně — Hertine
18. Chotowenka — Kottowenka
(Kuttowenka)	38.—40. Světec — Schwaz
19. Chouč — Kautz	41.—43. Teplice — Teplitz-Schönau
20.—21. Chudeřice — Kutterschitz	44. Tvršice — Twerschitz
22. Jeníšov Újezd — Langugest	45. Velké Žernoseky — Gross Tschernosek
23. Kolečovice — Koleschowitz	46. Velvěty — Welboth
	47. Zabrůšany — Sobrusan
	48. Žatec — Saaz

SBORNÍK NÁRODNÍHO MUZEA V PRAZE — ACTA MUSEI NATIONALIS PRAGAE

Volumen XXXIII B (1977), No. 3 - 4

Redaktor: Ing. JIŘÍ ČEJKA, CSc.

Cena tohoto čísla 38,50 Kčs